

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Patricia Magić

Stališča starih ljudi do domov za stare

Diplomsko delo

Ljubljana, 2020

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Patricia Magić

Stališča starih ljudi do domov za stare

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Vera Grebenc

Ljubljana, 2020

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. Veri Grebenc za vso pomoč, napotke in podporo ob pisanju diplomske naloge.

Hvala tudi vsem sodelujočim v raziskavi, ki so si vzeli čas in pristali na sodelovanje v raziskavi. Le z vašo pomočjo sem lahko raziskavo sploh izvedla.

Posebna zahvala pa gre moji družini, prijateljem in fantu, ki so me v času nastajanja tega dela moralno podpirali. Hvala vam za vsako spodbudno besedo, ki ste mi jo namenili v času študija.

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Patricia Magić

Naslov: Stališča starih ljudi do domov za stare

Kraj: Ljubljana

Leto: 2020

Število strani: 101   **Število tabel:** 7   **Število prilog:** 4

Mentorica: doc. dr. Vera Grebenc

Stališča starih ljudi do domov za stare

Povzetek diplomskega dela

Diplomsko delo obravnava mnenja in prepričanja starih ljudi, ki živijo v domačem okolju o domovih za stare. V teoretičnem delu sem predstavila razvoj institucionalnega varstva za stare ljudi v Sloveniji, socialno delo s starimi ljudmi, socialno delo v domovih za stare, opisala pa sem tudi predsodke do starih in predsodke do domov za stare ljudi. Namen raziskave je bil ugotoviti, kaj stari ljudje, ki še živijo v domačem okolju, menijo o domovih za stare in kaj je vplivalo na oblikovanje takšnega mnenja. Zanimale so me tudi izkušnje starih ljudi z domovi, razlogi, zaradi katerih se stari ljudje odločajo za odhod v dom, ter morebitna pričakovanja in želje za življenje v domu. Poudarila sem tudi pomen socialnega dela pri prvem stiku starega človeka z domom. V raziskavi je sodelovalo štirinajst starih ljudi, ki so se razlikovali po spolu, starosti, okolju bivanja, prihodkih in po tem, s kom živijo. Podatke sem pridobila z intervjuji in jih analizirala na kvalitativen način. Rezultati so pokazali, da stari ljudje domove dobro poznajo. Med sodelujočimi v raziskavi je prisotno tako pozitivno kot negativno mnenje o domovih za stare, pri čemer je negativno mnenje večkrat izraženo. Na podlagi raziskave sem ugotovila, da na oblikovanje mnenja o domovih vplivajo predvsem izkušnje drugih pa tudi lastne izkušnje z obiski v domovih in mediji. Sogovorniki so navajali negativne in pozitivne izkušnje z domovi, kot razlog za odhod v dom pa so največkrat navedli osamljenost, nezmožnost samooskrbe in pomanjkanje druge izbire. Večina sodelujočih v raziskavi bi ob odhodu v dom imela negativne občutke. Najpogosteje izražena želja v povezavi z življenjem v domu je bila želja po primerni oskrbi. Predlagam večje informiranje o domovih in drugih oblikah pomoči, vključitev medijev z namenom prikazovanja dobrih plati domov in ustrežnejšo organizacijo dela v domovih.

Ključne besede: stari ljudje, domovi za stare, institucionalna oskrba, socialno delo

Standpoints of the Older People towards Homes for Older People

Graduation Thesis Abstract

Graduation thesis deals with the opinions and beliefs of older people living in a home environment about homes for older people. In the theoretical part I presented the development of institutional care for the older people in Slovenia, social work with older people, social work in homes for older people, and I also described prejudices against older people and prejudices against homes for older people. Purpose of this research was to find out what older people who still live in the home environment think about homes for older people and what influenced the formation of such an opinion. I was also interested in the experiences of older people with homes for older people, the reasons why older people decide to go to home for older people, and any expectations and desires for living in a home for older people. I also stressed the importance of social work in the first contact of older people with home for older people. Research involved fourteen older people who differed in gender, age, living environment, income and who they live with. I collected the data through interviews and analyzed them in a qualitative way. The results showed that older people know homes well. Both positive and negative opinions about homes for older people are present among the participants, with a negative opinion being expressed several times. Based on the research, I found that the formation of an opinion about homes is influenced mainly by the experience of others, but also by one's own experience with visits to homes and the media. Participants mentioned negative and positive experiences with homes. They said that loneliness, inability to take care for yourself, and lack of other choices are reasons for going to home for older people. Most participants would have negative feelings when going to home for older people. The most commonly expressed desire in connection with living in a home was the desire for adequate care. I suggest informing more people about homes for older people and other forms of help. I also suggest to involve the media in order to show the good sides of homes for older people and a more appropriate organization of work in homes for older people.

Keywords: older people, homes for older people, institutional care, social work

VSEBINA

1. TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1. RAZVOJ INSTITUCIONALNEGA VARSTVA ZA STARE LJUDI V SLOVENIJI	1
1.2. SOCIALNO DELO S STARIMI LJUDMI	4
1.3. SOCIALNO DELO V DOMOVIH ZA STARE	10
1.4. PREDISODKI DO DOMOV ZA STARE	15
2. PROBLEM.....	21
3. METODOLOGIJA.....	24
3.1. VRSTA RAZISKAVE.....	24
3.2. TEME.....	24
3.3. MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	24
3.4. POPULACIJA IN VZORČENJE	25
3.5. ZBIRANJE PODATKOV.....	27
3.6. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	28
4. REZULTATI.....	32
4.1. POZNAVANJE DOMOV	32
4.2. MNENJE O DOMOVIH	33
4.3. VPLIV NA OBLIKOVANJE MNENJA.....	35
4.4. IZKUŠNJE Z DOMOVI.....	36
4.5. RAZLOGI ZA ODHOD V DOM.....	39
4.6. OBČUTKI V PRIMERU ODHODA V DOM	40
4.7. ŽELJE GLEDE ŽIVLJENJA V DOMU	42
5. RAZPRAVA	45
6. SKLEPI	50
7. PREDLOGI.....	52
8. UPORABLJENA LITERATURA	54
9. PRILOGE.....	57

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Opis vzorca po kategorijah	25
Tabela 3.2: Vzorec po starostnih skupinah.....	26
Tabela 3.3: Vzorec po spolu.....	26
Tabela 3.4: Vzorec po okolju bivanja.....	26
Tabela 3.5: Vzorec po tem, s kom živijo.....	27
Tabela 3.6: Vzorec po prihodkih	27
Tabela 3.7: Primer odprtega kodiranja	28

KAZALO PRILOG

Priloga A: Vprašalnik	57
Priloga B: Intervjuji	57
Priloga C: Odprto kodiranje	69
Priloga D: Osno kodiranje	94

1. TEORETIČNI UVOD

1.1. RAZVOJ INSTITUCIONALNEGA VARSTVA ZA STARE LJUDI V SLOVENIJI

Mali (2009, str. 99) navaja tri obdobja razvoja domov za stare. Prvo obdobje je trajalo med letoma 1965 in 1990. Takrat je bil značilen socialnogerontološki model domov za stare. V tem času so domove za stare oblikovali kot geriatrične institucije na osnovi gerontoloških načel. Domovi so sloveli kot institucija, namenjena zlasti bolnim in starim ljudem, prav tako je bila njihova primarna dejavnost usmerjena na bolne stare ljudi. Avtorica pojasnjuje, da so zaradi narave te dejavnosti zaposlovanje kadra usmerili v večinoma zdravstvene delavce z različnimi stopnjami in specialnostmi, kot so bolničarji, zdravstveni tehniki, medicinske sestre z različno stopnjo izobrazbe, fizioterapevti in delovni terapevti, tudi zdravniki in ostali specialisti, ki so v dom vnašali svoje, predvsem bolnišnične doktrine. Z zaposlovanjem zdravstvenega kadra so zagotovili vedno večje potrebe stanovalcev po negi in oskrbi.

V času po drugi svetovni vojni je veliko domov za stare ljudi obratovalo v zapuščenih gradovih in graščinah na podeželju, izven mest (Mali, 2009, str. 100). Zaradi slabe infrastrukture in pomanjkanja prevoznih sredstev so bili težko dostopni. Stanovalci s svojimi domačimi pogosto po odhodu v dom niso več imeli stikov, poleg tega pa so bili odrezani od družbenega življenja in zabave, ki sta bila takrat značilna samo za velika mesta. V obdobju med letoma 1965 in 1990 pa so si bistveno bolj prizadevali domove graditi v mestih in na podeželju, ravno zato, da bi stari ljudje imeli možnost bivati v enakem okolju kot pred odhodom v dom (ibid).

Mali (2009, str. 101) navaja bolnišnični model domov za stare kot drugo obdobje, ki je trajalo med letoma 1991 in 2000. Čeprav so domovi čedalje bolj zaposlovali tudi socialne delavce, je še vedno prevladovalo zdravstveno osebje, ki je omogočilo, da so se domovi razvili v medicinsko usmerjene ustanove. Avtorica razloži takšno usmeritev domov z razlogi, da so med stanovalci prevladovali ljudje s kompleksnimi zdravstvenimi težavami. Za take stanovalce je uspešno lahko poskrbelo le zdravstveno osebje. Čeprav so bili socialni delavci v tem času vedno bolj prisotni v domovih, je bilo njihovo število v primerjavi z zdravstvenim osebjem majhno. En socialni delavec je tako v domu odgovarjal za 195,4 stanovalca. Ob zaposlitvi zdravstvenega osebja je prišlo do delitve dela, funkcije zaposlenih pa so postale točno določene. Solidarnost med stanovalci se je zmanjšala, saj je veljalo prepričanje, da so zaposleni tukaj za stanovalce, da jim ustrezajo. Zaposleni v domu so mnenja, da je v preteklosti življenje v domu temeljilo na medsebojnem spoštovanju, solidarnosti in strpnosti, danes pa so ti odnosi bolj formalni. Pri diskusiji o medsebojnih odnosih med osebjem se moramo zavedati tudi dejstva, da zaposlene

nadzorujejo lastniki, ustanovitelji institucij, družba in navsezadnje tudi svojci stanovalcev. Zaposleni so tako pod nenehnim nadzorom, ki od njih zahteva humano obravnavo vsakega uporabnika, s tem pa stanovalcem omogočajo človeka vredno življenje.

Mali (2009, str. 102) prepozna obdobje po letu 2000 kot obdobje prehoda v socialni model domov za stare. Zahteve populacije stanovalcev so se v tem času spremenile. V ospredje so bili postavljeni stanovalci z demenco, ki imajo zaradi svoje bolezni drugačne potrebe kot stanovalci v preteklosti. Socialno delo je v procesu seznanjanja domov z novimi potrebami stanovalcev odigralo pomembno vlogo. Dosedanja medicinska usmerjenost in način dela nista ustrezala potrebam stanovalcev, saj so le-ti potrebovali drugačno oskrbo, ki bi morala biti bolj socialno usmerjena. Socialno delo je na tem mestu prevzelo pomembno vlogo, saj je že imelo razvite metode dela in ustrezno prakso za delo s poudarkom na individualnem pristopu do posameznika. Socialni delavci lahko svoje znanje in izkušnje podelijo z zdravstvenim osebjem v domu in ga naučijo individualnega načina dela. S tem se socialno delo razvija tudi na področju dela z osebjem v domu, ne samo s stanovalci ali njihovimi svojci. Socialne delavke imajo na tem področju tudi znanje o interviziji in superviziji (metoda za razbremenjevanje osebja pri delu s stanovalci), ki jim lahko pripomore pri delu z osebjem. Sodelovanje socialnih delavcev in zdravstvenega osebja lahko prinese enakopravno sodelovanje med področjem zdravstva in področjem socialnega varstva. V domovih za stare je že prisotno timsko delo, ki pa še zaenkrat preveč temelji na dobrem funkcioniranju institucije ne pa tudi na učinkih pri stanovalcih. Usmeritev k individualiziranemu načrtovanju skrbi za stanovalce, s katerim bi stanovalci obdržali vpliv nad svojim življenjem, bi bila mogoča z večjo vlogo socialnega dela v domskem timu (Mali, 2009, str. 102).

Zgoraj navedeni opis navaja tri pomembna obdobja razvoja domov za stare in oskrbe, ki je bila značilna za dom v posameznem obdobju. V nadaljevanju sledi še opis zgodovine nastanka domov od samega zametka do sodobnih domov za stare, kot jih poznamo danes.

Predhodniki današnjih domov za stare so bili špitali, ubožnice in hiralnice. Mali (2008) špitale opiše kot dobrodelne ustanove, ki so se pojavile že v 12. stoletju. Nastajali so v mestih, trgih, v bližini gorskih prelazov, ob romarskih poteh in sprva služili kot zavetišče za pohabljene, od rojstva prizadete ljudi in reveže, ponujali pa so tudi prenočišča popotnikom in romarjem. Ubožnice so bili zavodi, kamor so se zatekli vsi ljudje, ki si z delom niso mogli priskrbeti osnovnih življenjskih dobrin. Hiralnice pa so bile namenjene vsem onemoglim in neozdravljivo

bolnim ljudem. Ti ljudje v špitalih niso bili zaželeni, saj so zasedali mesta ljudem, ki so imeli ozdravljivo bolezen.

Skrb za stare ljudi v Sloveniji je že od 14. stoletja vezana na institucije. Današnja izrazita institucionalno usmerjena skrb za stare ljudi torej ni presenetljiva, saj je posledica uveljavljene tradicije institucionalne skrbi za stare ljudi (Mali, 2008).

Mali in Milošević Arnold (2006) opišeta spremembe na področju domov za stare ljudi v Sloveniji v preteklih šestdesetih letih. Prej so veljali za nekakšne "hiralnice", danes pa pomenijo zapletene institucionalne sisteme. Opravljajo zelo pomembno vlogo pri skrbi za stare ljudi. Razvoj v kakovosti teh domov je več kot očiten. Avtorici poudarita vlogo socialnega dela, ki se je v zadnjih letih v domovih za stare ljudi dobro umestilo in za razliko od prejšnjih let danes opravlja pomembno vlogo. V preteklosti v domovih niso bili zaposleni socialni delavci temveč je delo socialnega delavca opravljal kar direktor doma, ki je pogosto bil tudi sam po izobrazbi socialni delavec.

Mali (2012) daljšanje življenjske dobe razume kot fenomen in ga opisuje kot največji dosežek civilizacije. Ker se vsi staramo, smo možni uporabniki storitev in programov, ki pomagajo starim ljudem pri opravljanju vsakodnevnih dejavnosti in opravil. Ravno zato je pomembno, da te programe in oblike pomoči spoznamo že sedaj. Avtorica formalne oblike pomoči v Sloveniji deli na sektorje, in sicer na javni sektor, kamor spadajo centri za socialno delo, domovi za stare, centri za pomoč na domu, nosilci drugih javnih storitev v bivalnem okolju npr. oskrbovana stanovanja; zasebni sektor in nevladne in prostovoljske organizacije, kamor spadajo društva upokojencev in skupine starih ljudi za samopomoč. Kljub številnim drugim oblikam pomoči starim ljudem, ki obstajajo po svetu, je za Slovenijo značilna institucionalna usmeritev. Vzroki za to so družbene, kulturne, politične ali strokovne narave.

Današnji slovenski domovi se kažejo v izrazito tradicionalno ideološki usmeritvi k ustanavljanju institucij za večje število starih ljudi. Mali (2009, str. 99) domove za stare, ki so bili zgrajeni med letoma 1964 in 1990 opiše kot neustrezne za koncept medicinske stroke zaradi pomanjkanja prostorov za fizioterapijo, delovno terapijo in oteženega ali celo nemogočega dostopa z invalidskim vozičkom v številne prostore. Takratna ideologija je temeljila bolj na medsebojnem druženju, razvijanju socialnih odnosov in ustvarjanju zadovoljstva v tretjem življenjskem obdobju. Avtorica razloži, da ta ideologija ni vplivala na velikost domov. Cilj je bila množična skrb za stare ljudi v eni instituciji, ta cilj pa se je ohranil vse do danes.

Čeprav je cilj domov za stare tudi danes množična oskrba starih ljudi, lahko opazimo napredek pri novi generaciji domov za stare ljudi. To generacijo imenujemo tudi 4. generacija sodobnih domov za stare, ki je opisana v nadaljevanju.

Ramovš (2014b) navaja 4. generacijo sodobnih domov za stare, in sicer domove gospodinjstev skupin. Oskrba je v teh domovih organizirana tako, da se čim bolj približa vsakdanjemu življenju v domačem gospodinjstvu. Oddelke so v teh domovih zamenjale gospodinjske skupine, ki štejejo okoli 10 starih ljudi. Za te ljudi skrbijo stalne hišne gospodinje, ostali strokovnjaki pa pridejo do posameznega človeka opraviti storitev, ko jo le-ti potrebujejo. V središču takšnih skupin je velik dnevni prostor s kuhinjo, kjer se vedno nekaj dogaja. Večji del dneva je povezan s pripravo hrane, pri čemer sodelujejo stanovalci in s tem ohranjajo sposobnosti, povezane z gospodinjstvom. Okoli dnevnega prostora se nahajajo sobe, v katerih imajo stanovalci svoje pohištvo, v lasti doma je le postelja, ki je prilagojena za potrebe oskrbe. Za gospodinjske skupine selitev na druge oddelke ni značilna, v eni skupini bivajo ljudje različnih zmožnosti, podobno kot bi to bilo doma.

Jones in Fowles (1984) gledata na skrb za stare ljudi bolj institucionalno usmerjeno, prav tako za prihodnost predvidevata, da bodo institucije pomembne in izrazit del življenja starih ljudi. Kljub številnim prizadevanjem, da bi zmanjšali ali celo popolnoma odpravili institucije, se je v sodobni družbi nemogoče izogniti življenju v institucijah.

1.2. SOCIALNO DELO S STARIMI LJUDMI

Mali (2013) socialno delo s starimi ljudmi na začetku 20. stoletja navaja kot nepriljubljeno. Med socialnimi delavkami je prevladoval neobičajen odpor do dela s starimi ljudmi. Za socialno delo s starimi ljudmi je veljalo, da gre za nepomembno, nekoristno in potratno. Potrebe in zahteve starih ljudi so povezovali z odvisnostjo, revščino in dobrodelnostjo. Stari ljudje so bili zaničevani, obravnavani stereotipno in razumljeni kot homogena populacija. Takšen odnos do starih ljudi za tiste čase ni bil presenetljiv, saj je bil značilen tudi pri drugih vedah. Avtorica kot razlog za takšno dejanje navaja takratno usmerjenost socialnega dela na delo z mladimi in družinami. Ta populacija je veliko bolj občutila posledice industrializacije kot pa stari ljudje. S starimi ljudmi so se v večjem obsegu začeli ukvarjati v postindustrijski družbi.

Mali (2008) kot dejavnike, ki so vplivali na negativna stališča socialnih delavcev in odpor do dela s starimi ljudmi, navaja razumevanje starih ljudi kot izrazito homogene skupine ljudi, za katere velja, da so bolni, depresivni, odvisni od drugih, revni ter potrebujejo institucionalno

pomoč. Ker so v družbi prevladovala takšna mišljenja o starih ljudeh, so to negativno podobo starih ljudi ponotranjile tudi socialne delavke. Avtorica navede tudi drugi dejavnik, ki je prav tako vplival na razvoj negativne podobe starih ljudi, to je slaba razvitost gerontologije in socialne gerontologije, posledično je bilo tudi znanje o staranju in starosti šibko. K negativni podobi starih ljudi je pripomogla tudi socialna politika, ki je bila namenjena zgolj reševanju problemov starih ljudi, ki so bili revni, ne pa reševanju problemov celotne populacije starih ljudi. Dodaten razlog pa je tudi v teorijah, na katerih je takrat temeljilo socialno delo. Le-te niso obravnavale problemov starih ljudi.

Mali (2008) opisuje preobrat, ki se je zgodil v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja na področju dojemanja in sprejemanja starih ljudi. Zanimanje za socialno delo s starimi ljudmi je močno naraslo. Vzroki za to so v staranju prebivalstva, kar pomeni, da je naraslo število starih prebivalcev in da so postali pomemben člen družbe. Razvila se je politika upokojevanja in socialne ter zdravstvene službe, prav tako pa so se o starih ljudeh in staranju razvile pozitivnejše predstave in odnos socialnih delavcev do ukvarjanja s starimi ljudmi. Avtorica navede razvoj socialne gerontologije po drugi svetovni vojni, poudari pa tudi pomemben prispevek, ki so ga podali strokovnjaki iz različnih področij, npr. geriatri, klinični psihologi, delavci v zdravstveni negi, delovni terapevti, ki so trdili, da je pri delu s starimi ljudmi mogoče doseči dobre rezultate. Socialno delo se je postopno profesionaliziralo in se razvilo kot znanost, socialne delavke pa so imele čedalje več pozitivnih izkušenj pri delu s starimi ljudmi, kar je omogočilo raznolikost socialnega dela.

Socialno delo s starimi ljudmi se je torej razvijalo postopno in počasi. Na razvoj socialnega dela s starimi ljudmi je pomembno vplivala tudi gerontologija, ki jo številni strokovnjaki povezujejo s socialnim delom s starimi ljudmi. V nadaljevanju zato opisujem povezavo med socialnim delom s starimi ljudmi in gerontologijo.

Ambrožič in Mohar (2015) socialno delo s starimi opišeta kot specifično področje v socialnem delu, ki je pogosto povezano z gerontologijo. Povezanost socialnega dela in gerontologije pojasnita tako, da socialni delavci potrebujejo znanje o staranju, ki ga pa podajajo tri bistvene vede za razvoj gerontologije, in sicer medicina, psihologija in sociologija. Gerontologija je multidisciplinarna veda, sestavljena iz več različnih ved, obsega pa teorije in spoznanja, ki se na nekaterih mestih dopolnjujejo, na nekaterih pa izključujejo. Gerontologijo prepoznamo po raznovrstnem znanju, ki zajema neenotne teoretske usmeritve. To pa je za socialno delo poseben izziv, saj je tudi socialno delo veda, ki vsebuje številne različne teorije.

Za Slovenijo je do pred kratkim veljalo predvsem nepovezano znanje na področju socialnega dela s starimi ljudmi. Mali (2013, str. 59–60) razmerje med gerontologijo in socialnim delom opiše kot nejasno določeno, kar pa je ustvarjalo konceptualno zmedo in bitko za prevlado posamezne vede na področju oskrbe starih ljudi. H konceptualni zmedi je po vsej verjetnosti pripomogel tudi razvoj obeh ved. Socialna gerontologija se je v Sloveniji pojavila po drugi svetovni vojni. Po letu 1965 so se definirala socialnogerontološka načela, kar je povzročilo pospešen razvoj socialne gerontologije. Socialnogerontološka načela so vplivala na razvoj oskrbe starih ljudi vse do danes. Institucionalna usmerjenost oskrbe je bila pod velikim vplivom načel. Avtorica oskrbo v institucijah opiše kot gerontološko-geriatrično usmerjeno. Pri dejavnosti domov za stare je takrat prevladovala medicina oziroma takratna gerontologija, ki je izhajala iz medicine. Eden izmed prevladujočih razlogov, da socialno delo pri razvoju domov v šestdesetih letih 20. stoletja ni prevzelo glavne vloge, je, da je bilo takrat socialno delo na začetku svojega razvoja, saj je bila takratna Visoka šola za socialne delavce ustanovljena leta 1955.

Mali (2013) razlikuje med dvema pomembnima poljema znanja, ki jih socialne delavke in socialni delavci potrebujejo pri svojem praktičnem delovanju in reševanju stisk starih ljudi. Avtorica na prvo mesto postavi znanje in izkušnje o staranju, na drugo pa posebne spretnosti in znanje za raziskovanje in iskanje odgovorov na potrebe starih ljudi. Značilnost konceptualne razdrobljenosti socialnega dela lahko vpliva na to, da socialno delo s starimi ljudmi kot specializirano področje socialnega dela ni prepoznavno. Avtorica razloži, da reševanje stisk starih ljudi od socialnih delavcev zahteva kritično presojo stališč, ki zajemajo tudi znanje različnih strok in politik na področju oskrbe starih ljudi. Ravno zato je pomembno, da je socialno delo s starimi ljudmi točno opredeljeno.

Socialno delo s starimi ljudmi od socialnih delavk torej zahteva znanje iz več področij. V nadaljevanju navajam modele socialnega dela s starimi ljudmi, različna znanja in spretnosti, ki so nujno potrebna za delo s starimi ljudmi.

Mali (2008) navaja specifične modele socialnega dela s starimi ljudmi, ki so se razvili z razvojem in raziskovanjem na področju socialnega dela. Prav tako na prakso socialnega dela s starimi ljudmi vplivajo spoznanja različnih teorij, npr. teorij psihodinamike, behaviorizma, kognitivne teorije, ekološke, radikalne teorije, feminističnega socialnega dela, teorije kriznih intervencij, validacije, reminiscence in problemsko orientiranega socialnega dela. Avtorica navaja naslednje specifične modele socialnega dela s starimi ljudmi:

- model vključevanja starih ljudi kot pomočnikov,
- model medgeneracijske družinske obravnave,
- model kliničnega socialnega dela s starimi ljudmi,
- model koordiniranja storitev in pomoči,
- model socialnega dela z družino starega človeka,
- model podpornih mrež za stare ljudi,
- model družinske oskrbe,
- model suportivnega okolja.
- model supervizije za gerontološko socialno delo.

Lymbery (2005) navaja široko paleto znanj in izkušenj, ki jih mora imeti socialna delavka pri delu s starimi ljudmi. Poleg svetovanja, komunikacije, pogajanja, zagovorništva, socialnih mrež in mediacije poudari tudi pomembnost veščin, kot so organizacijske spretnosti, finančno upravljanje, sposobnost planiranja in sposobnost povezovanja ljudi z viri.

Mali (2008) socialno delo s starimi ljudmi opiše kot zelo specifično področje, zato ga poimenuje tudi subspecialno socialno delo. Socialni delavci potrebujejo za delo s starimi ljudmi posebna znanja o procesu staranja, socialni politiki do starih ljudi, o različnih praktičnih metodah in pristopih. Prav tako potrebujejo najrazličnejše strokovne spretnosti, kot so sposobnost komuniciranja, presojanja, sodelovanja v multidisciplinarnih timih in povezovanja različnih generacij.

Lymbery (2005) navaja področja potreb, ki jih imajo stari ljudje in zahtevajo vključevanje socialnega dela, kar pripomore k boljšemu razumevanju problemov starih ljudi. Avtor navaja naslednja področja, in sicer nezmožnost, fizična slabotnost, demenca, depresija, druge kognitivne spremembe, delo z oskrbovalci, spremembe in prehodi v starosti, žalost in izguba, zloraba in zaščita, soočenje z zatiranjem.

Socialna delavka starim ljudem pomaga tako, da skupaj z njimi poveča njihove zmožnosti in sposobnosti za spopadanje s težavami in reševanje problemov. Mali (2008) opisuje različne situacije, na katere lahko socialni delavci naletijo v tem postopku. To so ranljivost starih ljudi, demenca, zelo stari ljudje, osamljenost, družine v stiski, medgeneracijski odnosi, različna narodnost starih ljudi, stari ljudje s posebnimi potrebami, alkoholizem, stres v starosti, samomorilnost med starimi, nasilje, različne posledice holokavsta in številna druga problematika.

Poleg vseh znanj, spretnosti in izkušenj, ki so za socialne delavke pomembne pri delu s starimi ljudmi, dodajam še opis temeljnih konceptov socialnega dela s starimi ljudmi, kot jih navaja Mali (2008):

Partnerstvo pomeni, da oba, uporabnica in socialna delavka sodelujeta enakopravno pri oblikovanju rešitve problema. Socialna delavka mora verjeti v uporabnico, da je sposobna prevzeti odgovornost nad svojim življenjem. Pomembno je, da skupaj gradita odnos in medsebojno zaupanje, ki ju bo pripeljalo do ugodne rešitve. Strokovnjakinja pri tem upošteva pravice uporabnice in ji tudi pomaga pri uveljavljanju le-teh. Uporabnica v takem odnosu pridobiva moč in ima možnost izbire, prevzema pa tudi vse večji nadzor nad svojim življenjem.

Perspektiva moči od socialnega delavca zahteva, da vidi uporabnika na drugačen način. V problemu vidimo zametke upanja in možne spremembe. V uporabniku skušamo najti njegove vire moči, talente, znanja, sposobnosti, ki bi mu bili v pomoč pri doseganju cilja.

Zagovorništvo je dejavnost, ki vključuje osebe ali skupine, ki se zavzemajo za uresničitev svojih želja in potreb ali pa za skupen cilj pri vplivnih osebah, z namenom pridobitve storitev, ki jih potrebujejo. Avtorica zagovorništvo opiše kot poskus povečanja moči posameznika ali skupine z nastopi v javnosti. Rezultati zagovorništva se kažejo v izboljšanju življenjskih okoliščin uporabnic. Zagovorniki se od svetovalcev razlikujejo po tem, da poskušajo spremeniti strukture. Avtorica navaja več vrst zagovorništva in sicer samozagovorništvo, zagovorništvo posameznega uporabnika ali skupine uporabnikov, družinsko, vrstniško, kolektivno, strokovno, državljansko in storitveno.

Antidiskriminacijsko usmeritev avtorica opiše kot prakso socialnega dela, ki je usmerjena proti predsodkom in neustrezni obravnavi ljudi glede na njihove značilnosti, kot so rasa, spol, religija, starost ipd. V kodeksu socialnih delavk in delavcev Slovenije ne najdemo posebne navedbe diskriminacije ljudi zaradi njihove starosti. To pa ne pomeni, da v naši družbi ni prisotna in da lahko nanjo v socialnem delu kar pozabimo. Socialne delavce lahko takšno diskriminatorno razumevanje staranja v družbi zavede, posledično stare ljudi dojemajo kot nesamostojne, odvisne in pomoči potrebne posameznike. Avtorica poudari, da tak odnos socialnih delavcev onemogoča uresničevanje temeljnih konceptov in metod socialnega dela. Takšna praksa ni socialnodelovna.

Skupine za samopomoč so skupine, v katere se zberejo ljudje, ki doživljajo podobne stiske in delujejo kot prijateljske skupine. Člani skupine so si v oporo, v skupini je prisotno veliko

razumevanja. Skupine za samopomoč so razširjene tudi na področju starih ljudi, in sicer v obliki skupin za samopomoč za reševanje osebne osamljenosti starih ljudi. Takšne skupine prispevajo k zmanjšanju izolacije starih ljudi in spodbujajo medgeneracijsko povezovanje. Avtorica kot pobudnika skupin za samopomoč v Sloveniji navaja socialno delo in ne stare ljudi same.

Socialne mreže pomenijo povezavo posameznika z drugimi ljudmi v življenjskem okolju. Avtorica navaja neformalne socialne mreže, ki pomenijo stike z družino, sorodstvom, sosedi in prijatelji ter formalne socialne mreže, kamor sodijo vsi uradni stiki posameznika z njegovim okoljem. Star človek, ki biva v domu, potrebuje socialno mrežo ljudi, iz katere črpa socialno oporo tako, da se z njimi najprej poveže in nato ohranja stike. Pri tem so najpomembnejši sostanovalci in njihovi svojci pa tudi osebje doma za stare, kateremu se lahko star človek zateče po pomoč.

Skupnostna skrb je kolektivno zasnovana. Avtorica kot namen skupnostne skrbi navaja povečanje kvalitete življenja v skupnosti ter vzpostavljanje raznih mrež pomoči, ki so na voljo uporabnicam v njihovem življenjskem okolju. Pomembno je, da se pozanimamo, kakšne so potrebe uporabnic.

Pri socialnem delu s starimi ljudmi je pomembno poudariti tudi profesionalne vloge socialnih delavk, ki jih navaja Zastrow (Milošević Arnold, 2000):

Usposobljevalec (enabler) – ta vloga socialne delavke zajema pomoč posamezniku pri izražanju potreb, razjasnjevanju in identifikaciji problemov, iskanje načinov za rešitev problemov in razvijanje sposobnosti posameznikov, družin, skupin in skupnosti za obvladovanje različnih življenjskih problemov. Stari ljudje so pogosto v stiskah zaradi neuspešnega premagovanja težav. Prav tako je starim ljudem veliko težje prositi za pomoč kot mladim. Tudi če bi nekdo drug namesto njih prosil za pomoč, bi se počutili nesposobne in odvisne. Zaradi tega je vloga socialnega delavca kot usposobljevalca pri delu s starimi ljudmi zelo primerna, saj uporabnikom ne odvzema avtonomije in s tem samospoštovanja.

Povezovallec (broker) – ta vloga socialnemu delavcu omogoči, da povezuje posameznike in skupine, ki so potrebni pomoči z obstoječimi službami, ki imajo na voljo potrebne vire in lahko pomagajo. Socialni delavci so pogosto v vlogi zastopnika pri delu s starimi ljudmi. Socialna delavka lahko uporabniku poda informacije o obstoječih službah in vrstah storitev, prav tako pa upravičenost uporabnikov do teh storitev. Stari ljudje pogosto potrebujejo takšno osebo, ki

jim bo pomagala uveljavljati pravice in bo skupaj z njimi izbrala najprimernejšo storitev, saj so sami pogosto manj mobilni, lahko imajo tudi težave s komunikacijo in podobno.

Zagovornik (advocate) – pri tej vlogi socialne delavke zbirajo podatke o potrebah uporabnika ali skupin uporabnikov, pogajajo se z ustreznimi službami in poskušajo vplivati na odločitve institucij, še posebej takrat ko institucije ignorirajo potrebe ljudi. V tej vlogi so socialni delavci dolžni tudi prispevati k odkrivanju primerov ageizma, diskriminacije in predsodkov do starih ljudi in se z vsemi razpoložljivimi viri boriti proti takim pojavom.

Aktivist (activist) – socialni delavci se v tej vlogi borijo za spremembo politike institucij do pomembnih družbenih vprašanj, npr. prikrajšanost in neenakopravnost posameznih družbenih skupin, rasizem, odnos večinske skupine prebivalstva do manjšinske in podobno. Socialni delavec v tej vlogi uporablja strategije konflikta, konfrontacije, pogajanja in podobno. Socialni delavec postane aktivist takrat, ko se zavzema za spremembe na globalni ravni.

Zastrow (Milošević Arnold, 2000) navaja še nekatere dodatne profesionalne vloge socialnih delavcev in delavk, in sicer vloge svetovalca, pogajalca, iniciatorja, pospeševalca, načrtovalca, organizatorja, koordinatorja, konzultanta, mobilizatorja, raziskovalca in druge.

1.3. SOCIALNO DELO V DOMOVIH ZA STARE

Socialne delavke so v domove za stare začele postopno prihajati v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Mali (2009, str. 100) opiše, kako so s svojim prihodom začele spreminjati mandat domov, ki so do sedaj delovali kot gerontološko geriatrične institucije. Njihova doktrina, ki so jo začele vnašati v domove, je bila drugačna od takratne medicinske. Socialno delo je poudarjalo pomembnost medsebojnih odnosov, sodelovanja stanovalcev, osebja in svojcev, usmeritev na osebne probleme stanovalcev doma, izražanje čustev in samostojnost stanovalcev.

Mali (2009, str. 104) uveljavljanje socialnega dela v devetdesetih letih prejšnjega stoletja v domovih za stare povezuje z vključenostjo socialnih delavcev v ustanavljanje in vodenje skupin za samopomoč za stare ljudi. Zaradi te oblike dela so se socialni delavci začeli zanimati za prostovoljno delo, ki je pripomoglo k uresničevanju načel socialne usmerjenosti institucije. Z uvajanjem prostovoljnega dela so se domovi za stare začeli odpirati za zunanji svet, ki je pričel vplivati na delovanje institucije. Avtorica poudari pomembnost prostovoljnega dela, ki je takrat krepilo vlogo stanovalcev znotraj institucije. Ker so prostovoljci prihajali iz zunanjega sveta, niso bili vpeti v zahteve in pravila institucionalnega življenja. Zaradi tega so lahko socialnim delavcem opisali razlike med življenjem v instituciji in zunanjem svetu.

Mali (2009, str. 105) opiše birokratsko vlogo in administrativno delo kot sestavni del sodobnega socialnega dela v domovih. Že prve zaposlene socialne delavke v domovih so administrativno delo prevzemale tajništvo. Avtorica navaja pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva, ki ne predvideva socialnega dela kot stroke. Zahteve po administrativnem delu socialnega dela so zato vsiljene od zgoraj navzdol. Postopek sprejema stanovalcev v dom je od nekdanj bila naloga socialnih delavcev, so pa lahko ta postopek prilagajali stanovalcem, če so v tem videli smisel. Danes postopek vodi na eni strani institucija, na drugi pa pristojno ministrstvo s pravilnikom o sprejemnih procedurah.

Socialno delo v domovih za stare se je torej skozi leta spreminjalo. V zadnjih letih je tudi razvoj tehnologije močno vplival na samo socialno delo v domu, kot tudi na postopek sprejema stanovalcev v dom. Vplive razvoja tehnologije na socialno delo v domovih za stare ljudi zato opisujem v nadaljevanju.

Socialne delavke imajo danes malo prostora pri uveljavljanju strokovnih načel socialnega dela s stanovalci. Mali (2009, str. 105) opiše uveljavitev računalniškega sistema v socialnem delu kot uvedbo številnih sprememb. S tem so se socialni delavci začeli bolj posvečati administrativnim nalogam in birokratskim obveznostim namesto medčloveškim odnosom. Avtorica ugotavlja, da sodobna tehnologija žal ne more nadomestiti medčloveških odnosov. Računalniška tehnologija omogoča vedno večji nadzor nad stanovalci in podatki, kakovostnejše zapisovanje podatkov, obenem pa spodbuja neosebno komunikacijo.

Beaulieu (2012) opredeljuje socialno delo v domovih za stare kot vedno bolj pomembno, predvsem v zadnjih letih. Namen socialnega dela v domu za stare je zagotavljanje socialne oskrbe posameznikom in njihovim družinam in spodbujanje socialne in psihološke blaginje. Avtorica socialne delavce opredeli kot del interdisciplinarnega tima v domu. Socialni delavci pomagajo zagotavljati spoštovanje do kulture, vere in narodnosti posameznikov in njihovih družin ter spodbujajo individualno izbiro ter samoodločanje.

V Sloveniji so socialne delavke prisotne v domovih za stare že od samega začetka, zato so tudi same veliko prispevale k razvoju socialnega dela v domovih za stare. Glavne vloge socialnega delavca, kot jih navaja Mali (2008) v domu za stare, so:

- pomoč pri reševanju problemov stanovalcev,
- delo s sistemi, ki bi ljudem zagotovili potrebne vire in storitve,
- povezovanje ljudi z ustreznimi sistemi, ki bi podpirali njihovo funkcioniranje.

Bistvo socialnega dela v domovih za stare je pravzaprav zagotavljanje vsega, kar stanovalec kot posameznik potrebuje za kakovostno preživetje v domu, vse od svojega prihoda v dom pa do odhoda iz njega (Mali, 2008).

Mali (2008) naloge socialnih delavcev v domovih za stare razdeli na različne faze, ki potekajo od samega sprejema v dom, bivanja v njem in odhoda.

Pred prihodom stanovalca v dom

- Sodelovanje z bodočim stanovalcem,
- sodelovanje z drugimi strokovnjaki,
- sodelovanje s svojci,
- informiranje.

Socialna delavka pred prihodom uporabnice v dom razišče njene vire in oblike pomoči v njeni socialni mreži, s tem pa vstopa tudi na področje izveninstitucionalne skrbi.

V času bivanja stanovalca v domu

- Podpora stanovalcu v času, ko se še prilagaja na novo življenje v domu (socialni delavec pomaga stanovalcu, da ta vzpostavi nove socialne mreže znotraj doma, hkrati pa ohranja doseganje iz domačega okolja);
- podpora svojcem in povabilo za sodelovanje pri dejavnostih doma (socialni delavec uporabnico povabi k sodelovanju na delavnicah, k skupini za samopomoč, izobraževanje itd.);
- posredovanje v konfliktnih situacijah med stanovalci ali med stanovalci in delavci;
- koordiniranje prostovoljnega dela;
- sodelovanje pri organizaciji prireditev in interesnih dejavnostih (na primer praznovanje rojstnih dni v domu).

Ob odhodu stanovalca iz doma

- Priprava odpusta stanovalca v domače okolje ali drugo institucijo,
- obravnava predloga za premestitev v drugo institucijo,
- urejanje prenehanja bivanja stanovalca zaradi smrti.

Poleg nalog, ki jih socialna delavka v domu opravlja pred prihodom stanovalca v dom, med samim bivanjem in po odhodu stanovalca iz doma Mali (2008) navaja tudi naslednji dve pomembni vlogi socialne delavke:

Naloga socialnega delavca za zagotavljanje dobre klime v domu

Socialno delo ima v domu zelo pomembno vlogo, ki se nanaša na zagotavljanje dobrih odnosov med vsemi sistemi, ki se v domovih medsebojno srečujejo, prepletajo in povezujejo. Avtorica kot sisteme navaja stanovalce, svojce in zaposlene v domu.

Socialni delavec kot spremljevalec institucionalnega življenja stanovalcev

Socialni delavec stanovalca popelje v novo življenjsko okolje in nov način življenja. Pri tem je pomembno, da socialni delavec to naredi skupaj z uporabnico, na njej primeren način, saj je to edini možni način za opravilo takšne naloge. Avtorica navaja mnoge težave, s katerimi se srečuje socialni delavec, saj institucija, kakršna je dom za stare, že v osnovi ni ugodna za posameznika in njegove individualne želje. Cilj takšne ustanove je skrb za množico starih ljudi. V takšni ustanovi se je težko prilagoditi željam, potrebam in interesom posameznikov.

Milošević Arnold (2000) socialnega delavca v domu za stare opiše kot povezovalca med stanovalcem in okoljem, iz katerega je stanovalec prišel in v katerega se bo morda nekoč spet vrnil. Njegovo delo mora biti usmerjeno v ta smisel. Avtorica predlaga, da se stanovalčeve socialne mreže iz domačega okolja ohranijo na način, da socialna delavka te mreže spozna že pred prihodom stanovalca v dom. Socialna delavka mora spoznati čim več ljudi iz kroga stanovalca, kot so otroci, vnuki, sorojenci, prijatelji, sosedje, člani društev in organizacij. Z vzdrževanjem stikov z ljudmi iz kroga stanovalca mora socialna delavka nadaljevati tudi v času bivanja stanovalca v domu. Odprto sodelovanje med zaposlenimi v domu in svojci lahko omogoči trajen dialog v dobro stanovalcev, prav tako pa tudi zaposlenih. Z vzdrževanjem stikov iz domačega okolja lahko zaposleni omogočijo stanovalcu, da se v domu počuti manj ogroženo in manj socialno izolirano, prav tako pa se počutijo pomembne in povezane z dogajanjem v domu in izven njega.

Beaulieu (2012) navaja številna konkretna in čustvena vprašanja, s katerimi se lahko socialne delavke ukvarjajo v domu za stare. To je npr. omogočanje stanovalcem, da svoje čustvene in fizične potrebe izpolnjujejo na pozitiven in konstruktiven način. V nadaljevanju so opisana področja, na katerih bi lahko socialna delavka pomagala stanovalcu doma.

Pripadnost – vstop v novo okolje je lahko zelo stresno za številne ljudi. Namestitev v dom za stare po določeni fizični spremembi ali morda hospitalizaciji lahko povzroči še večji izziv. Avtorica opozarja na takojšnji izgub občutka pripadnosti pri novem stanovalcu. Kako se stanovalci s tem spopadajo, je odvisno od njihove prilagodljivosti, kognitivnega stanja in stopnji, do katere je okolje "uporabniku prijazno". Socialni delavci lahko stanovalcu pomagajo tako, da ga predstavijo sostanovalcem, drugim sostanovalcem, ki se lahko sporazumevajo, osebju doma ter mu dajo občutek, da je "ta kraj prijazen in ustrežljiv."

Zasebnost – lahko stanovalcem zagotovimo na več načinov. Pomembno je prepoznati potrebe stanovalca po zasebnosti, tako v fizičnem smislu (spoštovanje zaprtih vrat ali zastrtih zaves) kot tudi čustveni zasebnosti. Stanovalec, ki ne želi deliti določenih informacij s socialnim delavcem, ima pravico, da te informacije zadrži. Socialni delavec lahko opozori tudi druge, naj spoštujejo želje stanovalca, tako da to izbiro stanovalca deli z ekipo.

Identiteta – je v smislu, da je imel prebivalec nekdanj življenje, morda pomemben položaj v skupnosti ali izjemno kariero, pogosto zamolčana zaradi preveč papirologije, medicinskih diagnoz in v nekaterih primerih ageizma. Avtorica kot glavno pomoč socialnega delavca pri ustvarjanju dobre slike stanovalca navaja zgodovino in oceno socialnih storitev. Zgodovina socialnih storitev oživi preteklost stanovalcev, ne glede na to, s čim so se ukvarjali. Ko se te informacije razvejo, postane osebje radovedno o teh preteklih izkušnjah ali spretnostih, zato stanovalca večkrat vključijo v pogovor. Tako lahko socialna delavka pripomore k dodatnemu spoštovanju teh preteklih dosežkov in pomaga pri spajanju preteklosti s sedanostjo.

Samozavest – je za stanovalce izredno pomembna. Avtorica samozavest opiše kot vse vrednote, ki jih posameznik prepozna v sebi. Samozavest se lahko zmanjša z več stresorji. Stanovalci domov za stare se spopadajo z velikim številom teh stresorjev. To je lahko bolezen ali izguba določenih sposobnosti, ki se jih ne da povrniti. Danes se samozavest pogosto povezuje z neodvisnostjo, telesna oviranost pa lahko resno ovira človekovo mobilnost in priložnost, da vsakdanje naloge opravi z lahkoto. Avtorica kot nalogo domskega tima, še posebej pa socialnega delavca navaja pomoč stanovalcu pri spopadanju s tem na pozitiven način.

Opolnomočenje – krepi čustveni odziv stanovalcev in jim pomaga, da nadgradijo svoje sposobnosti. Socialni delavec lahko zagotovi dodatno sredstvo za razpravo o vzponih in padcih terapije in napredku. Tudi kratka in nekoliko bežna spodbuda, na primer, "Odlično vam gre pri hoji po hodniku!" ali "Opazil sem vaš napredek!" lahko stanovalcem zagotovi potrebno čustveno moč, da uspejo doseči svoje cilje.

Prostor in kraj – se lahko preprosto in konkretno nanašata na potrebo stanovalcev, da imajo poseben "kraj", ki ga lahko imajo za svojega. Avtorica kot poseben kraj ali prostor navaja npr. stanovalčevo dodeljeno sobo/posteljo. Označevanje vrat, postelj, oblačil in omare pomaga, da se stanovalci (in osebje) lažje orientirajo. Prav tako označuje, da jim ta poseben prostor pripada kot ločeno mesto v objektu.

Milošević Arnold (2000) poudari dve profesionalni vlogi socialnega dela, ki sta pri socialnem delu v domu poleg vseh ostalih še posebej pomembni, in sicer vlogo povezovalca in zagovornika. Vloga povezovalca pri socialnem delu v domu pomeni, da je socialni delavec tisti, ki s stanovalcem prvi naveže stik in mu je zato dolžan natančno, po potrebi tudi večkrat razložiti vse dejavnosti, ki se odvijajo v domu, hkrati pa stanovalca spodbuditi, da se dejavnostim pridruži. Avtorica vlogo zagovornika opiše kot bistveno zlasti zaradi prevladujočega medicinskega modela v domovih. Socialna delavka je tista, ki se mora boriti za ohranjanje sposobnosti, ki jih stanovalci še imajo, npr. prinašanje hrane v sobo delno gibljivemu stanovalcu in prehitro ponujanje plenice. Avtorica zagovorništvo v širšem smislu opredeli kot skrb socialnega delavca za spoštovanje dostojanstva vsakega stanovalca in ukrepanje na področju delovanja institucije, če se to ne upošteva. Socialna delavka mora biti torej ves čas pozorna na splošno klimo v domu in opominjati na potrebo po celostnem pogledu na stare ljudi kot uporabnike storitev institucije.

1.4. PREDSDODKI DO DOMOV ZA STARE

Predsodki do domov za stare so nedvomno povezani tudi s starimi ljudmi in s predsodki do starih ljudi. Da lahko lažje razumemo te predsodke, se moramo najprej posvetiti staranju in pojasniti predsodke do starih ljudi, ki se v družbi pojavljajo. Spodaj zato navajam opis, kaj sploh pomeni staranje in s kakšnimi predsodki se stari ljudje srečujejo.

Ramovš (2014a) staranje opiše kot fiziološki proces, ki se začne z oploditvijo in ga je nemogoče preprečiti. Ko se staramo, prihaja do sprememb v celicah, njihovi presnovi, delovanju in obnavljanju. Ljudje se staramo vse življenje, v vsakdanji govorici pa se staranje nanaša na življenje po upokojitvi. Staranje je v tem smislu individualni proces, ki se pri vsakem človeku kaže na drugačen način in ga tudi vsak človek drugače doživlja in zaznava. Avtor navaja dejavnike, ki vplivajo na hitrost staranja; to sta dednost in kakovost življenjskih razmer. Prav tako pa na staranje vplivajo: vlažno vroče podnebje, mestno življenje, nezdrav način življenja, napačna prehrana, premalo gibanja, služba, škodljive navade in razvade.

Poznamo veliko različnih teorij o staranju. Kadiš in Šiplič (2002) navajata biološke, psihološke in socialne teorije o staranju. Biološke teorije proces staranja opišejo kot pešanje življenjskih funkcij organizma. Psihološke teorije o procesu staranja za svoje izhodišče uporabljajo razvojne teorije in teorije osebnosti. Socialne teorije pa proces staranja povezujejo z zmanjšano aktivnostjo (nekateri trdijo, da se v procesu staranja pojavi zmanjšana aktivnost ter da med starimi in družbo neizogibno prihaja do zavračanja) in teorijo aktivnosti kar pomeni, da večina starih ljudi ostane tudi v starosti še naprej aktivna.

Ritsatakis (2008) navaja dvanajst najpogostejših mitov o staranju:

- Ljudje bi morali pričakovati, da bodo psihično in fizično oslabeli.
- Večina starih ljudi ima podobne potrebe.
- Ustvarjalnost in prispevek k družbi je naloga mladih.
- Izkušnje starih ljudi imajo v sodobni družbi le malo pomena.
- Mnogi stari ljudje želijo, da se jih pusti v miru in tišini.
- Bolniške postelje in medicinske sestre so glavni problem.
- Zagotavljanje storitev za stare odvzema sredstva mladim.
- Zapravljanje denarja za stare ljudi je izguba virov.
- Stari ljudje niso primerni za sodobna delovna mesta.
- Starega psa ne moreš naučiti novih trikov.
- Stari ljudje vedo, da se morajo umakniti.
- Stvari se bodo uredile same od sebe.

Hvalič Touzery (2006) starizem opiše kot sistematično stereotipiziranje in diskriminacijo ljudi samo na podlagi njihove starosti. Spada med predsodke in stereotipe. Izraz je oblikoval prvi direktor ameriškega Nacionalnega inštituta o staranju Robert Butler leta 1969. Angleška različica besede ageism izhaja iz besede age = starost oz. starati se, ki ji je na koncu dodan "ism" = "izem". Ta pripona se pogosto uporablja tudi pri drugih izrazih in označuje predsodke do nečesa (npr. rasizem, seksizem). Avtorica klasificiranje pri starizmu opiše kot spreminjajoče, torej ni statično, saj se ljudje starajo, posledično ima vsak možnost izkusiti starizem. Stereotipne predstave in predsodke do starih ljudi najdemo povsod v vsakdanjem življenju. Pojavljajo se v jeziku, medijih, humorju in na številnih drugih področjih. Starizem se nanaša izključno na starost ljudi in ne zajema individualnih značilnosti posameznikov.

Starizem vključuje stereotype in različne mite ter odpor do starih ljudi. Hvalič Touzery (2006) starizem opiše tudi kot izogibanje starih ljudi. Starizem se lahko pojavlja v stanovanjski politiki, pri zaposlovanju in različnih storitvah. Starizem ne pomeni le diskriminacije glede na starost. Ne pojavlja se samo v medijih, temveč povsod, tudi med ljudmi, ki delajo s starimi. Avtorica starizem razloži tudi kot pretirano zaščitniški odnos pri nekaterih poklicih, kot so zdravniki, negovalke, socialni delavci ipd. S svojim sicer dobronamernim odnosom posegajo v njihovo avtonomijo in pravice, ki so za odrasle samoumevne. S pokroviteljskim odnosom stare ljudi pootročijo, s tem pa jih predstavijo kot ljudi, ki niso sposobni skrbeti sami zase, so nemočni in odvisni od drugih. Negativna stališča do starih tako vplivajo na družbeno vlogo in status vseh starih ljudi in celo oblikujejo njihova lastna pričakovanja o sebi, jim onemogočajo doseganje potencialov ter zanikajo enake možnosti. Starizem v družbi diskriminira celotno skupino starih ljudi, čeprav je v resnici vsak človek drugačen.

Milavec Kapun (2011) ageizem imenuje tudi starizem, pomeni pa, da izločamo stare ljudi iz družbenega življenja zaradi njihove koledarske starosti. Njihova sposobnost in vloga sta opredeljeni na podlagi njihovih let. Ageizem se lahko pojavi tudi v institucijah, ki so namenjene skrbi za bolne in onemogle (npr. zdravstvene in socialne ustanove). Avtorica kot podlago za pojav marginalizacije starih ljudi navaja psihične, fizične in socialne značilnosti starejših. Avtorica starost zaradi trenutnega družbenega mišljenja opiše kot razvrednoteno. Družba jo razume kot nekaj manjvrednega, nezaželenega in obrobnega. V naši družbi se kot mejnik obravnave določene osebe dojema izstop iz poklicno aktivnega življenjskega obdobja. Meje le tega so družbeno določene, in sicer z upokojitvijo. Stari ljudje se pogosto znajdejo na robu družbe, saj le-ta nanje začne gledati kot na odvisne, nekoristne in nemočne.

Ramovš (2014b) staromrzništvo ali ageizem opiše kot slabšalno zavračanje starosti in starih ljudi. Gre za pojav, ki je družbeno škodljiv in krivičen. Stari ljudje morajo sami sprejeti svojo starost vključno z vsemi življenjskimi možnostmi, ki so pomembne za človekovo zorenje. Prav tako morajo sprejeti svoje težave, povezane z onemoglostjo ter s sprejemom pomoči. Avtor predlaga, da bi lahko na ta način pojav staromrzništva izkoreninili iz družbe.

Oven (2019) navaja napačna in pogosto negativna stališča in zmote o onemoglih starih ljudeh, ki onemogočajo razvoj dobrih strategij na področju socialnega in zdravstvenega varstva. Še vedno se pojavljajo stereotipi, da so stari ljudje slabotni, odvisni od drugih in posledično v breme, čeprav tudi na stara leta ohranjajo aktivnost v družbi. Stari ljudje zato ne izkoristijo svojih potencialov, saj jim stereotipi omejujejo svobodno odločanje o življenju, ki ga želijo

živeti. Bolj kot staranje samo bi nas moralo skrbeti nezdravo staranje, ki se lahko začne že zelo zgodaj.

Ageizem je torej pogost pojav v moderni družbi, ki vpliva na številna področja življenja starih ljudi. Zato v nadaljevanju opisujem posledice ageizma, kako le-ta vpliva na življenja starih ljudi, sledi pa tudi kratka primerjava med preteklostjo in sedanjostjo.

Kadiš in Šiplič (2002) socialni položaj starih ljudi v današnjem času opišeta kot verjetno najslabši v zgodovini. Razlog za to je v odnosu do starosti in razdvojenost generacij, ki v današnjih življenjskih razmerah stare ljudi medčloveško, kulturno in bivanjsko potiskajo na rob, v osamo in nekoristnost.

Šircelj (2009, str. 21) navaja odnos družbe do starih ljudi pred in po demografskem prehodu. Pred demografskim prehodom starih ljudi ni bilo veliko. Bili so spoštovani zaradi svojega znanja in izkušenj, ki so jih na mlajše generacije prenašali z ustnim izročilom. To vlogo stari ljudje po demografskem prehodu izgubijo. Prevzamejo jo mladi, ki postanejo bolj cenjeni zaradi svoje izobrazbe in sposobnosti hitrega prilagajanja tehnološkemu razvoju. Avtorica vlogo starih ljudi kljub temu razume kot pomembno. Ker je starih ljudi danes veliko, lahko pomembno vplivajo na odločitve npr. z udeležbo na volitvah, z delovanjem v političnih strankah ali pa nevladnih organizacijah. Veliko lahko pripomorejo tudi svojim otrokom pri organizaciji delovnih in družinskih obveznosti npr. z nudenjem varstva vnukom.

Klevišar (2016) mladost, storilnost in akcijo opredeljuje kot bolj pomembno družbi v primerjavi s starostjo. Po večini se poudarja, kaj stari ljudje še lahko počnejo v svojih letih, npr. kako še vedno tečejo maraton, kako obvladajo uporabo računalnika in podobno. Medtem pa pozabimo na tiste stare ljudi, ki ne morejo niti hoditi, kaj šele teči, tudi upravljati z računalnikom, celo zase ne morejo več samostojno poskrbeti. Ker se življenjska doba daljša, moramo tudi starim najti svoje mesto v družbi in jim omogočiti, da dobijo svoj glas in da najdejo smisel v življenju. Avtorica podaljšanje življenjske dobe povezuje z mnogimi novimi težavami.

Pavliha (2006, str. 14–15) navaja splošno marginalizacijo, ki velja pri starih ljudeh ne glede na ohranjanje aktivnosti posameznikov kot posledico mentalitete družbe, ki ceni samo mladost, lepoto, uspešnost, visoko produktivnost in podobno. Gre za značilen kapitalistični pogled, kjer je človek vreden samo toliko, kolikor lahko iz njega iztisnemo dobička. Drugo marginalizacijo avtor navede kot hujšo, in sicer odhranjanje starejših v domove za stare, ki ga poimenuje kot geto, kjer funkcionirajo vsi mehanizmi nadzora in prisile.

Cvahte (2006, str. 26) navaja ugotovitev mnogih strokovnjakov, da so stari ljudje danes neupravičeno potisnjeni iz družbenega dogajanja. Družba pogosto spregleda njihove bogate izkušnje pa tudi njihove pravice, ki zadevajo participacijo v družbi, kar pa ne škoduje le posameznikom, temveč celotni družbi. Avtorica opredeli stare ljudi kot pomembne in koristne ne samo za varovanje vnukov. S svojim aktivnim sodelovanjem lahko pomembno prispevajo k oblikovanju družbene realnosti, z nami pa podelijo bogate življenjske izkušnje. V zahodni družbi, za katero so značilni gospodarstvo in koristi, starejše pogosto obravnavajo kot breme, ne pa kot korist skupnosti. Družba gleda nanje kot na tveganje za sistem socialnega varstva in dejavnik, ki povzroča rast stroškov zdravstvenih in socialnih storitev. Takšno prepričanje negativno vpliva na etične vrednote, solidarnost, odgovornost in povezanost družbe, zato se je treba takšnim trendom ostro upreti.

Honoré (2019) navaja številne predsodke do starih, ki se danes pojavljajo v družbi. Poudari nedavno situacijo iz leta 2016, ko so starejši Britanci na referendumu za brexit večinoma glasovali za to, da Velika Britanija izstopi iz Evropske unije. Nekateri komentatorji so zato predlagali, naj izločijo glasove volivcev, ki so starejši od 65 let. Med drugim avtor omeni tudi podobno situacijo, ki se je zgodila na Univerzi Stanford, kjer je ustanovitelj Facebooka Mark Zuckerberg občinstvo nagovoril z besedami: "Mladi ljudje so preprosto pametnejši."

Predsodki do starih ljudi so in bodo verjetno tudi v prihodnosti še vedno prisotni v družbi. Domnevamo, da so predsodki do starih ljudi povezani s predsodki do domov za stare ljudi, zato v nadaljevanju opisujem najpogostejše predsodke do domov za stare ljudi, ki so obenem tudi ena izmed glavnih tem tega diplomskega dela.

Klevišar (2016) odločitev za odhod v dom opiše kot izjemno težko. Poudarja pomen samostojne odločitve za odhod v dom, namesto, da to odločitev zate sprejme nekdo drug. Odločitev se ne zgodi v enem trenutku pač pa traja nekaj časa, da se razvije in uresniči. Odhod v dom ne pomeni začetek novega življenja, temveč nadaljevanje dosedanjega v malo drugačni obliki.

Družine bi se morale že veliko prej, že pred samo starostjo, pogovoriti o tem, kako naprej, ko bo nekoč prišlo do tega, da star človek ne bo več mogel skrbeti sam zase. Ta pogovor bi moral potekati tako med starimi kot mladimi, skupaj bi tudi morali poiskati rešitve. Klevišar (2016) opozori, da nam lahko izogibanje pogovora, slaba komunikacija in beg pred realnostjo po nepotrebnem grenijo življenje.

Klevišar (2016) za enega najhujših oznak domov za stare, ki jo slišimo povsod, navede koncentracijsko taborišče za stare ali hiralnico. Poudari, da življenje v vseh domovih ni popolno, je pa po večini zelo dobro ali celo odlično. Tudi življenje v domačem okolju ni nikoli idealno, saj je ideal nekaj nedosegljivega, po čemer hrepenimo, realnost pa je lahko popolnoma drugačna, včasih dobra, včasih tudi malo manj dobra. Ravno zato je toliko bolj pomembno, da se človek sam odloči za odhod v dom ter si ga sam tudi izbere.

Mali (2006) dom za stare opiše kot svojevrsten svet, ki je od zunanjega sveta ločen, saj uporabniki življenje v ustanovi doživljajo ločeno od življenja izven ustanove. Na začetku ob uporabnikovem prihodu v dom, ko je uporabnik še v procesu prilagajanja na življenje v domu, je možno zaznati proces mortifikacije. Avtorica kot pogost pojav navede tudi vdor v uporabnikovo zasebnost. V domovih je s strani osebja zaželeno samostojna skrb zase. Za osebe v domu, ki ga je pogosto glede na število uporabnikov premalo, je zelo zahtevno spodbuditi uporabnike in jim omogočiti, da skrbijo sami zase, saj bi s tem povečali tudi kakovost življenja v domu. To zahteva veliko znanja, izkušenj in iznajdljivosti s strani zaposlenih.

Klevišar (2016) navaja številne predsodke, ki jih slišimo med pogovorom z ljudmi, povezane z domovi za stare. Mnogi otroci se počutijo izdane s strani staršev, ko morajo le-ti v dom, situacija pa je pogosto tudi obratna. Predsodki lahko zelo negativno vplivajo na stare ljudi, njihove svojce pa tudi na osebe doma. Avtorica poudari tudi pogoste pripombe znancev in sosedov, ki namigujejo, da je to, da svojega bližnjega pošlješ v dom, nekaj najhujšega in zlobnega, ko pa je le-ta potreboval pomoč, pa ti ljudje niso želeli pomagati.

2. PROBLEM

V drugem, tretjem in četrtem letniku študija sem študijsko prakso opravljala v domu za stare. Ker me je socialno delo s starimi ljudmi navdušilo že na praksi v drugem letniku, sem se odločila za modul Socialno delo s starimi ljudmi, kjer sem imela priložnost to obliko socialnega dela tudi podrobneje spoznati.

Na predavanjih in vajah pri modulu Socialno delo s starimi ljudmi smo veliko govorili o domovih za stare. Obiskali smo tudi Dom Petra Uzarja v Trziču, kjer so nam bile predstavljene pomembne vsebine in storitve, ki jih izvajajo za svoje uporabnike. Spoznali smo zgodovino razvoja domov za stare na Slovenskem in oblike domov, ki jih poznamo danes. Naučili smo se, da se domovi, ki so nastali pred mnogimi leti in še danes delujejo, znatno razlikujejo od novejših domov, ki so bili zgrajeni kasneje. Razlog za to je že v sami zgradbi domov, ki je v preteklosti spominjala na bolnico, ne pa na moderne domove z velikimi in odprtimi prostori, kot jih poznamo danes. Na podlagi tega sklepam, da lahko domovi, ki zaradi svoje zgradbe, ki spominja na bolnico ali celo zapor, negativno vplivajo na samo podobo domov in v ljudeh vzbudijo strah in predsodke do življenja v domu. Po mojih izkušnjah je na slovenskem še vedno večina domov za stare zgrajena tako, da onemogoča uvajanje novih modelov v življenje v domu (tak primer so gospodinjске enote, ki postajajo vse bolj priljubljene, a zaradi postavitve in same zgradbe objekta niso mogoče).

Tudi na študijski praksi v Špesovem domu Vojnik sem zasledila podoben primer. Tamkajšnji zaposleni so si zelo prizadevali za vzpostavitev gospodinjских enot z manjšimi jedilnicami, ki bi omogočale večjo povezanost stanovalcev, a se zaradi pomanjkanja prostora žal niso uspeli dogovoriti. Za uvedbo gospodinjских enot bi bila potrebna rekonstrukcija celotnega objekta, kar pa je za institucijo prevelik finančni zalogaj.

Fizična podoba, prav tako pa podoba domov za stare v medijih in predhodne negativne izkušnje lahko znatno vplivajo na stališča ljudi do domov za stare. Korošec (2018) navaja rezultate raziskave, ki kažejo slab vpliv medijev na same domove, prav tako pa tudi na stare ljudi. Sodelujoči v raziskavi so večkrat navajali negativne plati domov, ki jih prikazujejo mediji. Tudi sama sem pogosto v pogovorih z družinskimi člani, prijatelji in znanci opazila odpor do domov za stare, saj jih ljudje pogosto povezujejo z zadnjo fazo življenja in "stavbo, kamor se gre umret". Opažam, da je kljub novim modelom oskrbe in številnim izboljšavam na področju institucionalizacije še vedno prisotnih ogromno predsodkov do domov za stare.

Grebenc (2005) ugotavlja, da je med ljudmi prisotnih veliko zadržkov. Udeleženi v raziskavi navajajo, da se bodo za odhod v dom odločili samo v primeru, ko ne bodo imeli druge izbire. Nekateri se sicer odhoda v dom ne bojijo zaradi dobrih izkušenj, toda večina bi se za dom odločila le v primeru, ko ne bi imeli nikogar več, ki bi zanje skrbel. Avtorica navaja tudi predsodke, povezane z bivanjem v domu, in sicer nezaupanje v dostojno oskrbo in celo povezovanje domov z mrtvašnicami. Kuclar (2016) kot najpogostejši razlog za odhod v dom navaja bolezen. Avtorica ugotavlja, da so se intervjuvani ljudje za dom najpogosteje odločili zaradi nezmožnosti skrbi zase, obenem pa niso želeli obremenjevati svoje družine. Tudi Podlipnik (2018) navaja podobne rezultate na področju odločanja o odhodu v dom. Sodelujoči v raziskavi bi se za odhod v dom odločili le v primeru, ko sami ne bi bili več zmožni poskrbeti zase. Avtorica pa kljub temu ugotavlja, da ima večina vključenih v raziskavo dobro mnenje o domovih za stare ljudi.

Z diplomskim delom želim ugotoviti, kakšna so stališča starih ljudi, ki ne živijo v institucionalnem okolju (torej živijo v domačem okolju) do domov za stare in kaj vpliva na njihova prepričanja. V diplomskem delu me bodo zanimala mnenja in prepričanja o domovih za stare, dosedanje izkušnje z njimi, morebitna pričakovanja in želje za življenje v domovih za stare. S tem diplomskim delom želim opozoriti na podobo domov za stare v javnosti, za katero na podlagi do sedaj opravljenih raziskav predpostavljam, da še vedno vsebuje številna zmotna prepričanja, predsodke in neutemeljene strahove.

Na svoji študijski praksi v domu za stare sem ugotovila, da ima veliko vlogo pri približevanju domov za stare starim ljudem tudi socialno delo. Srečanje s socialno delavko je običajno prvi stik z domom za stare, zato lahko znatno vpliva na vtis bodočega stanovalca. Kornhauser in Mali (2013) socialno delavko v domu označita za sopotnico starega človeka, saj ga le-ta spremlja že pred samim prihodom v dom, med postopkom navajanja v dom, prav tako pa mu stoji ob strani tudi ob odhodu iz doma. Avtorici navajata različne vloge, ki jih socialna delavka prevzame, to je vloga mediatorja, zagovornika, usklajevalca zahtev in potreb uporabnika in zaposlenih v domu. Socialna delavka z bodočim uporabnikom vzpostavi stik, če je to potrebno, pa tudi s svojci ali drugimi pomembnimi osebami iz življenja starega človeka. Delovni odnos se vzpostavi na podlagi osebnega stika, ki ga avtorici opišeta kot temelj spremljanja uporabnika vse od prvega stika z institucijo do njegovega odhoda iz nje.

Dobro bi bilo socialne delavce tudi ozavestiti o njihovi pomembni vlogi pri prvem stiku starega človeka z domom in jih opomniti na etična načela socialnega dela, ki smo jih dolžni upoštevati pri spremljanju uporabnikov v domu za stare.

Raziskovalna vprašanja, s katerimi želim ugotoviti, kakšna so stališča starih ljudi, so:

- Kaj stari ljudje vedo o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznajo?
- Kakšno je mnenje starih ljudi o domovih za stare v Sloveniji?
- Kaj je vplivalo na oblikovanje mnenja o domovih za stare?
- Kakšne izkušnje imajo stari ljudje z domovi za stare?
- V katerih primerih bi se stari ljudje odločili za odhod v dom za stare?
- Kako bi se stari ljudje počutili, če bi se morali preseliti v dom?
- Kakšne bi bile želje starih ljudi, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

3. METODOLOGIJA

3.1. VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je kvalitativna. V kvalitativnih raziskavah osnovno izkustveno gradivo sestavljajo besedni opisi, ki jih tudi analiziramo kvalitativno. V kvalitativnih raziskavah zbiramo besedne opise, ki se nanašajo na raziskovalni pojav (Mesec, 1997).

Ta raziskava je tudi eksplorativna. Raziskovala sem področje, o katerem je že veliko raziskanega, vendar ne v okolju, kjer sem izvajala raziskavo. Mesec (1997) eksplorativne ali poizvedovalne raziskave opisuje kot uvod v spoznavanje nekega področja problematike kot prvi korak na neznanem področju. Namen takih raziskav je odkriti probleme, jih formulirati in postaviti preverljive hipoteze.

Raziskava je empirična. V empiričnih raziskavah, ki jih imenujemo tudi izkustvene, zbiramo novo, neposredno izkustveno gradivo z opazovanjem ali spraševanjem. Zbrano gradivo nato uporabimo za preverjanje hipotez in znanstveno dokazovanje (Mesec, Rape in Rihter, 2009).

3.2. TEME

V raziskavi sem se osredotočila na naslednje teme:

- poznavanje domov za stare starih ljudi,
- mnenje starih ljudi o domovih za stare,
- vpliv na oblikovanje mnenja starih ljudi o domovih za stare,
- izkušnje starih ljudi z domovi za stare,
- razlogi za odhod v dom za stare,
- počutje starih ljudi ob morebitnem odhodu v dom za stare,
- želje starih ljudi glede življenja v domu za stare.

3.3. MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Za raziskavo sem uporabila merski instrument delno strukturiran vprašalnik. Pred srečanjem s sogovorniki sem si pripravila sedem vprašanj, sogovornikom pa sem po potrebi postavila tudi kakšno podvprašanje.

3.4. POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacija v tej raziskavi so ljudje, ki so starejši od 65 let in v mesecu februarju, marcu, aprilu in maju 2020 ne živijo v institucionalnem okolju. V vzorcu je 14 ljudi, starih 65 let ali več. Vzorec je neslučajnostni, saj niso imeli vsi enake možnosti biti vključeni v raziskavo. Vzorec je tudi priročni, saj sem z razlogom lažje dostopnosti izbrala tiste osebe, ki živijo v bližini mojega doma. Pri izbiri ljudi, ki so sodelovali v raziskavi sem uporabila metodo snežne kepe, saj sem se za pomoč obrnila na prijatelje, znance in družino, ki so mi predlagali, s kom lahko opravim intervju. Vzorec sem deloma oblikovala tako, da sem določila kategorije, po katerih so se sogovorniki razlikovali. Te kategorije so različna starost, spol, okolje bivanja, če živijo sami ali z družino in prihodki. Opis vzorca po kategorijah je prikazan v spodnji tabeli.

Tabela 3.1: Opis vzorca po kategorijah

Oseba	Starost	Spol	Okolje bivanja	Živi sam/a ali z družino	Prihodki
A	66 let	Ženski	Ruralno okolje	Z družino	Nizki
B	65 let	Ženski	Urbano okolje	Sama	Povprečni
C	68 let	Ženski	Ruralno okolje	Z družino	Visoki
D	72 let	Ženski	Urbano okolje	S partnerjem	Nizki
E	78 let	Ženski	Ruralno okolje	Z družino	Nizki
F	80 let	Moški	Ruralno okolje	Z družino	Visoki
G	81 let	Ženski	Ruralno okolje	Z družino	Visoki
H	75 let	Moški	Ruralno okolje	S partnerico	Povprečni
I	65 let	Moški	Ruralno okolje	Sam	Visoki
J	79 let	Moški	Ruralno okolje	Z družino	Povprečni
K	90 let	Ženski	Urbano okolje	Sama	Visoki
L	69 let	Moški	Ruralno okolje	S partnerico	Nizki
M	66 let	Ženski	Ruralno okolje	Z družino	Povprečni
N	83 let	Ženski	Ruralno okolje	Z družino	Nizki

Sogovorniki so stari med 65 in 90 let. Vzorec so ljudje, ki so starejši od 65 let, hkrati pa sem znotraj te kategorije določila podkategorije starostnih skupin z namenom vključiti ljudi različnih starosti znotraj te kategorije.

Tabela 3.2: Vzorec po starostnih skupinah

Starostne skupine	Število oseb
65–70 let	6
71–75 let	2
76–80 let	3
81–85 let	2
86–90 let	1

Govorila sem s petimi moškimi in devetimi ženskami, ki živijo v domačem okolju. V vzorcu je torej nekoliko več žensk kot moških.

Tabela 3.3: Vzorec po spolu

Spol	Število oseb
Moški	5
Ženski	9

V vzorcu je enajst oseb, ki živijo v ruralnem okolju in tri osebe, ki živijo v urbanem okolju. Ker je vzorec priročni, sem izbirala ljudi, ki živijo v bližini mojega doma. V vzorcu je več takih ljudi, ki prihajajo iz ruralnega okolja, saj tudi sama prihajam iz ruralnega okolja.

Tabela 3.4: Vzorec po okolju bivanja

Okolje bivanja	Število oseb
Ruralno okolje	11
Urbano okolje	3

Osem sogovornikov živi z družino, trije sogovorniki pa živijo sami. Trije sogovorniki živijo s svojim partnerjem oz. partnerico. Opis vzorca glede na to, s kom sogovorniki živijo, je prikazan v spodnji tabeli.

Tabela 3.5: Vzorec po tem, s kom živijo

Živi sam/a ali z družino	Število oseb
Sam/a	3
Z družino	8
S partnerjem/partnerico	3

Poleg starosti, spola, okolja bivanja in tega s kom sogovorniki živijo, sem kot kategorijo upoštevala tudi prihodke. Prihodke sem razdelila na visoke, povprečne in nizke. Sogovorniki so sami na začetku intervjuja določili, v katero skupino spadajo. Intervjuvala sem pet ljudi z visokimi prihodki, štiri s povprečnimi in pet z nižjimi dohodki.

Tabela 3.6: Vzorec po prihodkih

Prihodki	Število oseb
Visoki	5
Povprečni	4
Nizki	5

3.5. ZBIRANJE PODATKOV

Za metodo zbiranja podatkov sem uporabila intervju z odprtim tipom vprašanj. Vprašanja so kratka in jasna, pri odgovoru pa omogočajo veliko "prostora", kar pomeni, da sogovorniki niso bili omejeni pri odgovarjanju. Po potrebi sem postavila podvprašanja, da so sogovorniki lažje razumeli, kaj želim izvedeti od njih. Intervjuje sem opravila v živo, po predhodnem dogovoru. Intervjuvanje je potekalo od 7. 2. 2020 do 29. 5. 2020. Zaradi ukrepov, ki so bili kot posledica izbruha pandemije v Sloveniji uvedeni meseca marca, sem morala izvajanje intervjujev za nekaj časa prekiniti. Preostali del intervjujev sem zato izvedla konec meseca aprila in meseca maja, so pa ti intervjuji potekali zunaj, upoštevajoč vse predpisane ukrepe za preprečitev širjenja virusa. Ker sem sogovornike obiskala na njihovih domovih, so le ti bili bolj sproščeni, prav tako pa smo imeli zagotovljeno zasebnost. Sogovornike sem najprej seznanila z namenom raziskave, z objavo raziskave na spletu in anonimnostjo njihovih osebnih podatkov. Prosila sem jih za dovoljenje za zvočno snemanje pogovora, kar mi je olajšalo kasnejši prepis intervjuja. Posamezen intervju je trajal od 30 do 45 minut.

3.6. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Podatke, ki sem jih pridobila v raziskavi, sem obdelala na kvalitativen način. Najprej je sledilo urejanje podatkov. Takoj po izvedbi vsakega intervjuja sem pogovor po zvočnem posnetku zapisala. Zapisane intervjuje sem označila s črkami od A do N in na začetku vsakega intervjuja zapisala kategorije.

Podčrtavanje pomembnih delov intervjujev

Sledilo je podčrtavanje pomembnih delov besedila. Podčrtavanja sem se lotila tako, da sem pomembne dele povedi podčrtala in jih označila tako, da sem jim določila črko intervjuja in zaporedno številko izjave. Spodaj je prikazan primer podčrtovanja pomembnih delov intervjuja.

Primer podčrtavanja iz intervjuja C:

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Če bi ostala sama (C29) in ne bi imela nikogar, ki bi skrbel zame (C30). Tudi, če bi bila še zdrava, ampak sama, bi šla v dom (C31).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Da bi bilo toplo (C38), da bi imela hrano in zdravstveno oskrbo (C39) ter družbo (C40). Všeč bi mi bile različne aktivnosti (C41), to mi je zelo pomembno, ne želim ostati sama (C42).

Odrpno kodiranje

Odrpno kodiranje je zajemalo pripisovanje pojmov podčrtanim izjavam in združevanje pojmov v kategorije. Kategorijam sem nato določila še teme. Podatke sem uredila v tabeli, v kateri sem zapisala številko izjave, izjavo, pojem, kategorijo in temo.

Tabela 3.7: Primer odprtega kodiranja

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
J21	Svoje izkušnje, sem že bil tam.	Lastne izkušnje	Lastne izkušnje	Vpliv na oblikovanje mnenja
J22	Sem to videl, da je čisto v redu.	Dobre izkušnje z domovi	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
J23	Mediji pa slabo reklamirajo domove.	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
J24	Jih je tako ali tako premalo.	Premalo domov za stare	Pomanjkanje domov	Poznavanje domov
J25	Bil sem parkrat na obisku.	Obisk v domovih	Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev	Izkušnje z domovi

Oсно kodiranje

Nato je sledilo še osno kodiranje, pri katerem sem pojme uredila v obliki seznama znotraj tem in kategorij.

Primer osnega kodiranja:

Vpliv na oblikovanje mnenja

- *Lastne izkušnje*
  - Opažanje različnih situacij (C12)
  - Lastno videnje stanja v domu (H12)
  - Lastne izkušnje (J21), (M12)

- *Izkušnje drugih*
  - Izkušnje znancev (B13), (B14), (G7), (I8), (K13), (M15), (N20)
  - Poslušanje drugih (C13), (C28), (E18), (G13), (H13), (J15), (L12)
  - Izkušnje svojcev (C15), (K10)
  - Nezadovoljstvo z oskrbo (D11)
  - Zgodbe ljudi v domu (F21)

Definiranje glavnih pojmov

Pojme sem razvrstila v sedem nadkategorij, in sicer poznavanje domov, mnenje o domovih, vplivi na oblikovanje mnenja, izkušnje z domovi, razlogi za odhod v dom, občutki v primeru odhoda v dom in želje povezane z življenjem v domu. Glavne pojme sem z namenom lažjega razumevanja tudi opisala.

- **Poznavanje domov** – pojem se nanaša na domove, ki jih sogovorniki poznajo. Želela sem izvedeti, kaj sogovorniki vedo o domovih, kaj si predstavljajo, ko slišijo besedo dom za stare, in ali so se za dom že kdaj zanimali.

- **Mnenje o domovih** – želela sem izvedeti, kakšna so stališča starih ljudi o domovih. Ugotavljala sem, ali imajo sogovorniki pozitivno mnenje o domovih (jih podpirajo, menijo, da so dobro organizirani) ali negativno mnenje (menijo, da v domovih ni dobro poskrbljeno za stare, slaba organizacija). Zanimalo me je tudi, kaj ljudje menijo o delu osebja, številu zaposlenih, cenah oskrbe in čakalnih dobah na dom.

- **Vpliv na oblikovanje mnenja** – ugotavljala sem, kaj je tisto, kar je vplivalo na oblikovanje takšnega mnenja. Poudarila sem obiske sogovornikov v domovih, medije, izkušnje drugih in lastne izkušnje z domovi. Vsi ti dejavniki so pripomogli k oblikovanju mnenja sogovornikov.
- **Izkušnje z domovi** – ta pojem zajema negativne in pozitivne izkušnje sogovornikov ter negativne in pozitivne izkušnje njihovih sorodnikov oz. znancev. Pod izkušnje z domovi sem štela tudi obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev, opredelila pa sem tudi, ali imajo sogovorniki z domovi veliko ali malo izkušenj.
- **Razlogi za odhod v dom** – s tem pojmom sem raziskovala, v katerih primerih bi se ljudje odločili za odhod v dom. Pojem zajema podkategorije, ki so jih sogovorniki navajali kot razloge za odhod v dom. Pod ta pojem med drugim spada osamljenost, nezmožnost samooskrbe, bolezen in odsotnost pomoči drugih.
- **Občutki v primeru odhoda v dom** – ta pojem zajema negativna in pozitivna čustva, ki so jih sogovorniki navajali kot občutke v primeru odhoda v dom. Pojem zajema tudi vsa ostala občutenja, povezana z odhodom v dom, in sicer izogibanje odhodu v dom, postopno navajanje in nepoznani občutki.
- **Želje povezane z življenjem v domu** – pojem zajema vse izražene želje, potrebe in prizadevanja za življenje v domu. Raziskovala sem, česa bi si stari ljudje najbolj želeli ob morebitnem odhodu v dom. Pojem opisuje želje po dobrem počutju, obiskih, družbi in primerni oskrbi.

Slabosti metodologije

Ker sem v vprašalnik vključila samo sedem vprašanj, so le-ta morala biti zastavljena široko, da so sogovornikom pustila dovolj prostora pri odgovarjanju. Med posameznimi intervjuji pa sem ugotovila, da so vprašanja zastavljena skorajda preširoko, saj vsi sogovorniki niso takoj vedeli, kako odgovoriti na vprašanje ali pa so odgovarjali zelo različno. Ta problem sem rešila s postavljanjem podvprašanj. Takšen primer je prvo vprašanje, ki se glasi Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate? Na to vprašanje so sogovorniki odgovarjali zelo različno. Nekateri so opisali poslanstvo domov, drugi so povedali, da je domov premalo. Odgovore na to vprašanje sem zato težje med sabo primerjala in jih analizirala. Druga slabost metodologije je v relativno majhnem vzorcu. Čeprav sem v vzorec vključila različne kategorije

in s tem dosegla raznolikost znotraj vzorca, je vzorec glede na populacijo vseeno majhen. Rezultatov raziskave zato ne morem posplošiti na celotno populacijo.

4. REZULTATI

V nadaljevanju sledi predstavitev rezultatov. Pridobljene podatke sem v analizi razdelila na sedem tem, ki bodo predstavljene pod posameznim poglavjem.

4.1. POZNAVANJE DOMOV

Poznani domovi

Sogovorniki po večini poznajo samo domove iz njihove okolice (*Poznam samo dom, tu v bližini (E6)*), nekaj sogovornikov pa pozna tudi več domov. Štirje sogovorniki poznajo pet domov, dva sogovornika pa poznata le en dom. Sogovorniki so redko navajali, da ne poznajo domov (*Domov ne poznam veliko (H1)*, *Poznam jih pa zelo malo (F4)*).

Poslanstvo domov

Sodelujoči v raziskavi precej dobro poznajo namen oz. poslanstvo domov. Navajali so skrb za osnovne človekove potrebe (*Poskrbijo za osnovne človekove potrebe (B1)*), poslanstvo so opisali tudi kot lajšanje življenja starostniku in nudenje oskrbe (*Starostniku olajšajo življenje (B7)*, *Nudijo ti oskrbo, ki jo rabiš, ko si star (J3)*).

Pomanjkanje domov

Pogosto so ljudje navajali, da je domov za stare v Sloveniji premalo (*Vem, da je domov za ostarele premalo (D1)*, *Jih je tako ali tako premalo (J24)*, *Vem, da jih ni veliko (A1)*). Poudarili so tudi veliko potrebo po domovih v Sloveniji (*Mislím, da so v Sloveniji vedno večje potrebe po domovih (N6)*) in da so le ti prezasedeni.

Veliko število domov

Samo ena gospa je povedala, da je domov v Sloveniji veliko (*Vem, da je domov za ostarele pri nas veliko (E4)*).

Zanimanje za dom

Dve sogovornici sta se za dom že zanimali in tudi že oddali vlogo (*V domu sicer že imam vlogo (K26)*, *Sem že tudi oddala vlogo za dom (N2)*).

4.2. MNENJE O DOMOVIH

Pozitivno mnenje

Pozitivno mnenje sem opredelila kot izražanje zadovoljstva z domovi bodisi na podlagi dobrih izkušenj bodisi na podlagi izkušenj drugih. Pod pozitivno mnenje sem torej štela vse izjave, ki opisujejo dobre prakse domov, kot so npr. veliko aktivnosti (*Z veliko aktivnostmi čez dan (N10)*), urejenost domov (*Da so domovi izredno urejeni (I2)*, *Imajo dobro organizacijo (F7)*) in primerna oskrba. Ljudje so največkrat poudarili ravno slednjo (*Lepo skrbijo za ljudi in da so dobri (E7)*, *V domu lepo skrbijo za ljudi, zdravje (E33)*, *Nič slabega nočejo, skrbijo za tebe (J9)*). Na vprašanje, kakšno je njihovo mnenje o domovih za stare v Sloveniji, so pogosto odgovarjali kar splošno in povedali, da imajo dobro mnenje (*Na splošno dobro (C7)*, *Jaz imam pozitivno mnenje (J8)*). Dve sogovornici sta poudarili tudi to, da so se razmere v domovih spremenile na boljše v primerjavi s preteklostjo (*Da se je stanje popravilo (E15)*, *Zdaj so sicer domovi malo napredovali (K21)*). Sogovornikom je všeč tudi družba v domu (*Pa družbo imaš, doma si pa sam J11*), prisotnost zdravnikov (*Fajn je, da so tudi zdravniki tam (J4)*), redna prehrana (*Pa redno prehrano imaš (J7)*) in da ljudje, ki bivajo v domu nimajo skrbi, saj zaposleni opravijo delo namesto njih (*Ni potrebno skrbeti za pranje, kuhanje, da bomo na toplem (N11)*). Povedali so tudi, da domovom ne nasprotujejo (*Jaz podpiram domove (C8)*, *Pametna odločitev (N36)*).

Negativno mnenje

Sogovorniki so pogosteje navajali negativna mnenja o domovih kot pozitivna. Kot negativno mnenje sem označila vse izjave, ki nakazujejo nestrinjanje s prakso domov, in vse izjave, povezane s stereotipno podobo domov, kot je to hiralnica in zadnje domovanje (*Zame so domovi za starejše hiralnice (A4)*, *Domovi so hiralnice (K3)*, *Zadnja postaja pred britofom (C2)*). Pod negativno mnenje sem štela tudi vse izjave, ki izražajo splošno slabo mnenje o domovih (*Ne preveč dobro (A3)*, *Nimam preveč dobrega mnenja (H3)*, *Nimam dobrega mnenja K4*). Trije sodelujoči v raziskavi so povedali, da je gibalno oviranim ljudem v domu težje kot tistim, ki še lahko skrbijo zase in niso odvisni od drugih (*Tisti, ki pa so pomoči potrebni, pa v domovih hirajo (A6)*, *Tisti, ki so odvisni, so ubogi (C9)*, *So kar ubogi tam, sploh tisti, ki si sami ne morejo pomagati (L13)*). Najpogosteje pa so ljudje navajali neprimerno oskrbo kot glavni razlog za negativno mnenje (*Ne skrbijo dovolj dobro za svoje paciente (K6)*, *Jaz mislim, da je premalo poskrbljeno za starejše (L2)*, *Oskrba ni tista taka, kot bi mogla biti (M10)*). En gospod je poudaril slabosti privatizacije domov (*Ni dobro, da je vse privatizirano (F3)*) in privatizacijo

povezal z zaslužkarstvom (*Privatniki po navadi gledajo samo na zaslužek (F13)*). Gledanje le na zaslužek je poudarila tudi ena gospa (*Da lahko drugega notri dajo in pokasirajo (G5)*). Dva sogovornika je zmotilo varčevanje pri materialu (*Se zgodi tu in tam, kakor znajo povedati, da se pri plenicah špara (I5), Vsekovsod varčujejo, pri negi in pri hrani (M8)*). Dva sogovornika menita, da zaposleni v domu čakajo na tvojo smrt (*Samo čakajo, da umreš (G4), Čakalnica smrti (J2)*). Ena gospa je prepričana, da ljudi, ki bivajo v domovih, pretirano nadzorujejo (*V resnici pa imajo v domu ljudi pod nadzorom (G3)*). Ena sogovornica pa je opozorila tudi na problematično finančno ureditev domov (*Resen problem finančna ureditev domov (N12)*). Zanimivo je dejstvo, da je bilo pri tem vprašanju zelo veliko raznolikih odgovorov. Ljudje so zelo različno utemeljevali svoja negativna stališča do domov za stare.

Pomanjkanje osebja

Zelo veliko sodelujočih v raziskavi je opozorilo na pomanjkanje osebja v domovih za stare (*Premalo je osebja (A7), Pomanjkanje kadra (D12), Vedno primanjkuje ljudi in materiala (G10), Osebja pa ni dosti, da bi vsem ustregli (L14)*). Ljudje so predlagali zaposlitev več oseb v domu (*Bi morali zaposliti več ljudi C20), Morali bi več ljudi zaposlit, pa bi s tem razbremenili tiste, ki tam že delajo (L6)*). Opozorili so tudi na pomanjkanje zdravstvenega osebja in splošno varčevanje v kadrovskih zadevah.

Premalo plačano osebje

Ena gospa je opozorila tudi na problem premalo plačanega osebja v domovih za stare (*Premalo plačano (A8)*).

Delo osebja

Pod ta pojem sem razvrstila vse opazke oz. mnenja glede opravljanja dela zaposlenih v domovih za stare. Ena gospa je omenila, da osebje pri delu ne vložil dovolj truda (*Da se tudi osebje ne trudi (A9)*) in delo negovalcev označila za prisiljeno (*Negovalci delajo, zato ker morajo delati (A10)*), dva sogovornika pa sta povedala, da je veliko odvisno od zaposlenih (*Je zelo odvisno od vodstva (C6), Odvisno tudi od zaposlenih (I12)*). En sogovornik je poudaril pomembnost odnosa med zaposlenimi in uporabniki doma (*Največ pomeni odnos osebja do pacientov, prijaznost osebja (F45)*).

Visoke cene oskrbe

Sogovorniki so pogosto navajali problem visokih cen oskrbe. Posledično si dosti ljudi doma sploh ne more privoščiti, četudi bi ga nujno potrebovali in bi se z odhodom v dom strinjali (*Si*

doma sploh ne more privoščiti (B10), Si jih večina starostnikov s svojo penzijo težko privošči (D6), Doma si ne bi mogla privoščiti (E20), Si ljudje z nizko penzijo ne morejo privoščiti primerne oskrbe (F18)). Ena gospa predvideva, da bi se za dom odločilo veliko več ljudi, če bi le ti bili cenejši (*Če bi bili cenejši, bi se zanje verjetno odločilo veliko več ljudi (B9)*). Veliko ljudi pa se je strinjalo, da so domovi predragi (*So absolutno predragi (D5), Samo je drago to (J14), Cenovno velik zalogaj (B8), So cenovno kar zalogaj za nekoga, ki nima visokih prihodkov (N13)*)).

Dolga čakalna doba

Trije sogovorniki menijo, da se na dom zelo dolgo čaka (*Je potrebno veliko časa preden te vzamejo v dom (E5), Se na dom kljub tako visokim cenam vseeno dolgo čaka (B11), So čakalne dobe za dom zelo dolge (N4)*)).

Pomanjkanje časa zaposlenih

Sogovorniki so navajali problem pomanjkanja časa zaposlenih (*Zaposleni nimajo časa za njih (C10), Sestre tam pa si ne vzamejo čas zate (G24)*)), posledično pa prihaja do neprimerne oskrbe zaradi pomanjkanja časa (*V domu te mokrega pustijo tudi po več ur, ker nihče nima časa te pridet pogledat (K8)*)).

4.3. VPLIV NA OBLIKOVANJE MNENJA

Lastne izkušnje

Sogovorniki so redko povedali, da so na njihovo mnenje o domovih vplivale lastne izkušnje. Le štirje sogovorniki so svoje mnenje o domovih oblikovali na podlagi lastnih izkušenj, lastnih opazanj (*Tam sem lahko na lastne oči videl, kako je stanje v domovih (H12), Videla sem vse sorte situacije (C12), Svoje izkušnje, sem že bil tam (J21), Izkušnje (M12)*)).

Izkušnje drugih

Veliko bolj kot lastne izkušnje so na oblikovanje mnenja vplivale izkušnje drugih ljudi. Sogovorniki so največkrat navajali izkušnje znancev (*Izkušnje prijateljev (I8), Znance imam, ki že bivajo v domu (N20)*) in poslušanje zgodb drugih ljudi (*Slišiš vse sorte od drugih ljudi (C28), Koliko slišim od drugih (E18), Veliko so mi pravili tudi sosede in znanci (H13)*)). Samo dva sogovornika pa sta navedla izkušnje svojcev (*Izkušnje moje mame (K10), Tudi od svojcev (C15)*)).

Obiski v domovih

Kar nekaj sogovornikov si je mnenje o domovih oblikovalo na podlagi obiskov v domovih (*Sem bila v treh domovih na obisku (M13), Osebni stiki z ostarelimi v domovih (I7)*). V domovih so največkrat obiskovali znance in prijatelje (*Nekajkrat sem bila na obisku pri znankah, ki živijo v domu (A18), Sem videl, kakšno je življenje tam, ko sem bil na obisku pri znancih (L9), Bila sem tudi na obisku pri prijateljicah (K12)*).

Mediji

Velik vpliv na oblikovanje mnenja imajo tudi mediji (*Mediji imajo pa tako največji vpliv (M14)*). Sogovorniki so pogosto poudarili negativno poročanje medijev (*So vedno poročali o najslabših stvareh (A14), Mediji po navadi samo kritizirajo (C16), Redkokdaj se piše kaj dobrega o domovih (C17), Mediji tudi zelo veliko pišejo o slabih straneh v domovih (F23), Mediji pa slabo reklamirajo domove (J23)*), dva sogovornika menita, da poročanje medijev ni vedno resnično (*Obveščanje naših medijev ni popolnoma pravilno in ne pove zmeraj resnice (L8), Sem ugotovila, da ni tako hudo, kot to napihujejo mediji (N18)*). Sogovorniki veliko informacij dobijo preko televizije, po dnevniku ali pa preberejo v časopisu.

Uvid v svoje stanje

Ena gospa je povedala, da je na oblikovanje njenega mnenja vplivalo določeno spoznanje v starosti (*Zavedanje, da v starejših letih človek ni sposoben enako poskrbeti zase (B12)*).

Splet

Pridobivanje informacij preko spleta ni bila pogosta izbira sogovornikov, saj se je za takšno dejanje odločila samo ena gospa (*Veliko informacij lahko danes dobiš s spleta (N19)*).

4.4. IZKUŠNJE Z DOMOVI

Pozitivne izkušnje

Med pozitivne izkušnje sem uvrstila vse izjave, ki se nanašajo na sogovornikove lastne izkušnje z domovi. Kot pozitivne izkušnje sem štela vse pohvale in izražena zadovoljstva. Med pozitivne izkušnje sem uvrstila tudi vse izjave, ki odražajo dobre izkušnje v širšem smislu (*Jaz na splošno dobre (C21), Osebno slabih izkušenj nimam (F34), Na splošno pozitivne (I10), Nimam negativnih izkušenj z domovi (C27)*). Sogovorniki so pogosto poudarili prijazno in ustrezljivo osebje (*So prijazni, ustrezljivi, pomagajo (C22), Ta gospa je bila zelo prijazna (E23), Nekateri uslužbenci, ki ti izrazijo povsem nepričakovano gostoljubnost (I13)*). Enemu gospodu so bile

všeč lepo opremljene sobe in okolica (*Okoliš je lepo urejen (F31)*), poudaril je tudi dostopnost z invalidskim vozičkom (*Vsepovsod lahko pridejo z vozičkom (F32)*). Kot pozitivno izkušnjo sem štela tudi izjavo gospoda, ki je povedal, da imajo v domu na voljo veliko aktivnosti (*Sem videl, da imajo dosti dogajanja (J26)*, *Družabne igre imajo (J27)*, *Imajo tudi filmske večere, kino, ni da ni (J28)*).

Negativne izkušnje

Ugotovila sem, da sogovorniki niso imeli veliko negativnih izkušenj z domovi. Samo ena oseba je na vprašanje, kakšne izkušnje ima z domovi za stare, povedala, da ima z domovi slabe izkušnje (*Zelo slabe (M16)*). Pod ta pojem sem uvrstila vse izjave, ki odražajo neprijetne občutke, ki so jih v sogovornikih vzbudile izkušnje z obiski v domovih. En gospod je povedal, da se v domu ni dobro počutil (*Tam se nikoli nisem prijetno počutil (H7)*, *Se nisem mogel znebiti tega čudnega občutka, za vsako, ko sem stopil v dom (H10)*). Gospa, ki je v domu obiskovala prijateljico, je doživela podobne občutke na obisku pri njej (*Obiski pri njej niso bili prijetni zame (A12)*). Gospa je neprijetno počutje v domu tudi utemeljila z razlago, da je v sobi zaznala neprijetne vonjave, zmotilo pa jo je tudi to, da osebje v času njenega obiska ni bilo navzoče (*Neprijetne vonjave v sobi (A20)*, *V sobo ni prišel nihče od osebja (A22)*). Ena gospa je obžalovala, da se je odločila svojo mamo dati v dom (*Še danes mi je žal, da smo se odločili za dom (K14)*, *Vsi smo se počutili krivo (K19)*).

Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev

Pod ta pojem sem uvrstila vsa pripovedovanja sogovornikov o njihovih prijateljih, sorodnikih ali znancih, ki bivajo v domu in so z domom zadovoljni ali pa so te osebe imele kakšnega znanca, ki je bil v domu zadovoljen. Med pozitivne izkušnje štejem tudi dobro počutje v domu (*Se v domu dobro počutijo (B16)*). Številni sogovorniki so povedali, da poznajo ljudi, ki so v domu zadovoljni (*Poznam gospo, ki je v domu zelo zadovoljna (A23)*, *Po večini so bili ljudje zadovoljni (F27)*). Trije sogovorniki so navajali številne aktivnosti, ki so na voljo v domovih in s katerimi so njihovi znanci zadovoljni (*Všeč so ji aktivnosti (A25)*, *Všeč mi je bilo, da imajo družbo in kaj za delat (B18)*, *Se vključila na razne aktivnosti (H24)*). Njihovi znanci so po večini zadovoljni z oskrbo v domu (*Zanje kar dobro poskrbijo (B19)*, *Skrbijo za njo in sama nima nobenih skrbi (C24)*, *Poskrbljeno imajo pravzaprav za vse (N27)*). Dva sogovornika pa sta poudarila tudi trud osebja (*Osebje se zelo trudi (B20)*, *Tudi osebje se je na začetku zelo trudilo in ga motiviralo (H20)*). Znanci sogovornikov so poleg naštetega zadovoljni tudi z družbo, ki jo imajo v domu (*Hitro si je našla družbo (H23)*), in možnostjo udeleževanja svete maše.

Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev

Ta pojem zajema vse neprijetne dogodke, ki so se zgodili znancem oz. sorodnikom sogovornikov v domu za stare. Najpogosteje izražena negativna izkušnja je bila splošno nezadovoljstvo (*Večina jih je nezadovoljnih (F22), Sem tam imela mamo in se ni dobro končalo (K5), Niso preveč zadovoljne (K22), Je bila zelo nezadovoljna (M17)*). Dva sogovornika navajata slabe izkušnje (*Njihove izkušnje z domovi so bile večinoma slabe (G8), Z njo niso lepo ravnali (K11)*). Trije sogovorniki navajajo pritožbe njihovih znancev glede hrane (*Kako je hrana za nič (H17), Hrana sploh ni dobra (K23), Nekomu hrana ni všeč (N24)*), ena sogovornica je opozorila na pomanjkanje časa zaposlenih (*Kako zaposleni nikoli nimajo časa za njo ali za njeno sosedo (M19)*), ena sogovornica pa je po pogovoru s prijateljicami spoznala, da je osebje zelo izčrpano (*Kako izčrpane so njihove negovalke (B21)*). Sogovorniki so navajali tudi neustrezno oskrbo (*Ji niso zamenjali plenice in je umili bog ve, kako dolgo (K17)*), dolgčas v domu (*Kako mu je dolgčas, ker ni tam nič za počet (H18)*) in nesrečnost zaradi večposteljnih sob (*Nesrečne so, ker nobena od njih ni sama v sobi (K24)*).

Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev

Pojem vsebuje vse izjave, ki se nanašajo na prisotnost izkušenj z obiski v domovih. Večina sodelujočih v raziskavi že ima izkušnje z obiski v domovih (*Bil sem nekajkrat v domu pri sv. Jožefu na obisku (F26), Sam sem sicer bil na obisku v samo dveh domovih (H4), Bil sem parkrat na obisku (J25)*). V domu so obiskovali prijatelje (*Obiskov prijateljice (H21)*) in znance (*Bila sem že na obisku pri znancih (N21)*).

Pomanjkanje izkušenj z domovi

Nekaj sogovornikov z domovi nima veliko izkušenj, zato sem ta pojem posebej analizirala. Dva sogovornika sta povedala, da z domovi nimata veliko izkušenj (*Nimam nekaj veliko izkušenj (L10)*), štirje sogovorniki so povedali, da z domovi sploh nimajo izkušenj (*Z domovi nimam izkušenj (B5), Še nisem nikoli obiskala nobenega doma za starejše (D4)*), čeprav se je nato pri nekaterih izmed njih izkazalo, da vseeno imajo določene izkušnje z domovi. Ena gospa je povedala, da ne pozna nikogar, ki bi bival v domu (*Ne poznam nikogar, ki bi tam bival (D17)*).

Prisotnost izkušenj z domovi

Ta pojem zajema dve izjavi sogovornikov, ki trdita, da z domovi že imata izkušnje (*Bila sem v našem bližnjem domu (E22), Različne glede na posamezne domove (I11)*).

4.5. RAZLOGI ZA ODHOD V DOM

Osamljenost

Osamljenost enačim z besedno zvezo ostati sam. Osamljenost je bila ena redkejših razlogov za odhod v dom, ki so ga sogovorniki izbrali (*Če vem, da bi ostala sama (A27), Če bi ostal sam, v primeru ženine smrti (L15), Če ostanem sama veš, da morem iti v dom (M22)*). En sogovornik je navedel še dolgčas v primeru, da ostane sam (*Doma bi mi bilo samemu dolgčas (L16)*).

Breme družini

Pojem breme družini je eden izmed razlogov za odhod v dom, ki so ga sogovorniki zelo pogosto navajali. Nekateri sogovorniki so posebej poudarili breme svojim otrokom (*Če bi bila preveliko breme svojim otrokom (A28), Svojih otrok tudi ne smeš preveč obremenjevati (E12)*), drugi so razlog za odhod v dom bolj splošno opredelili kot breme svojim družinskim članom (*Ko bi postala breme drugim družinskim članom (D19), Moja družina ne bi mogla več poskrbeti zame (G15), Če bi spoznal, da bi bila za svojce skrb zame preveliko breme (I17)*).

Nezmožnost samooskrbe

Ljudje so zelo pogosto navajali nezmožnost skrbeti zase kot glaven razlog za odhod v dom za stare. Šest sogovornikov je povedalo, da bi v primeru, ko ne bi več mogli poskrbeti zase, odšli v dom za stare (*Ne bi bila sposobna več sama skrbeti zase (B22), Bi potreboval pomoč pri vsakdanjih opravilih (H31), Je dom najboljša rešitev v primeru, da ne bom več mogla skrbeti sama zase (N31)*). Trije sogovorniki pa so poudarili, da se za dom ne bodo odločili, dokler bodo zase lahko sami poskrbeli (*Dokler lahko sam za sebe skrbim, nikoli ne bi šel v dom (F38), Dokler sem kolikor toliko zdrav in sposoben skrbeti zase, še ne bi šel v dom (H29), Dokler bi še lahko hodila in skrbela zase, kolikor toliko no, bi še ostala doma, potem bi šla pa v dom (M24)*).

Odsotnost pomoči drugih

Redkeje izbrani razlog za odhod v dom je bila odsotnost pomoči drugih. Pod ta pojem sem uvrstila izjave sogovornikov, ki bi se za odhod v dom odločili v primeru, ko ne bi imeli nikogar, ki bi zanje poskrbel oz. skrb v domačem okolju ne bi bila možna (*Če ne bi imel nobenega od domačih (F37), Če nihče ne bi mogel poskrbeti zame v domačem okolju (I15)*).

Gibalna oviranost

Ena sogovornica bi se za odhod v dom odločila v primeru gibalne oviranosti (*V primeru invalidnosti (D20)*).

Bolezen

Dva sogovornika sta kot razlog za odhod v dom navedla bolezen (*V primeru, da bi res hudo zbolel (H32), V primeru demence ali kake druge bolezni (I18)*).

Brez druge izbire

Pet sodelujočih v raziskavi bi se za dom odločilo samo v primeru, ko jim res ne bi preostalo nič drugega, torej ne bi imeli nobene druge izbire (*Če ti ne preostane drugega pač moraš v dom (E11), V skrajnem primeru, če ni druge možnosti (F35), Samo v primeru, ko res ne bi imela druge izbire (K28)*).

4.6. OBČUTKI V PRIMERU ODHODA V DOM

Negativni občutki

Med negativne občutke sem štela vsa čustva, ki odražajo strah, nelagodje, žalost in grozo. Pri sodelujočih v raziskavi so bili negativni občutki pogostejši od pozitivnih. Dve sogovornici sta izrazili splošno nelagodje ob misli na dom (*Verjetno ne preveč lepo (A30), Nekaj fajn se ne bi počutila (M25)*), tri sogovornice pa so navedle občutek groze (*Na začetku verjetno grozno (G17), Po mojem, da grozno (K30)*). Pri nekaterih sogovornikih se je pojavila tudi misel na smrt (*Če ne bi prej umrla od šoka in žalosti (G21), Če bi v dom moral zaradi hude bolezni, bi si verjetno želel raje kar umreti (H34), Bi si želela prej umreti (K33)*). Pet intervjuvanih ljudi je poudarilo žalost zaradi zapustitve svojega doma (*Včasih pa smo si morali dom sami ustvariti in ga zato verjetno potem nočemo zapustiti (E35), Vse, kar si gradil, moraš potem zapustiti, to je kar težko (J36), Lasten dom, ki si ga sam ustvariš, je težko zapustiti (N34)*). Dve sogovornici sta povedali, da jima ob odhodu v dom ne bi bilo lahko (*Meni bi bilo težko (E31), Ne bi bilo lahko (L19)*). Sogovorniki so navajali še občutek zapuščenosti (*Mislila bi si, da so me zdaj kar vsi zapustili (G18)*), strah pred zaprtjem (*Ne bi si želel, da bi me zaprli kam notri (J40)*) in strah pred zanemarjanjem in slabo oskrbo (*Najbolj bi me bilo strah, da bi me tam pustili zanemarjeno in ne bi skrbeli zame (K31)*).

Pozitivni občutki

Pozitivne občutke sem opredelila kot vsa čustva, ki so povezana z veseljem in dobrim počutjem. Pozitivnih občutkov sogovorniki niso pogosto navajali, trije sogovorniki so jih povezali z zdravjem in povedali, da bi se v primeru, da bi bili zdravi, v domu bolje počutili (*V kolikor bi bila zdrava in ne bi potrebovala pomoči, bi mi bilo lažje (A31), Če bi se v dom preselila še v kar dobrem fizičnem in mentalnem stanju, bi mi bilo verjetno veliko lažje (N33)*). Dve sogovornici bi se ob odhodu v dom počutili dobro (*Mislím, da v redu (C32), Ne bi me motilo (D22)*). Ena sogovornica bi se doma hitro navadila (*Mislím, da bi se hitro navadila novega okolja (B26)*). Dva sogovornika pa sta poudarila dobro plat odhoda v dom, ki jo vidita v družbi in novih stikih (*Lahko, da bi bil zelo vesel, da bi končno bil spet v družbi in preskrbljen na vseh področjih življenja (I22), Bi poskušal najti ta pravi stik z ljudmi, z osebjem (F40)*).

Izogibanje razmišljanju o prihodnosti

Trije sogovorniki niso želeli direktno odgovoriti na vprašanje o občutkih v primeru odhoda v dom in povedali, da o tem še niso razmišljali oz. ne želijo razmišljati (*Takrat bomo razmišljali, kako naprej, za zdaj pa naj ostane tako, kot je (B23), Za zdaj še sicer o tem ne razmišljam (D27)*).

Postopno prilagajanje na novo situacijo

Kar nekaj sogovornikov je povedalo, da bi se na dom postopoma lahko navadili (*Verjetno bi se sčasoma navadila in se sprijaznila (G20), Bi se že moral navaditi (L21)*), ena sogovornica je navedla čas, ki je potreben za navajanje (*Bi pa seveda potrebovala nekaj časa, da bi se navadila na novo življenje (D26)*). Dva sogovornika pa bi se na življenje v domu prilagodila.

Osebna situacija in zdravstveno stanje

Dva sogovornika nista bila prepričana, kako bi se počutila ob odhodu v dom oz. sta povedala, da je le-to odvisno od samega zdravstvenega stanja, situacije in od človeka (*Odvisno od zdravstvenega stanja (I21), Odvisno od situacije (H33), Je res odvisno od človeka (H25)*).

Izogibanje odhodu v dom

Štirje sogovorniki so povedali, da si v dom ne želijo. Ena gospa je povedala, da si želi ostati v domači hiši do smrti (*Bi veliko raje ostala doma do konca (E29)*), dve sogovornici pa upata, da jima nikoli ne bo treba izkusiti doma (*Res upam, da do tega ne bo nikoli prišlo (G16)*). Ena gospa je povedala, da se za dom ne bo odločila, dokler le-to ne bo res nujno potrebno (*Vem, da tja ne grem, dokler bom le lahko (K2)*).

Neznani občutki

En gospod ni bil prepričan, kako bi se počutil, če bi moral v dom. Povedal je, da tega ne moreš vedeti, dokler ne prideš v dom (*Ne vem, kako bi se počutil (L17), Dokler ne prideš tja, ne moreš vedet (L18)*).

4.7. ŽELJE GLEDE ŽIVLJENJA V DOMU

Dobro počutje

Dva sogovornika sta izrazila željo, da bi se v domu dobro počutila (*Da bi se lepo počutila med starostniki (A33), Da bi se počutil dobro (H42)*), ena sogovornica pa bi si želela, da bi se življenja v domu lahko navadila (*Da bi se lahko navadila na tak način življenja (E39)*).

Obiski

Ena pogosteje izražena želja med sogovorniki je bila želja po obiskih. Sogovorniki so povedali, da bi si v domu želeli čim več obiskov svojcev (*Da bi me svojci obiskovali (A34), Da bi me moji otroci velikokrat obiskali (E38), Da bi me vnučki obiskovali in mi delali družbo (N38)*).

Vračanje domov

Pod ta pojem sem uvrstila izjavi dveh sogovornic, ki bi si v primeru bivanja v domu za stare vseeno želeli še kdaj obiskati svoj pravi dom (*Da bi lahko še vedno šla kdaj domov (A35), Da bi še kdaj lahko šla domov na kakšno nedeljsko kosilo in popoldansko kavico (N40)*).

Spokojna smrt

Dve sogovornici sta kot željo navedli še lepo oz. spokojno smrt v domu (*Da ne bi v mukah umrla (G26), Da bi hitro in spokojno umrla (A36)*).

Primerna oskrba

Najpogosteje so kot željo ljudje navajali primerno oskrbo v domu. Ta pojem zajema vse želje, ki se navezujejo na oskrbo v domu. Devet sogovornikov je primerno oskrbo navedlo kot željo za življenje v domu (*Da bi v domu dobro poskrbeli zame (B27), Če bi mi bila zagotovljena dostojanstvena oskrba (I19), Da bi lepo poskrbeli zame, če sam ne bi mogel (L24)*). Pod primerno oskrbo sem uvrstila tudi željo po zagotavljeni hrani in zdravstveni oskrbi (*Da bi imela hrano in zdravstveno oskrbo (C39)*). En gospod je navedel tudi željo po prijaznosti in razumevanju osebja (*Želel bi prijaznost, razumevanje osebja (F41)*) ter normalno življenje tudi v domu (*Želel bi kolikor toliko normalno življenje še naprej (F42)*). En sogovornik pa si je

zaželel čas zaposlenih (*Da bi tudi uslužbenci imeli nekaj časa zame in za ostale varovance (I33)*).

Obdržati svoje stvari

Ena gospa bi si ob odhodu v dom zaželela obdržati svoje stvari (*Da obdržim svoje stvari (B29)*).

Sposobnost samooskrbe

Ob odhodu v dom bi si tri sogovornice želele biti sposobne poskrbeti zase. Ena sogovornica je izrazila željo po neodvisnosti (*Si ne želim, da bi bila odvisna od nekoga (C11)*), druga sogovornica pa ne želi, da bi imeli ljudje z njo skrbi (*Rada pa bi sama skrbela za sebe (E40)*, *Da drugi ne bi imeli toliko dela z mano (E41)*).

Družba

Ljudje so pogosto navajali družbo kot željo glede bivanja v domu. Pod pojem družba sem zato uvrstila splošno podkategorijo družba, tako kot so to izrazili sogovorniki (*Družbo rabim (J37)*, *Da bi v domu navezal stike in si našel družbo (L23)*). En gospod si želi, da mu v domu ne bi bilo dolgčas (*Da mi ne bi bilo dolgčas (H38)*), en sogovornik pa si želi novih prijateljev (*Polno dobrih prijateljev, druženja (L22)*). V to kategorijo sem uvrstila tudi izjavo gospoda, ki je omenil željo po spodbudnih besedah (*Da bi mi namenil nekaj spodbudnih besed (I31)*).

Aktivnosti

Ta pojem zajema vse aktivnosti, dejavnosti in prireditve, ki se odvijajo v domu za stare in si jih sogovorniki želijo. Štirje sogovorniki so izrazili splošno željo po številnih aktivnostih (*Všeč bi mi bile različne aktivnosti (C41)*, *Želel bi se tudi vključit v domske aktivnosti (H41)*), ena gospa je omenila tudi dnevno animacijo, predstave in terapije z živalmi (*Razne predstave in terapije z živalmi (D32)*). Dva sogovornika si želita zunanjih aktivnosti (*Sprehodov in rekreacije na prostem (D34)*, *Življenje in sprehode (J38)*), en gospod pa si želi opravljanje ročnih del, praznovanja in obiske glasbenih skupin (*Da bi bilo poskrbljeno za različna praznovanja in obhajanja obletic, praznikov in obhajanje svete maše (I27)*, *Želel bi si obiske kakšnih glasbenih skupin (I31)*).

Nižje cene oskrbe

Ena gospa si želi nižjih cen oskrbe v domu (*Bi si želela nižjih cen mesečne oskrbe v domu (D28)*).

Spoštovanje

Čeprav je spoštovanje omenila le ena gospa (*Da bi me spoštovali (E37)*), sem ga vseeno uvrstila v posebno podkategorijo.

Enoposteljna soba

Vsi ljudje imamo potrebo po zasebnosti in miru, zato sem željo po enoposteljni sobi uvrstila v ločeno podkategorijo. Dve sogovornici bi si želeli lastno sobo brez sosedov (*Želel bi si samostojno sobo, da bi imel mir v njej (I24)*, *Da bi imela svojo sobo (K34)*).

Mir

Ena sogovornica ni ljubiteljica družbe, zato je navedla željo po miru (*Družbe in direndaja ne maram preveč (K35)*, *Rada imam svoj mir, da me ne motijo (K36)*).

Toplota

Gre za pojem, ki se nanaša samo na eno izjavo sogovornice, ki bi si ob odhodu v dom zaželela toplote (*Da bi bilo toplo (C38)*).

5. RAZPRAVA

Rezultati raziskave so pokazali, da stari ljudje domove za stare dobro poznajo. Vsi sodelujoči v raziskavi so lahko naštel vsaj en dom za stare, ki ga poznajo, kar nekaj pa jih je lahko naštel štiri ali celo pet poznanih domov za stare. Dobro so tudi seznanjeni s poslanstvom domov, ki so ga opisovali kot oskrbo za stare ljudi. Raziskava je pokazala, da je domov za stare v Sloveniji premalo. Skupnost socialnih zavodov Slovenije (2020) navaja, da je v Sloveniji v 59 javnih zavodih in 43 izvajalcih s koncesijo na voljo 21.063 mest, skupaj vseh prosilcev pa je 26.210. Na podlagi teh podatkov lahko sklepamo, da v Sloveniji primanjkuje prostih mest v domovih za stare, iz tega pa lahko razberemo, da v Sloveniji primanjkuje domov za stare.

Na podlagi pridobljenih rezultatov lahko sklepam, da med starimi ljudmi, ki živijo v domačem okolju, prevladuje negativno mnenje o domovih za stare. Sogovorniki so bistveno pogosteje izražali negativno mnenje o domovih kot pozitivno. Svoja stališča so utemeljevali zelo različno. Večina se jih je sklicevala na neprimerno oskrbo v domovih in domove povezovala s hiralnicami, zadnjo postajo in bolnico. Podobno ugotavlja tudi Mali (2006), ki navaja, da so v preteklosti vlogo domov za stare opravljale ustanove, ki so že zaradi svojega fizičnega izgleda (grad in samostan) ljudi prestrašile. Ljudje so domove videli kot zadnjo postajo in jih povezovali s hiralnicami, ta predsodek pa se je ohranil vse do danes. Avtorica pove, da se je takšen strah pred življenjem v instituciji zaril v podzavest ljudi in je zelo močan še danes. Kljub temu pa je kar nekaj sogovornikov izrazilo pozitivno mnenje do domov za stare, ki so ga največkrat opredelili z zadovoljstvom z aktivnostmi v domu, primerno oskrbo, dobro organizacijo in urejenostjo. Poudarili so tudi izboljšanje stanja v domovih v primerjavi s preteklostjo. Napredek domov za stare v zadnjem času navajata tudi Mali in Milošević Arnold (2006). Avtorici navajata, da so domovi za stare, ki so v preteklosti veljali za hiralnice, prešli v zapletene institucionalne sisteme, ki imajo danes pomembno vlogo pri skrbi za stare ljudi. Avtorici se strinjata, da so se domovi brez dvoma kakovostno razvili. Tudi Schlauer (2005, str. 38) se strinja s trditvijo, da so se domovi za stare od časov hiralnic pa do danes bistveno spremenili. Poudari sodobne stavbe in bivanjski standard na evropski ravni. Domovi za stare danes nudijo zelo kakovostne socialne in zdravstvene storitve. Avtorica poudari tudi bolj strokovno podkvano osebje, ki se trudi slediti življenjskim navadam uporabnikov.

Zelo pogosto pa so sodelujoči v raziskavi navajali pomanjkanje osebja kot enega izmed glavnih problemov domov za stare. Predlagali so zaposlitev več oseb. Habjanič (2011) navaja rezultate raziskave, ki je pokazala, da stanovalci doma navajajo pomanjkanje negovalnega osebja.

Avtorica opozori, da se pomanjkanje osebja kaže predvsem v hitenju zaposlenih in nezadostni komunikaciji med zaposlenimi in uporabniki doma. Z raziskavo sem prišla do podobnih ugotovitev, saj so ljudje poleg pomanjkanja zaposlenih poudarili tudi pomanjkanje časa zaposlenih in posledično pomanjkljivo oskrbo. Predvidevamo lahko, da je pomanjkanje časa zaposlenih povezano s problemom pomanjkanja osebja.

Skozi raziskavo sem ugotovila, da na mnenje starih ljudi o domovih veliko vplivajo izkušnje drugih ljudi. Ljudje si mnenje o določeni stvari pogosto ustvarimo na podlagi izkušenj in mnenj drugih, če sami nimamo dovolj izkušenj, zato ni presenetljivo, da so sogovorniki pogosteje navajali tuje izkušnje. Zelo velik vpliv na mnenje ljudi pa imajo tudi mediji. Raziskava je pokazala, da mediji pogosto prikazujejo negativne plati domov za stare. V zadnjem času smo lahko spremljali številne prispevke po televiziji in prebrali kritične članke v časopisih. Stari ljudje pa so ugotovili, da mediji ne poročajo vedno pravilno in pogosto "napihujejo" določene negativne plati življenja v domu za stare. Podobno ugotavlja Korošec (2018) v svoji raziskavi, ki prikaže, kako negativen vpliv na mnenje ljudi o domovih imajo mediji. Avtorica poudari, da se je mnenje ljudi po prihodu v dom spremenilo v pozitivno smer, saj so se stanovalci kljub strahovom in dvomom, ki so ga v veliki meri povzročili mediji, življenja v domu navadili in so v domu zadovoljni. Majhenič (2005, str. 30) poudari tudi pomembno vlogo medijev in politike, ki bodo morali spremeniti prikazovanje starih ljudi kot bremena in se raje usmeriti v prikazovanje sposobnosti, znanja, interesov in aktivnosti.

Ugotovila sem, da stari ljudje, ki živijo v domačem okolju, nimajo veliko lastnih izkušenj z domovi. Stari ljudje sicer obiskujejo svoje znance, prijatelje in sorodnike v domovih, zato so pogosteje navajali njihove izkušnje. Veliko ljudi, ki bivajo v domovih, je z življenjem in oskrbo v domu zadovoljnih. Všeč so jim aktivnosti, ki so na voljo v domu, urejenost doma in okolice ter prijaznost osebja. Zadovoljstvo z oskrbo pa je ključnega pomena za kakovostno življenje v domu. Gašparovič (1999) kot cilj zdravstvene nege opredeli zagotovitev primerne kakovosti življenja za vsakega pacienta. Avtorica posebej poudari tudi pomen kakovostne oskrbe v domovih za stare. Nekoliko več ljudi je navajalo negativne izkušnje znancev z domovi kot pozitivne. Največkrat so navajali splošno nezadovoljstvo, pogoste so bile tudi pritožbe glede hrane.

Odločitev za odhod v dom za stare vsekakor ni lahka. Takšno odločitev je treba dobro pretehtati in se odločiti, kdaj oz. v katerih primerih iti v dom. Raziskava je pokazala, da bi se stari ljudje za odhod v dom odločili v primeru osamljenosti in odsotnosti pomoči drugih. Ko se postaramo,

se velikokrat zgodi, da ostanemo sami. Po izgubi partnerja se veliko ljudi počuti osamljeno, saj pogosto njihovi otroci ne živijo z njimi ali pa nimajo časa za obiske. Starim ljudem se zdi smiselno v tem primeru iti v dom, saj je v domu na voljo tudi družba, če si jo želiš. Kot razlog za odločitev za dom so navajali še bolezen, gibalno oviranost in breme družini. Pšajd (2016) v svoji raziskavi kot dva najpogostejša razloga za odhod v dom navaja nezmožnost samostojnega bivanja v domačem okolju in poslabšanje zdravstvenega stanja. Avtorica ugotavlja, da so se ljudje za odhod v dom odločili tudi zaradi poškodbe in osamljenosti. Tudi Schlauer (2005, str. 43) navaja nekaj najpogostejših razlogov za odhod v dom, in sicer izguba bližnjega, npr. partnerja, dragih sorodnikov ali prijateljev in nezmožnost samostojnega gibanja.

Z raziskavo sem ugotovila, da se stari ljudje precej izogibajo odhodu v dom. Veliko ljudi bi se za dom odločilo samo v primeru, ko ne bi imeli nobene druge izbire. Lešnik, Bevc in Železnik (2017) kot najpogostejši razlog za odhod v dom navajajo kar starost samo po sebi. V nadaljevanju opredelijo, da so ljudje, ki se odločijo za odhod v dom, bolni in nezmožni skrbeti zase. Z raziskavo sem ugotovila, da bi se ljudje za odhod v dom odločili v primeru, ko sami ne bi bili več sposobni poskrbeti zase. Ta razlog je bil zelo pogosto izbran. Takšen razlog je popolnoma razumljiv, saj če človek ne more več poskrbeti zase, to pomeni, da pri vsakdanjih opravilih in aktivnostih potrebuje pomoč drugega. V primeru, ko družinski člani, sosedje ali prijatelji ne morejo zanj poskrbeti, je odhod v dom praktična in logična rešitev.

V primeru odhoda v dom se ljudem porajajo različne misli. Nedvomno je prisoten strah pred nepoznanim in negativni občutki, povezani z zapustitvijo svojega doma in domačih. Kalavar in Duvvuru (2008) razložita, da se stari ljudje veliko težje kot mladi navadijo na spremembe, povezane s fizičnim okoljem. Težko jim je vzpostaviti nove stike z ljudmi v novem, nepoznanem okolju. Rezultati raziskave kažejo, da je pri ljudeh prisotnih več negativnih občutkov, povezanih z odhodom v dom kot pozitivnih. Sodelujoči so navajali celo občutek groze ob misli na dom. Odhod v dom zagotovo s sabo prinese občutke nelagodja. Schlauer (2005, str. 39) predlaga, da se lahko ljudje strahu pred odhodom v dom in pomislekov znebijo tako, da si dom prej ogledajo, navežejo stik s stanovalci, ki že nekaj časa bivajo v domu in spoznajo zaposlene. Avtorica tudi svetuje, da ljudje bivajo v domu, ki se nahaja v njihovem domačem kraju ali pa vsaj v njegovi okolici, saj to okolje poznajo, posledično pa lažje ohranijo stike s svojci in prijatelji. Nekateri sogovorniki so pomislili tudi na smrt. Pojavljajo se še občutki zapuščenosti, strah pred zaprtjem in strah pred neprimerno oskrbo in zanemarjanjem. Kljub pogostim negativnim občutkom pa so sodelujoči v raziskavi navajali tudi nekatere pozitivne občutke v domu. Ena izmed prednosti odhoda v dom je družba in možnost

navezovanja novih stikov. Tega bi se razveselili nekateri stari ljudje. Kakšne občutke v nas vzbuja odhod v dom je tudi odvisno od našega zdravstvenega stanja in situacije. Raziskava je pokazala, da bi se ljudje v domu bolje počutili, če bi lahko še sami skrbeli zase in ne bi bili odvisni od drugih. Postopoma bi se ljudje navadili na novo življenje v domu, četudi bi jim bilo na začetku težko. Kar nekaj ljudi pa se izogiba odhodu v dom in razmišljanju o tem. Povedali so, da bi raje ostali doma do smrti. Tudi Berčan, Pajnkihar, Ramovš in Turk (2010) ugotavljajo, da si stari ljudje ne želijo v dom. Stari ljudje bi veliko raje želeli ostati v svojem domačem okolju, ki ga poznajo in ohraniti dosedanje socialne stike. Avtorji navajajo, da si ljudje ne želijo v institucionalno okolje, kjer bi bili obkroženi samo s svojimi vrstniki (avtorji to poimenujejo kot "starostni geto"). Upanje, da ne bo nikoli potrebno v dom je torej pogosto izraženo.

Verjetno najbolj raznolike odgovore so sogovorniki podajali na področju želja za življenje v domu. Analiza podatkov je pokazala, da bi si ljudje najpogosteje v domu želeli primerno oskrbo. To je tudi področje, ki jih pravzaprav najbolj skrbi v povezavi z življenjem v domu. Izrazili so željo po prijaznosti in razumevanju osebja, zagotovljeni hrani in normalnem življenju v domu. Vse te želje sem razvrstila pod kategorijo primerna oskrba. Med pogoste želje spada tudi želja po obiskih. Družba in pogovor sta v starosti izjemno pomembna, da se ne počutimo osamljeno. Še toliko bolj pomembna pa sta v domu za stare, kjer se lahko človek hitro počuti zapuščenega, če se mu nihče ne posveča in mu dela družbo. Obiske v domu zato označujem kot izjemno pomembno izraženo željo. Še ena priljubljena želja so različne aktivnosti v domu. Stari ljudje potrebujejo številne aktivnosti, kot so ročno delo, animacija, predstave in terapije z živalmi. Pomembno je tudi gibanje na svežem zraku in sprehodi v okolici doma. Nekateri stari ljudje so poudarili tudi pomen enoposteljnih sob. Ko se enkrat postaramo, potrebujemo tudi svoj mir, svojo sobo, kamor se lahko umaknemo. Pihlar (2010) opisuje rezultate raziskave, ki so pokazali, da med uporabniki doma, ki bivajo v enoposteljnih sobah, in uporabnikih doma, ki bivajo v dvoposteljnih sobah, ni velike razlike v zadovoljstvu z bivanjem v domu. Avtorica navaja, da se razlika pojavi na področju zasebnosti, ki so je ljudje, ki bivajo v enoposteljnih sobah, deležni več kot tisti v dvoposteljnih sobah. Kot slabost dvoposteljnih sob navaja tudi dejstvo, da se svojci oskrbovancev, ki bivajo v dvoposteljnih sobah, dosti manj zadržujejo na obisku kot pri tistih, ki bivajo v enoposteljnih sobah. Željo po enoposteljni sobi lahko zato brez težav razumemo in jo spoštujemo.

Pogosta želja pri starih ljudeh je tudi bolj splošna želja po sposobnosti samooskrbe. Sodelujoči v raziskavi bi si ob odhodu v dom želeli, da bi bili toliko zdravi, da bi bili še sposobni poskrbeti sami zase. Ljudje ne želijo biti odvisni od drugih, saj lahko to prinaša številne težave. Ljudje bi

si ob odhodu v dom želeli tudi splošno dobro počutje, občasno obiskovanje svojega doma, nekateri pa tudi spokojno smrt.

6. SKLEPI

- Večina sodelujočih v raziskavi pozna domove za stare v Sloveniji in ve, kakšen je njihov namen.
- Vsi sodelujoči v raziskavi se strinjajo, da je domov v Sloveniji premalo.
- Med sogovorniki je prisotno tako pozitivno kot negativno mnenje o domovih za stare, pri čemer je negativno mnenje večkrat izraženo.
- Intervjuvanim ljudem so v domu vseč aktivnosti, urejenost domov, primerna oskrba in družba.
- Nekateri sogovorniki domove enačijo s hiralnicami in zadnjim domovanjem.
- Negativno mnenje je pogosto izraženo z nezadovoljstvom z oskrbo in splošnim slabim mnenjem o domovih.
- Večina vprašanih meni, da je v domovih premalo zaposlenih, kar se kaže v neprimerni oskrbi in pomanjkanju časa zaposlenih.
- Sogovorniki so navajali visoke cene oskrbe, kar povzroča manj odločitev za odhod v dom zaradi nezmožnosti plačevanja stroškov oskrbe.
- Na oblikovanje mnenja o domovih vplivajo predvsem izkušnje drugih pa tudi lastne izkušnje z obiski v domovih.
- Velik vpliv na oblikovanje mnenja imajo mediji, ki pogosto prikazujejo negativne plati življenja v domu.
- Sogovorniki imajo približno enako število pozitivnih izkušenj kot negativnih izkušenj z domovi. Večina sogovornikov je že bila na obisku v domovih.
- Pozitivne izkušnje so vprašani opisovali s prijaznostjo osebja, lepimi sobami in urejenostjo okolice.
- Negativne izkušnje so sogovorniki navedli kot neprijetne obiske v domovih in nelagodno počutje v domu.
- Sogovorniki so navajali tako pozitivne kot negativne izkušnje njihovih sorodnikov, prijateljev ali znancev.
- Pozitivne izkušnje sorodnikov in znancev so bile po večini splošno zadovoljstvo z oskrbo, zadovoljstvo z aktivnostmi, družbo in trdom osebja.
- Negativne izkušnje sorodnikov in znancev so sogovorniki opredelili kot splošno nezadovoljstvo v domu, neprimerno oskrbo, zanič hrano in dolgčas.

- Kot razlog za odhod v dom so sogovorniki največkrat navedli osamljenost, nezmožnost samooskrbe, breme družini in pomanjkanje druge izbire. Nekateri sogovorniki so navedli tudi odsotnost pomoči drugih, bolezni in gibalno oviranost.
- Večina sodelujočih v raziskavi bi ob odhodu v dom imela negativne občutke. Sogovorniki so navajali občutek groze, žalosti zaradi zapustitve doma, občutek zapuščenosti, strah pred zaprtjem in strah pred zanemarjanjem oz. neprimerno oskrbo. Nekateri so pomislili tudi na smrt.
- Pozitivne občutke ob odhodu v dom so sogovorniki pogojevali z zdravjem. Nekaj sogovornikov bi se ob odhodu v dom dobro počutilo, veselili bi se družbe in pogovorov.
- Veliko sogovornikov se izogiba odhodu v dom in na splošno razmišljanju o domu. Upajo, da jim ne bo nikoli treba iti v dom in da bodo lahko doma ostali do smrti.
- Najpogosteje izražena želja v povezavi z življenjem v domu je bila želja po primerni oskrbi. Poudarili so potrebo po prijaznosti in razumevanju osebja ter času osebja.
- Zelo pogosto izražene želje so bile tudi želje po obiskih v domu, aktivnostih, tako notranjih kot zunanjih ter družbi.
- Sogovorniki so navajali tudi željo po enoposteljni sobi, sposobnosti samooskrbe, spoštovanju, miru, toploti, občasnem vračanju domov in prinašanju svojih stvari v dom.

7. PREDLOGI

- Glede na številne izjave, ki se navezujejo na pomanjkanje domov v Sloveniji, obenem pa visoke cene oskrbe, predlagam širjenje in ozaveščanje ljudi tudi o drugih oblikah oskrbe, ki so v Sloveniji že na voljo, kot na primer pomoč na domu, dnevno varstvo in večgeneracijski centri. Ljudje so premalo obveščeni o možnostih, ki so na voljo. Pri tem bi lahko pomagali tudi mediji, ki bi ljudi ozaveščali o dodatnih programih varstva in oskrbe starejših.
- Predlagam, da se domovi povežejo z lokalnimi skupnostmi. Domovi naj organizirajo čim več aktivnosti, ki jih lahko obišejo tudi prebivalci lokalne skupnosti. Predlagam povezavo domov z lokalnimi vrtci, šolami in krajevnimi skupnostmi. Predlagam organiziranje dejavnosti v sodelovanju z njimi, npr. koncerti, predstave, bazarji, delavnice, tečaji in predavanja. To bi prineslo tudi večje poznavanje domov v javnosti.
- Ker so ljudje pogosto izražali željo ostati doma do smrti in da v dom ne želijo, predlagam, da se v prihodnosti aktivnosti različnih akterjev na področju skrbi za stare (občine, državne institucije, strokovne skupine in uporabniške skupine) posvečajo dezinstucionalizaciji in vzpostavljanju alternativnih oblik bivanja, ki bodo nadomestila gradnjo velikih domov za stare. Treba je zagotoviti dovolj virov oskrbe, da bodo ljudje dejansko lahko ostali doma do smrti in da jim bo pri tem na voljo primerna oskrba.
- Predlagam, da se gradnja velikih bivanjskih kompleksov za stare z velikim številom večposteljnih sob nadomesti z gradnjo objektov, ki so bolj podobna dejanskemu domu, kot so npr. varovana stanovanja in gospodinjске skupnosti. V domovih za stare bi bilo treba zagotoviti večje število enoposteljnih sob, kar omogoča več zasebnosti stanovalcem.
- Predlagam ustanavljanje dnevnih centrov in večgeneracijskih centrov v lokalnih skupnostih kot alternativo domovom za stare.
- Predlagam večje informiranje ljudi o domovih za stare. Stari ljudje lahko veliko informacij prejmejo od socialne delavke v domu, zdravstvenega osebja ali pa od nekoga, ki v domu biva že dlje časa. Pomembno je, da ljudje o domu razmišljajo in da skušajo pridobiti čim več informacij o domovih, preden dom potrebujejo.
- V povezavi s pomanjkanjem osebja in časovno stisko pri delu osebja predlagam zaposlitev več osebja v domovih. Gre za splošen predlog, ki je pogosto neuresničljiv zaradi finančnih omejitev domov. Domovi bi lahko pomanjkanje osebja in pomanjkljivo opravljeno delo odpravili ali pa vsaj malo izboljšali z dodatnimi zaposlitvami.

- Predlagam, da novinarji obišejo dom za stare in raziščejo zgodbe ljudi, ki živijo v domovih. Bilo bi zanimivo spremljati rubriko kratkih zgodb iz življenja v domu. Pomembno je, da mediji korektno in realno poročajo o domovih.
- Glede želja v domu predlagam, da stanovalci svoje želje in pričakovanja ob prihodu v dom izrazijo. Vsak stanovalec naj ima med zaposlenimi na voljo ključno osebo, ki naj deluje po načelu zagovornišva. Večina domov ob sprejemu v dom izdelava individualni načrt za vsakega uporabnika, v katerega se vpišejo tudi želje. Pomembno je, da se zapišejo njegove želje in tudi večkrat preverijo. Lahko se zgodi, da se želje sčasoma spremenijo, zato je individualni načrt ves čas treba spremljati in ga dopoljevati. Bistveno je, da se individualnemu načrtu sledi tudi v praksi.
- Predlagam, da se v domu sproti rešujejo nezadovoljstva. Nezadovoljstva so povezana z neokusno hrano, neprimerno oskrbo, dolgčasom, pomanjkanjem zasebnosti, delom osebja, varčevanjem pri materialu, nadzorom nad ljudmi in pomanjkanjem družabnega življenja. Predlagam, da uporabniki svoje nezadovoljstvo izrazijo, to lahko storijo na sestankih stanovalcev ali pa problem zaupajo osebju, ko se problem pojavi. Delati je treba v smeri, da se vsa nezadovoljstva odpravijo.
- Predlagam, da se v domovih skušajo upoštevati interesi vsakega posameznika. Pomembno je, da se zaposleni prilagajajo potrebam uporabnikov in ne obratno.

8. LITERATURA

1. Ambrožič, M., & Mohar, Š. (2015). Metode socialnega dela s starimi ljudmi in njihova uporaba pri delu z ljudmi z demenco. *Socialno delo*, 54(1), 53–62.
2. Beaulieu, E. (2012). *A Guide for Nursing Home Social Workers*. 2nd ed. New York: Springer Publishing Company
3. Berčan, M., Pajnkihar, M, Ramovš, J., & Turk, Z. (2010). Arhitektonske ovire in uporaba tehničnih pripomočkov v bivalnem okolju starostnika. *Obzornik zdravstvene nege*, 44(4), 257–262.
4. Cvahte, B. (2006). Uresničevanje človekovih pravic starejših v Sloveniji. V M. Pavliha (ur.), *Pravice in soodgovornost življenja v starosti* (str. 25–42). Velenje: Pozoj.
5. Gašparovič, M. (1999). Kakovost življenja starostnikov v domskem varstvu. *Obzornik zdravstvene nege*, 33(3/4), 187–192.
6. Grebenc, V. (2005). *Ocena potreb in raziskovanje lokalnih vednosti kot izhodišče za delovanje v socialnem delu* (Doktorsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
7. Habjanič, A. (2011). Zdravstvena nega v domovih za starejše z vidika stanovalcev, sorodnikov in negovalnega osebja. *Obzornik zdravstvene nege*, 45(1), 39–47.
8. Honoré, C. (2019). *Bolj star bolj živ*. Ljubljana: Chiara.
9. Hvalič Touzery, S. (2006). Gerontološko izrazje. *Kakovostna starost*, 9(2), 52–53.
10. Jones, K., & Fowles, A. J. (1984). *Ideas on Institutions: Analysing the Literature on Long-term Care and Custody*. London: Routledge.
11. Kadiš, D. & Šiplič, V. (2002). Psihosocialni vidik staranja. *Socialno delo*, 41(5), 295–300.
12. Kalavar, J. M. & Duvvuru J. (2008). Interpersonal relationships of elderly in selected old age homes in urban India. *Interpersona* 2(2), 193–215.
13. Klevišar, M. (2016). *V dom – zakaj pa ne?*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
14. Kornhauser, A. & Mali, J. (2013). Priprava starega človeka na življenje v domu za stare ljudi. *Socialno delo*, 52(5), 321–331.
15. Korošec, N. (2018). *Podpora starim ljudem pri vključevanju v domsko življenje* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
16. Kuclar, K. (2016). *Primerjava glavnih vidikov življenja starostnikov pred prihodom v Dom starejših Slovenska Bistrica in po nastanitvi v njem* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

17. Lešnik, A., Bevc, S. & Železnik D. (2017). Zadovoljstvo oskrbovancev v domovih s kakovostjo življenja. *Kakovostna starost*, 20(3), 15–23.
18. Lymbery, M. (2005). *Social work with older people: context, policy and practice*. London: Sage.
19. Majhenič, M. (2005). Podobe starosti jutrišnjega dne. V M. Muršec (ur.), *Ali smo pripravljeni na starost jutrišnjega dne? : zbornik referatov* (str. 24–31). Maribor: Splošna bolnišnica.
- 20.
21. Mali, J. (2006). Koncept totalne ustanove in domovi za stare. *Socialno delo*, 45(1/2), 17–27.
22. Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
23. Mali, J. (2013). Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. *Socialno delo*, 52(1), 57–67.
24. Mali, J. (2009). Spremembe v institucionalnem varstvu starejših. V V. Hlebec (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb* (str. 95–107). Maribor: Aristej.
25. Mali, J. (2012). Uvajanje dezinstitutionalizacije na področju oskrbe starih ljudi. *Časopis za kritiko znanosti*, 40(250), 86–94.
26. Mali, J. & Miloševič Arnold, V. (2006). Nekatere značilnosti razvoja domov za stare ljudi v Sloveniji po drugi svetovni vojni. *Socialno delo*, 45(3/5), 169–181.
27. Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I : študijsko gradivo za interno uporabo*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
28. Mesec, B., Rape, T. (ur.), Rihter, L. (ur.) (2009). *Načrtovanje raziskave: študijsko gradivo za interno uporabo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
29. Milavec Kapun, M. (2011). *Starost in staranje*. Ljubljana: Zavod IRC.
30. Miloševič Arnold, V. (2000). Profesionalne vloge socialnih delavcev pri delu s starimi ljudmi. *Socialno delo*, 39(4/5), 253–262.
31. Oven, A. (2019). *Potrebujem oskrbo. Kaj pa sedaj?*. Ljubljana: Inštitut za dolgotrajno oskrbo.
32. Pavliha, M. (2006). Diskriminacija starejših ter spoštovanje človekovih pravic starejših v mednarodnih dokumentih. V M. Pavliha (ur.), *Pravice in soodgovornost življenja v starosti* (str. 14–23). Velenje: Pozoj.
33. Pihlar, T. (2010). Raziskava o kakovosti bivanja v eno- in dvoposteljnih sobah v domovih za stare ljudi. *Kakovostna starost*, 13(1), 67–70.

34. Podlipnik, N. (2018). *Mnenja starih ljudi o doživljanju kakovosti staranja v občini Škofja Loka* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
35. Pšajd, M. (2016). *Vzroki za odhod starostnika v dom za starejše in pomen medosebnih odnosov* (Magistrsko delo). Fakulteta za zdravstvene vede, Maribor.
36. Ramovš, J. (2014a). Staranje. *Kakovostna starost*, 17(1), 45–46.
37. Ramovš, J. (2014b). *Za kakovostno staranje in lepše sožitje med generacijami*. 4th ed. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.
38. Ritsatakis, A. (ur). (2008). *Demystifying the myths of ageing*. World Health Organization. Pridobljeno 21. 1. 2020 s http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0006/98277/E91885.pdf
39. Schlauer, M. (2005). Institucionalno varstvo in priprava na sprejem v dom. V M. Muršec (ur.), *Ali smo pripravljeni na starost jutrišnjega dne? : zbornik referatov* (str. 37–46). Maribor: Splošna bolnišnica.
40. Skupnost socialnih zavodov Slovenije. (2020). *Pregled prošenj in prostih mest v domovih za starejše in posebnih socialno varstvenih zavodih*. Pridobljeno 21. 6. 2020 s <https://servis.ssz-slo.si/porocilo.pdf>
41. Šircelj, M. (2009). Staranje prebivalstva v Sloveniji. V V. Hlebec (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb* (str. 15–43). Maribor: Aristej.

9. PRILOGE

Priloga A: VPRAŠALNIK

1. Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?
2. Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?
3. Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?
4. Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?
5. V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?
6. Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?
7. Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Priloga B: INTERVJUJI

INTERVJU A

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 66 let
- Spol: ženski
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: z družino
- Prihodki: nizki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Vem, da jih ni veliko (A1). Poznam pa Dom ob Savinji, Dom Lipa, Špesov dom, Grmovje (A2). To so domovi v bližini mojega doma.

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Ne preveč dobro (A3). Zame so domovi za starejše hiralnice (A4). Tisti, ki so pokretni, se jim v domu verjetno dobro godi (A5). Tisti, ki pa so pomoči potrebni, pa v domovih hirajo (A6). Premalo je osebja (A7), še tisto osebje, ki pa je, pa je premalo plačano (A8), zato se mi zdi, da se tudi osebje ne trudi (A9) tako kot bi se, če bi za svoje delo bili primerno nagrajeni. Negovalci delajo, zato ker morajo delati (A10), ne verjamem, da kdo to počne z veseljem. No, tako se meni zdi.

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Prvi obisk znanke, ki je morala v dom po kapi (A11). Tudi vsi nadaljnji obiski pri njej niso bili prijetni zame (A12), kaj šele zanjo, ki mora tam živeti. O domovih sem veliko slišala tudi po dnevniku (A13). Tam so vedno poročali o najslabših stvareh (A14). Ja, takšni pač mediji so, vedno vse najslabše (A15), da prestrašijo ljudi in sprožijo govornice (A16). Že zaradi tega si človek težko ustvari dobro sliko o domovih.

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Z domovi nimam veliko izkušenj (A17). Nekajkrat sem bila na obisku pri znankah, ki živijo v domu (A18). Na obisku pri eni gospe, ki biva na negovalnem oddelku skupaj še z dvema stanovalkama, sem opazila pomanjkanje osebja (A19) in neprijetne vonjave v sobi (A20). Zelo so se mi zasmilili (A21) tisti, ki so priklenjeni na posteljo in sami ne morejo povedati, da potrebujejo menjavo plenice in podobno. Zmotilo me je tudi to, da v času mojega obiska, ki je trajal več kot eno uro, v sobo ni prišel nihče od osebja (A22). Je pa seveda odvisno od človeka in njegovega zdravja. Poznam gospo, ki je v domu zelo zadovoljna (A23). Po mojem mnenju je zadovoljna zato, ker je pokretna in bolj kot ne sama skrbi zase in ni odvisna od drugih (A24). Všeč so ji aktivnosti (A25), ki jih imajo v domu. Se pa še vedno zelo rada vrača domov na obisk (A26).

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Če vem, da bi ostala sama (A27). Ali, če bi bila preveliko breme svojim otrokom (A28). Svojih otrok ne bi želela obremenjevati (A29).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Verjetno ne preveč lepo (A30). V kolikor bi bila zdrava in ne bi potrebovala pomoči, bi mi bilo lažje (A31). Če pa bi morala v dom zaradi hude bolezni in nepokretnosti, pa bi si raje želela kar umreti (A32).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Želela bi si, da bi se lepo počutila med starostniki (A33), da bi me svojci obiskovali (A34) vsake toliko časa in da bi lahko še vedno šla kdaj domov (A35). Da bi hitro in spokojno umrla (A36), brez poležavanja v plenicah. Me kar zmrazi, če pomislim na to.

INTERVJU B

OSNOVNI PODATKI

- Starost: 65 let
- Spol: ženski
- Okolje bivanja: urbano okolje
- Živi sam/a z družino: sama
- Prihodki: povprečni

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Domovi so ustanove, v katerih poskrbijo za osnovne človekove potrebe (B1), ko sami ne moremo več skrbeti zase (B2). Namenjeni so starejši populaciji (B3). Poznam Dom ob Savinji Celje, Špesov dom v Vojniku in Dom v Laškem (B4).

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Osebo z domovi nimam izkušenj (B5), ampak menim, da so zelo učinkoviti (B6) in marsikateremu starostniku olajšajo življenje (B7), so pa cenovno velik zalogaj (B8) in marsikomu niso prva izbira za preostanek življenja. Če bi bili cenejši, bi se zanje verjetno odločilo veliko več ljudi (B9), tako pa marsikdo raje ostane doma, ker si doma sploh ne more privoščiti (B10). Sem pa slišala, da se na dom kljub tako visokim cenam vseeno dolgo čaka (B11). Ne vem točno, kako je s tem, saj se za to še nisem zanimala.

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Predvsem zavedanje, da v starejših letih človek ni sposoben enako poskrbeti zase (B12), kot v mlajših letih ter izkušnje znancev (B13), ki so že v domovih.

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Izkušnje imam samo iz pripovedovanj znancev (B14) oz. obiskov pri njih v domovih (B15). Stanovalci, ki sem jih jaz obiskala, se v domu dobro počutijo (B16) in imajo razne aktivnosti (B17) za hitrejšo minevanje časa. Všeč mi je bilo, da imajo družbo in kaj za delat (B18). Zdi se mi, da zanje kar dobro poskrbijo (B19), tudi osebje se zelo trudi (B20) zanje, so mi pa znanke, ki sem jih obiskala, velikokrat povedale, kako izčrpane so njihove negovalke (B21). Verjamem, da je skrb za starega človeka lahko zelo naporna.

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Odločila bi se v primeru, ko bi bilo moje bolezensko stanje takšno, da ne bi bila sposobna več sama skrbeti zase (B22). Zaenkrat se še sama uredim in ne potrebujem pomoči, kar mi, če sem čisto iskrena, zelo veliko pomeni, vem pa, da ne bo za vedno tako. Takrat bomo razmišljali, kako naprej, za zdaj pa naj ostane tako kot je (B23).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Na začetku bi bila verjetno žalostna (B24), saj bi morala zapustiti svoj dom (B25), vendar bi pač morala sprejeti dejstvo, da nisem sposobna kvalitetno poskrbeti zase. Mislim, da bi se hitro navadila novega okolja (B26).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Moja želja bi bila, da bi v domu dobro poskrbeli zame (B27) in da bi imela na voljo vse, kar bi potrebovala (B28). Druga želja bi bila, da obdržim svoje stvari (B29), ki mi veliko pomenijo. Imam veliko spominkov, ki me spominjajo na mojega pokojnega moža in od katerih se ne bi mogla ločiti.

INTERVJU C

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 68 let
- Spol: ženski
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: z družino
- Prihodki: visoki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Poznam dom v Vojniku, Poljčanah, Slovenskih Konjicah in na Ptuju (C1). Dom je zadnja postaja pred britofom (C2). Zadnje domovanje (C3). Eni so zelo dobri (C4), eni so taki, da niso za nikamor (C5). Mislim, da je zelo odvisno od vodstva (C6).

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Na splošno dobro (C7), jaz podpiram domove (C8), sem zadovoljna. Dokler si lahko sam pomagaš, je v redu, ko pa enkrat obležiš ti pa lahko samo še bog pomaga. Tisti, ki so odvisni, so ubogi (C9), ker zaposleni nimajo časa za njih (C10). Tega si ne želim, da bi bila odvisna od nekoga (C11).

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Videla sem vse sorte situacije (C12), zgodbe poslušala od ljudi (C13), znancev, ki sem jih obiskovala v domu (C14), tudi od svojcev (C15). Tudi mediji po navadi samo kritizirajo (C16), redkokdaj se piše kaj dobrega o domovih (C17), pišejo samo slabe stvari (C18). Ampak vse tudi ni res. Po navadi se pritožujejo svojci stanovalcev, vendar ne vedno utemeljeno. Mislim, da je pogosto to posledica pomanjkanja osebja (C19). Sigurno bi morali zaposliti več ljudi (C20) in bi tudi več ljudi bilo zadovoljnih.

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Jaz na splošno dobre (C21). Tam, kjer sem jaz bila, so prijazni, ustrežljivi, pomagajo (C22). Gospa, ki sem jo obiskala v domu je zelo zadovoljna (C23), saj skrbijo za njo in sama nima nobenih skrbi (C24), vse ji prinesejo (C25), veliko ji tudi pomeni da se lahko udeleži svete maše v domu (C26). Sama nimam negativnih izkušenj z domovi (C27), seveda pa slišiš vse sorte od drugih ljudi (C28).

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Če bi ostala sama (C29) in ne bi imela nikogar, ki bi skrbel zame (C30). Tudi, če bi bila še zdrava ampak sama, bi šla v dom (C31).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Mislim, da v redu (C32), s tem ne bi imela problemov (C33). V domu imaš res vse (C34). Strah bi me bilo le v primeru, če si sama ne bi mogla pomagati (C35) in če bi bila popolnoma odvisna od drugih (C36). V tem primeru bi se prej pozanimala, kateri domovi so bolj prijazni, ne bi šla kar v katerikoli dom (C37).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Da bi bilo toplo (C38), da bi imela hrano in zdravstveno oskrbo (C39) ter družbo (C40). Všeč bi mi bile različne aktivnosti (C41), to mi je zelo pomembno, ne želim ostati sama (C42).

INTERVJU D

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 72 let
- Spol: ženski
- Okolje bivanja: urbano okolje
- Živi sam/a ali z družino: s partnerjem
- Prihodki: nizki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Vem, da je domov za ostarele premalo (D1) in, da so ti prezasedeni (D2). Poznam le domove v naši okolici, to so Dom ob Savinji in Dom ostarelih Grmovje (D3).

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Za zdaj na to težko odgovorim, saj še nisem nikoli obiskala nobenega doma za starejše (D4). Vsi moji prijatelji in znanci še zaenkrat živijo doma. Sicer mislim, da so absolutno predragi (D5), saj si jih večina starostnikov s svojo penzijo težko privoščiči (D6), če pa si jih ne morejo, postanejo breme za ostale družinske člane (D7).

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Ker ne poznam nikogar, ki bi živel v domu za ostarele, vse informacije dobim iz medijev (D8). Včasih kakšne novice zasledim tudi v časopisu (D9), tu in tam pa na televiziji zasledim kakšen prispevek (D10) iz doma starejših. Spomnim se ene oddaje, v kateri so primerjali slovenske domove z avstrijskimi. Baje, da imajo v Avstriji to boljše urejeno kot pri nas. V Sloveniji so svojci pogosto nezadovoljni z oskrbo (D11) v domovih, opozarjajo tudi na pomanjkanje kadra (D12). Velikokrat posnetki prikazujejo katastrofalne razmere v domovih (D13), vendar mislim, da ni vse tako slabo (D14). Menim, da tudi pri nas obstajajo prijazni domovi, ki dobro poskrbijo za starejše (D15).

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Osebnih izkušenj z domovi še nimam (D16). Žal tudi ne poznam nikogar, ki bi tam bival (D17).

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Če bi bil dom dober, bi se za to odločila takoj, ko ne bi bila več sposobna skrbeti sama zase (D18) in ko bi postala breme drugim družinskim članom (D19). Za to bi se najverjetneje odločila tudi v primeru invalidnosti (D20). Prej bi se morala pozanimati, kateri dom bi bil zame primeren, saj ne bi želela v takega, kjer zame ne bi lepo skrbeli (D21).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Ne bi me motilo (D22). Če bi bil dom res kvaliteten (D23) in bi mi bilo na voljo več različnih aktivnosti (D24), s katerimi bi se zaposlila, da mi ne bi bil dolgčas, sploh ne bi nasprotovala odhodu v dom (D25). Bi pa seveda potrebovala nekaj časa, da bi se navadila na novo življenje (D26). Za zdaj še sicer o tem ne razmišljam (D27), ampak bog ve, kaj bo čez nekaj let.

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Kot prvo bi si želela nižjih cen mesečne oskrbe v domu (D28). S trenutnimi dohodki bi si dom zelo težko privoščila (D29), kar me skrbi. Ne bi pa želela finančno obremenjevati otrok (D30), saj že imajo sami dosti svojih problemov. Želela bi si tudi dnevno animacijo (D31), za katero sem slišala, da jo nekateri domovi zagotavljajo. Po televiziji sem videla, da imajo razne predstave in terapije z živalmi (D32). Pa da bi imela na voljo čim več aktivnosti v okolici doma (D33), torej sprehodov in rekreacije na prostem (D34).

INTERVJU E

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 78 let
- Spol: ženski
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: z družino
- Prihodki: nizki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

V domove za starejše grejo ljudje, ko ne morejo več skrbeti zase (E1). Ko so preveč bolni (E2) in ko njihovi sorodniki zaradi ostalih stvari in drugega dela ne morejo več skrbeti zanje (E3). Vem, da je domov za ostarele pri nas veliko (E4) in da je potrebno veliko časa preden te vzamejo v dom (E5). Poznam samo dom, tu v bližini (E6). Pravijo, da lepo skrbijo za ljudi in da so dobri (E7). Za ostale domove po Sloveniji ne vem veliko.

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Včasih so bili redki, ki so si lahko privoščili dom (E8), tudi danes je podobno (E9). Sama mislim, da je najlepše doma (E10), vendar če ti ne preostane drugega pač moraš v dom (E11), svojih otrok tudi ne smeš preveč obremenjevati (E12) še s to oskrbo. Nekateri domovi so dobri in dragi (E13), drugi pač malo slabši (E14). Mislim pa, da se je stanje popravilo (E15), saj je vse več starih v domovih (E16), kar pomeni, da jih tudi bolj nadzirajo (E17). Ne vem, jaz mislim tako.

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Koliko slišim od drugih (E18). Sama bi rada ostala doma do smrti (E19), ko bo pač prišla. Doma si ne bi mogla privoščiti (E20). Veste imam samo kmečko penzijo. To je 135€, zdaj ko so dvignili, imam 142€. S tem si ne bi mogla plačati doma, kaj šele po tem, ko bi se mi še zdravje poslabšalo, pravijo da je potem vse še dražje (E21).

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Bila sem v našem bližnjem domu (E22). Šla sem tja na pedikuro, imajo tudi za sladkorne bolnike. Vnukinja je delala tam in mi je plačala, da so mi uredili nohte. Ta gospa je bila zelo prijazna (E23), tudi vnukinja je rekla, da lepo ravnajo z njo. Drugače v domu še nisem bila (E24). Ljudje, ki prihajajo iz naše vasi, po navadi ostanejo doma, nekateri so že umrli, drugi živimo pri svojih otrocih, tako je pri nas. Redko kdo gre v dom (E25), potem se pa zgodi, da mu poberejo še vso zemljo in otroci ostanejo brez vsega saj veste, kako je.

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Težko (E26). Če bi imela več denarja (E27) in če hčerki ne bi mogli skrbeti za mene (E28). Če vam povem po resnici, bi veliko raje ostala doma do konca (E29).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Ne vem. Na začetku se je verjetno težko privaditi (E30). Nekateri se nikoli ne sprijaznijo s tem. Tudi meni bi bilo težko (E31). Ne vem, upam, da se mi ne bo treba nikoli privaditi na to (E32). Seveda pa v domu lepo skrbijo za ljudi, zdravje (E33), ampak pravi dom je samo eden (E34), saj boste videli, ko boste starejši. Danes je verjetno drugače, mladi se radi selite, včasih pa smo si morali dom sami ustvariti in ga zato verjetno potem nočemo zapustiti (E35).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Da bi lepo delali z mano (E36), da bi me spoštovali (E37). Da bi me moji otroci velikokrat obiskali (E38) in da bi se lahko navadila na tak način življenja (E39). Rada pa bi sama skrbela za sebe (E40), dokler bi le lahko, da drugi ne bi imeli toliko dela z mano (E41).

INTERVJU F

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 80 let
- Spol: moški
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: z družino
- Prihodki: visoki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Vem, da imajo veliko pomanjkljivosti (F1). Premalo osebja (F2), ni dobro, da je vse privatizirano (F3), poznam jih pa zelo malo (F4), poznam edino Dom pri sv. Jožefu (F5). Je kar fajn urejeno (F6), imajo dobro organizacijo (F7), je pa eden redkih tako dobrih (F8).

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Če so urejeni kolikor toliko primerno starim ljudem (F9), če je dovolj osebja z dovolj razumevanja za stare ljudi (F10) potem je v redu, drugače pa ne vem kaj. Premalo jih je (F11), to je osnova. Ne bi smeli biti privatizirani (F12), to je samo moje mnenje. To se mi zdi slabo, ker privatniki po navadi gledajo samo na zaslužek (F13), no večina jih je takih, malo jim je mar potreba (F14), samo da jim čim več ostane, tako čisto na kratko. Ni primerne kontrole, ni inšpekcije (F15), delajo tako kot jim paše in tako kot je najceneje (F16). V večini primerov najslabše za stare ljudi (F17). Država bi morala poskrbeti, da bi vsi kateri potrebujejo pomoč, pomoč tudi primerno dobili. Lahko na dolgo razpredamo, kako si ljudje z nizko penzijo ne morejo privoščiti primerne oskrbe (F18). Države nič ne briga za te ljudi (F19).

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Največ pisma bralcev v časopisih (F20), zgodbe ljudi, ki bivajo v domovih (F21), večina jih je nezadovoljnih (F22), pa mediji tudi zelo veliko pišejo o slabih straneh v domovih (F23), to je res. Osnova je, ker ni kontrole, ni inšpekcije (F24), tudi če pridejo, ni nobene spremembe (F25), en dan je dobro, takoj naslednji pa je že vse po starem.

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Bil sem nekajkrat v domu pri sv. Jožefu na obisku (F26). Zanimalo me je, kako zgleda, malo sem se pogovarjal z ljudmi in jih obiskal v sobah. Po večini so bili ljudje zadovoljni (F27) tam, ni bilo neke kritike (F28). Videl sem lepo opremljene sobe (F29), imajo enoposteljne, dvoposteljne, zračne, svetle in čiste sobe, to mi je bilo všeč (F30). Okoliš je lepo urejen (F31) za sprehode, vsepovsod lahko pridejo z vozičkom (F32), kateri to potrebujejo, osebje je zelo prijazno (F33). Osebno slabih izkušenj nimam (F34), ker nisem bil nikjer drugje v domu.

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

V skrajnem primeru, če ni druge možnosti (F35). Ko ne bi več mogel za sebe skrbet (F36) in če ne bi imel nobenega od domačih (F37), potem edino ostaja dom. Dokler lahko sam za sebe skrbim, nikoli ne bi šel v dom (F38).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Če bi se moral, bi se prilagodil (F39), bi poskušal najti ta pravi stik z ljudmi, z osebjem (F40), kolikor bi šlo, ampak pravim, samo če bi res moral iti v dom.

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Želel bi prijaznost, razumevanje osebja (F41), želel bi kolikor toliko normalno življenje še naprej (F42), aktivno kolikor bi šlo (F43), pogovore, obiske pa tako (F44). Je pa po mojem tako, da največ pomeni odnos osebja do pacientov, prijaznost osebja (F45), kot sem rekel, to bi naj bila osnova za vse tiste, ki delajo tam.

INTERVJU G

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 81 let
- Spol: ženski
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: z družino
- Prihodki: visoki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Dom za starejše sem si vedno predstavljala kot ustanovo, kamor te pošljejo na stara leta, ker mislijo da zase ne moreš več skrbeti (G1), samo zato, ker stvari delaš bolj počasi pa včasih določene stvari pozabiš. Poznam Dom Zimzelen in Velenje (G2).

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Moje mnenje je, da na nas starejše nihče ne gleda kot na koristne ljudi, samo kot neko breme nas vidijo, tudi če smo v življenju veliko ustvarili. Potem nas pošljejo v dom, pa mislijo da nam s tem delajo uslugo, da nam bo tam lepo, v resnici pa imajo v domu ljudi pod nadzorom (G3) in samo čakajo, da umreš (G4), da lahko drugega notri dajo in pokasirajo (G5).

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Jaz še nikoli nisem bila v kakšnem domu (G6), poznam pa ljudi, ki imajo v domu sorodnike (G7). Njihove izkušnje z domovi so bile večinoma slabe (G8), podobne zgodbe pa sem videla tudi na televiziji (G9). Tam so kazali domove v Sloveniji in kako vedno primanjkuje ljudi in materiala (G10), kako lahko potem pričakuješ lepo življenje tam.

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Izkušeni z domovi nimam (G11) in tudi upam, da jih še dolgo ne bom imela (G12). Slišala sem za veliko ljudi (G13), ki so zboleli pa so morali v bolnico, od tam pa so jih potem poslali v dom, kjer so tudi hitro umrli. To se mi zdi grozno. Spomnim se ene gospe, moje sosedo, ki so jo po hudi možganski kapi dali v dom, ker doma niso mogli skrbeti zanjo in je po enem tednu v domu kar umrla. Po moje od žalosti.

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Za odhod v dom bi se odločila res samo v primeru, ko ne bi bilo nobene druge rešitve (G14) in moja družina ne bi mogla več poskrbeti zame (G15). Res upam, da do tega ne bo nikoli prišlo (G16).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Na začetku verjetno grozno (G17). Mislila bi si, da so me zdaj kar vsi zapustili (G18) in da me noben več ne bo prišel obiskat (G19). Bog ve, kaj se ti takrat plete po glavi. Verjetno bi se sčasoma navadila in se sprijaznila (G20), no seveda, če ne bi prej umrla od šoka in žalosti (G21).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Čim več obiskov, da ne bi bila tako sama (G22). V domu hitro postaneš osamljen, pa nobenega ne poznaš (G23), sestre tam pa si ne vzamejo čas zate (G24). Da bi lepo skrbeli zame (G25), pa da ne bi v mukah umrla (G26).

INTERVJU H

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 75 let
- Spol: moški
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: s partnerico
- Prihodki: povprečni

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Domov ne poznam veliko (H1). V moji bližini je dom v Štorah, pa v Celju, mislim da ga imajo tudi v Laškem (H2), druge pa ne poznam.

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

O domovih nimam preveč dobrega mnenja (H3). Sam sem sicer bil na obisku v samo dveh domovih (H4) ampak moram reči, da nisem bil navdušen nad stanjem tam (H5). Mene spominjajo domovi bolj na bolnico kot pa stavbo, ki bi mu lahko človek rekel dom (H6). Tam se nikoli nisem prijetno počutil (H7). Nekatero osebje se sicer zelo trudi (H8), pa prijazni so tudi (H9), samo nikoli se nisem mogel znebiti tega čudnega občutka, za vsako ko sem stopil v dom (H10). Ne vem, težko opišem ta občutek.

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Pravzaprav sami obiski v domovih (H11), ko sem obiskoval svojega dobrega prijatelja, ki je v domu bival po zlomu kolka in ženino prijateljico, ki tudi biva v domu. Tam sem lahko na lastne oči videl, kako je stanje v domovih (H12). Veliko so mi pravili tudi sosedje in znanci (H13), ki majo po domovih svoje starše, tete pa strice.

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Sicer nimam izkušenj z domom kot stanovalec, sem pa bil v domovih na obisku (H14). Moj prijatelj si je pred kakimi petimi leti zlomil kolk in moral v dom, saj je takrat živel sam in zaradi poškodbe ni mogel skrbeti zase. Spomnim se, da ga je odhod v dom takrat zelo šokiral (H15). Bil je še dokaj mlad, ni še dopolnil 70 let, potem pa kar naenkrat, čez noč je pristal v domu. Ker žene ni imel, otroci pa so ga zaradi napornih služb bolj malo obiskovali, sem mu jaz skoraj vsak dan delal družbo in ga hodil obiskovati. V živo se spomnim, kako hudo mu je bilo tam (H16). Vedno je govoril, kako je hrana za nič (H17) in kako mu je dolgčas, ker ni tam nič za počet (H18). No, mislim, da si je bil malo tudi sam kriv, ker res nikoli ni hotel na nobeno aktivnost, čeprav so jih v domu imeli kar nekaj (H19). Tudi osebje se je na začetku zelo trudilo in ga motiviralo (H20), a so verjetno kmalu obupali. V domu je bival kakšni dve leti, morda tri, potem je pa hudo zbolel in umrl. Druga izkušnja pa je od obiskov prijateljice (H21), ki jo z ženo obiskujeva. Ta prijateljica je sicer pokretna in ima svojo sobo, lahko gre tudi ven na sprehod. Je pa v domu kar zadovoljna (H22), hitro si je našla družbo (H23) in se vključila na razne aktivnosti (H24). Mislim, da je res odvisno od človeka (H25). Če se znaš prilagoditi in si odprt človek, ti je mogoče tudi v domu lahko lepo (H26).

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Za zdaj še o tem nisem razmišljal (H27). Dokler imam svojo ženo ob sebi (H28) in dokler sem kolikor toliko zdrav in sposoben skrbeti zase, še ne bi šel v dom (H29). Nikoli pa ne veš, kaj vse se lahko zgodi. V dom bi verjetno šel, če bi ostal sam (H30) in bi potreboval pomoč pri vsakdanjih opravilih (H31). Pa v primeru, da bi res hudo zbolel (H32), trkam na les, da se to ne bi zgodilo.

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Odvisno od situacije (H33). Zdaj, če bi v dom moral zaradi hude bolezni, bi si verjetno želel raje kar umreti (H34). Če pa bi bil še vsaj malo zdrav, bi se pa poskušal čim hitreje navaditi in prilagoditi na novo življenje (H35). Sigurno bi si za zgled vzela ženino prijateljico, ki se je res dobro vključila v okolje (H36). Vprašanje, če bi se tudi sam lahko tako navadil (H37), kot se je ona.

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Da mi ne bi bilo dolgčas (H38), da bi dobro poskrbeli zame (H39) pa da bi me vsake toliko prišli moji obiskat (H40). Želel bi se tudi vključiti v domače aktivnosti (H41), če bi seveda bil sposoben, drugače pa predvsem to, da bi se počutil dobro (H42). Ne bi si želel, da bi imel takšno izkušnjo, kot jo je imel moj prijatelj.

INTERVJU I

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 65 let
- Spol: moški
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: sam
- Prihodki: visoki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Dom starejših občanov Vojnik, Dom upokojencev Ptuj, Dom sv. Lenarta v Lenartu, Dom Nine Pokorn Grmovje in Dom sveti Jožef Celje (I1).

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Na splošno glede na moje obiske po domovih, moram reči, da so domovi izredno urejeni (I2) in da je za varovance dobro poskrbljeno (I3) in da je večina varovancev zelo zadovoljna (I4). Res pa je, da se zgodi tu in tam, kakor znajo povedati, da se pri plenicah špara (I5) in da bolniku pripada le določeno število na dan. Za današnji čas je to nehumana praksa, vredna vsake kritike, vsake najgrše besede, vsakega bega od doma za ostarele (I6).

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Osebnih stiki z ostarelimi v domovih (I7), izkušnje prijateljev (I8), ki obiskujejo svojce ali svoje prijatelje in znance v domovih pa tudi mediji (I9).

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Na splošno pozitivne (I10), a vendar različne glede na posamezne domove (I11), odvisno tudi od zaposlenih (I12) v domovih, so nekateri uslužbenci, ki ti izrazijo povsem nepričakovano gostoljubnost (I13), medtem ko so drugi, ki te ne opazijo in ne veš, ali smeš pristopiti k varovancu ali ne (I14).

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Odločil bi se v primeru, če nihče ne bi mogel poskrbeti zame v domačem okolju (I15), če bi ostal popolnoma sam brez obiskov (I16), kot jih imam sedaj, če bi spoznal, da bi bila za svojce skrb zame preveliko breme (I17), na primer v primeru demence ali kake druge bolezni (I18). V dom bi šel samo, če bi mi bila zagotovljena dostojanstvena oskrba (I19), da ne bi šparali na meni (I20).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Odvisno od zdravstvenega stanja (I21). Lahko, da bi bil zelo vesel, da bi končno bil spet v družbi in preskrbljen na vseh področjih življenja (I22). Lahko pa da bi postal nostalgичen, če bi moral na hitro zapustiti svoj dom in pravzaprav celo svoje življenje pustiti za sabo (I23).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Želel bi si samostojno sobo, da bi imel mir v njej (I24) in da bi tam lahko občutil nek košček lastnega doma (I25). Da bi bilo v domu neko ročno delo (I26), v katerega bi se lahko vključil, dokler bi pač bil sposoben. Da bi bilo poskrbljeno za različna praznovanja in obhajanja obletnic, praznikov in obhajanje svete maše (I27). Pa da bi me vsaj enkrat na mesec kdo obiskal (I28), kakšen stari znanec ali znanka, za družbo in pogovor (I29) in da bi mi namenil nekaj spodbudnih besed (I30). Želel bi si obiske kakšnih glasbenih skupin (I31) za veselje in smeh. Da se ne bi počutil v napoto uslužbencem (I32) v domu, da bi tudi uslužbenci imeli nekaj časa zame in za ostale varovance (I33), da bi jim znali prisluhniti, jim nameniti par besed in jih nasmejati (I34).

INTERVJU J

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 79 let
- Spol: moški
- Okolje bivanja: ruralno okolje

- Živi sam/a ali z družino: z družino
- Prihodki: povprečni

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Dom Lipa, Dom ob Savinji, Dom v Grmovju in v Vojniku (J1). Čakalnica smrti (J2).

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Nudijo ti oskrbo, ki jo rabiš, ko si star (J3). Fajn je, da so tudi zdravniki tam (J4), če ti kaj manjka. Zdravila ti oni dozirajo (J5), če si dementen pa tako naprej. Ko si star, pozabiš, kako moraš skrbeti zase (J6). Pa redno prehrano imaš (J7). Jaz imam pozitivno mnenje (J8), saj nič slabega nočejo, skrbijo za tebe (J9), ni to neka ustanova, da te hočejo ubiti (J10). Pa družbo imaš, doma si pa sam (J11), če recimo mladi hodijo v službo. Če si sposoben, lahko tudi veliko sodeluješ v domu, npr. pomagaš pri gospodinjskih opravilih (J12). Imajo tudi varovana stanovanja (J13), tam si pa potem res car, si lahko tudi sam kuhaš, lahko pa ti oni kuhajo, kak hočeš. Samo je drago to (J14), tudi 1300 evrov to stane. Samo tu nimaš čisto vse zajeto, moraš potem vse posebej plačati oskrbo, ti samo pri njih živiš in si varovan, to mislim za ta varovana stanovanja.

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Slišal sem od drugih (J15), pa recimo nobenemu ni bilo žal, da je šel v dom (J16). Celó žal jim je bilo, da se niso že prej odločili za odhod v dom (J17). Noben si ne upa it v dom, ker si ob hišo (J18) pa tak, ampak tam nisi nobenemu v napoto (J19), na koncu v bistvu vidiš, da je tam boljše (J20). Pa tudi svoje izkušnje, sem že bil tam (J21), pa sem to videl, da je čisto v redu (J22). Mediji pa slabo reklamirajo domove (J23), samo domovi ne rabijo reklame, ker jih je tako ali tako premalo (J24), zato pa vzemi, kar ti nudijo in uživaj.

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Bil sem parkrat na obisku (J25) pri znancu pa sem videl, da imajo dosti dogajanja (J26), družabne igre imajo (J27), kdor pač zmore, vsak na svojem nivoju. Imajo tudi filmske večere, kino, ni da ni (J28). Sem se tudi udeležil ene prireditve, ker sinova žena dela v domu in smo bili povabljeni. Pa je bilo res fajn. Kar naprej se nekaj dogaja (J29).

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Če bi bil vsem v napoto (J30) in ne bi mogel več skrbeti zase (J31) in bi bil drugim v breme (J32). Če pa bi bil finančno malo manj zmožen, bi si moral že prej privarčevati denar za oskrbo (J33).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Navadil bi se že (J34), ne bi pa bil vesel, ker bi moral zapustiti hišo (J35). Hiša je pa le hiša. Vse kar si gradil moraš potem zapustiti, to je kar težko (J36).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Družbo rabim (J37), pa življenje in sprehode (J38), odprt sistem, ker ne zdržim dolgo notri (J39). Ne bi si želel, da bi me zaprli kam notri (J40). Sem že celo življenje tako navajen, da sem rad zunaj. Še ko sem v bolnici bil, sem jim pobegnil ven, ker nisem zdržal notri.

INTERVJU K

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 90 let
- Spol: ženski
- Okolje bivanja: urbano okolje
- Živi sam/a ali z družino: sama
- Prihodki: visoki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Poznam dom v Mariboru in v Celju (K1). Vem, da tja ne grem, dokler bom le lahko (K2). Domovi so hiralnice (K3), to vem iz lastnih izkušenj.

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Nimam dobrega mnenja (K4) o domovih, ker sem tam imela mamo in se ni dobro končalo (K5). Ne skrbijo dovolj dobro za svoje paciente (K6). Kar sem jaz videla, je to, da nimajo dovolj zdravstvenega osebja (K7). V domu te mokrega pustijo tudi po več ur, ker nihče nima časa te pridet pogledat (K8). Katastrofa. Nočem sploh misliti na to (K9), me kar stresa, ko se spomnim svoje mame.

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Izkušnje moje mame (K10), ki je bila v domu, sicer je to bilo zelo dolgo časa nazaj, ko so bili domovi še malo drugačni, kot so zdaj, ampak vseeno, z njo niso lepo ravnali (K11). Bila sem tudi na obisku pri prijateljicah (K12), ki bivajo v domu, tako da njihove izkušnje (K13).

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Izkušnje imam, ko je bila moja mama v domu, to je bilo kakih 30 let nazaj. Mama je kar naenkrat hudo zbolela in ker jaz nisem mogla skrbeti za njo, smo se odločili, da jo damo v dom. V domu je bivala celih 14 dni in nato umrla za pljučnico. Še danes mi je žal, da smo se odločili za dom (K14). Ko bi človek to prej vedel. Tam ni bila srečna (K15) veste. Videlo se ji je na obrazu in vse (K16). Še zdaj se spominjam, kako smo enkrat prišli k njej na obisk in je bila čisto mokra, ker ji niso zamenjali plenice in je umili bog ve, kako dolgo (K17). Tudi ko smo poklicali osebje, če jo lahko pridejo "porihtati", ni nihče prišel, češ, da nimajo časa (K18). Kmalu potem je pa tako umrla. Vsi smo se počutili krivo (K19), samo nismo imeli druge rešitve. Včasih je to bilo drugače (K20). Zdaj so sicer domovi malo napredovali (K21), ampak osnova je še vedno ista. Imam prijateljice v domu, pa niso preveč zadovoljne (K22). Pravijo, da hrana sploh ni dobra (K23), pa še nesrečne so, ker nobena od njih ni sama v sobi (K24). Ko si enkrat star, rabiš nek svoj mir, tega pa v domu sigurno nimaš (K25).

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

V domu sicer že imam vlogo (K26) nekaj časa, a tja ne bom šla, dokler bo le možno (K27). Bi se odločila samo v primeru, ko res ne bi imela druge izbire (K28). Za zdaj mi zadošča občasna pomoč gospe, ki pride nekajkrat na teden in mi pomaga pri negi in gospodinjstkih opravilih, saj živim sama, ko pa to ne bo več mogoče, pa se bom verjetno morala odločiti za dom (K29).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Po mojem, da grozno (K30). Najbolj bi me bilo strah, da bi me tam pustili zanemarjeno in ne bi skrbeli zame (K31). Ne vem, če bi se lahko navadila na takšno životarjenje (K32), verjetno bi si želela prej umreti (K33).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Sigurno bi bila prva stvar, ki bi si jo želela, da bi imela svojo sobo (K34). Družbe in direndaja ne maram preveč (K35). Sem že stara, veste in priznam, da mi gre že marsikaj na živce. Rada imam svoj mir, da me ne motijo (K36), da lahko v miru berem (K37), to še hvala bogu lahko počnem in tako treniram možgančke. Če bi bila pa toliko onemogla, da nebi nič več mogla sama, bi si pa želela, da me ne bi pustili zanemarjeno, tako kot so pustili mojo mamo. Tega se najbolj bojim (K38). Človek s tem zgubi vso dostojanstvo (K39).

INTERVJU L

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 69 let
- Spol: moški
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: s partnerico
- Prihodki: nizki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Dom Vojnik, Štore, v Galiciji Grmovje, Šmarje pri Jelšah, Celjski dom ob Savinji (L1).

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Jaz mislim, da je premalo poskrbljeno za starejše (L2), ker si zaslužijo več pozornosti in tudi boljšo nego (L3), kot jo dejansko v domu imajo. To je pa zato, ker je v domovih osebja premalo (L4), zelo se varčuje v kadrovskih zadevah (L5). Morali bi več ljudi zaposlit, pa bi s tem razbremenili tiste, ki tam že delajo (L6), pa tudi stanovalci bi se boljše počutili, ker bi bilo zanje bolj poskrbljeno, bi tudi imeli več časa zaposleni za njih (L7).

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Obveščanje naših medijev ni popolnoma pravilno in ne pove zmeraj resnice (L8). Sem videl, kakšno je življenje tam, ko sem bil na obisku pri znancih (L9).

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Jaz nimam nekaj veliko izkušenj (L10). Parkrat sem bil na obisku (L11), kot sem rekel, drugače pa mi tudi žena kaj pove (L12), ona bolj hodi okrog. Mislim, da so kar ubogi tam, sploh tisti, ki si sami ne morejo pomagati (L13). Osebjia pa ni dosti, da bi vsem ustregli (L14), zato pa je tako kot je, žal.

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Ker sva z ženo sama in nimava otrok, bi se za dom odločil, če bi ostal sam, v primeru ženine smrti (L15), bi se takoj odločil za dom, kaj pa čem. Doma bi mi bilo samemu dolgčas (L16).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Težko vprašanje, ne vem, kako bi se počutil (L17). Dokler ne prideš tja, ne moreš vedet (L18). Sigurno mi ne bi bilo lahko (L19), taka odločitev je zelo velika (L20). Bi se že moral navaditi (L21), kaj pa vem.

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Moje želje bi bile polno dobrih prijateljev, druženja (L22), imam rad ljudi, zato si želim, da bi v domu navezal stike in si našel družbo (L23). Samemu bi se mi zmešalo. Pa tudi, da bi lepo poskrbeli zame, če sam ne bi mogel (L24), to je pa to.

INTERVJU M

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 66 let
- Spol: ženski
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: z družino
- Prihodki: povprečni

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

Jih kar nekaj poznam (M1), eden je v Vojniku – Špesov dom, Jožefov hrib, Celjski dom, Polzela, Loka (M2), tam je pa groza, je bol ubogo tam (M3), ampak nekje moraš biti, ko je nuja (M4).

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Že iz izkušenj nekaj vem, mislim, da so premalo ločeni oddelki za samo nego in oddelki, kjer bivajo še gibalno sposobni (M5), ker tisti bi se še lahko družili, tisti, ki pa so hudo bolni pa potrebujejo drugačno nego, več mira in razumevanja (M6) se mi zdi. Več osebja bi mogli dati v domove (M7), vseposod varčujejo, pri negi in pri hrani (M8). Pa tudi premalo družabnega življenja je v domu (M9). Oskrba ni tista taka, kot bi mogla biti (M10).

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Obisk kar nekaj domov (M11), izkušnje (M12), sem bila v treh domovih na obisku (M13). Mediji imajo pa tako največji vpliv (M14), če mene vprašaš. Pa tudi poznam osebo, ki dela v domu in sem od nje dobila informacije (M15).

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Zelo slabe (M16). No glej, moja prijateljica je bila v domu in je bila zelo nezadovoljna (M17). Je bila še zelo mlada, ko so ji diagnosticirali tumor in ji iz danes na jutri povedali, da nima več veliko časa in da kmalu ne bo več mogla skrbeti zase, zato si naj poišče pomoč. Odločila se je za dom, ker ji druga ni preostalo (M18). Pa drugače res ni nikoli bila zahtevna, samo, ko je človek bolan, je čisto druga situacija. V sobi je imela še eno gospo, ki je tudi bila zelo boga, veš, kako je to grozno izgledalo, obe tako ubogi v sobi, ena bolj nesrečna kot druga, nista pa si mogli pomagati. Je vedno rekla, kako zaposleni nikoli nimajo časa za njo ali za njeno sosedo (M19). Pa ni veliko potrebovala, najbolj so ji manjkali pogovori, topla beseda (M20), samo zaposleni niso imeli časa za to (M21). Bivala je v domu mislim, da kakšen mesec ali še celo manj pa je reva umrla.

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Če ostanem sama veš, da morem iti v dom (M22), kdo me bo pa rihlal (M23). Nekaj ljudi bi že skočilo na pomoč, zaenkrat imamo doma polno hišo, pa bi verjetno še nekaj časa šlo, potem bi bilo pa konec. Dokler bi še lahko hodila in skrbeli zase, kolikor toliko no, bi še ostala doma, potem bi šla pa v dom (M24).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Hm, ne vem, nekaj fajn se ne bi počutila (M25), to ti je res tista zadnja varianta, ko nimaš več kaj druga, kot pa iti v dom (M26). Stoprocentno se ne bi fajn počutila (M27).

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Da bi me obiskovala moja družina, prijatelji in znanci (M28), da ne bi bila čisto sama tam (M29), odvisno tudi v kakšnem stanju bi bila. Če bi bila zdrava in bi se sama odločila za dom, bi mi bilo lažje (M30), če pa bi to bila neka nuja, da bi bila hudo bolna, bi si pa želela predvsem v redu oskrbe (M31) pa kaj pa vem, verjetno mira in tišine (M32).

INTERVJU N

OSNOVNI PODATKI

- Starost osebe: 83 let
- Spol: ženski
- Okolje bivanja: ruralno okolje
- Živi sam/a ali z družino: z družino
- Prihodki: nizki

Kaj veste o domovih za stare v Sloveniji in katere domove poznate?

O domovih za starejše sem se že kar nekaj zanimala (N1), pred nekaj časa sem že tudi oddala vlogo za dom (N2), v primeru, da ga bom kdaj potrebovala. Pri moji starosti moraš tudi na to misliti (N3), vsi pa vemo, da so čakalne dobe za dom zelo dolge (N4), zato je boljše vlogo za vsak slučaj oddati že prej, preden ga sploh potrebuješ in imaš potem več možnosti, ko enkrat pride do take situacije, da moraš v dom. Poznam pa dom v Vojniku, Sv. Jožef, Dom ob Savinji, Lipa, Grmovje (N5), ti domovi so tudi v bližini mojega doma.

Kakšno je vaše mnenje o domovih za stare v Sloveniji?

Mislim, da so v Sloveniji vedno večje potrebe po domovih (N6), saj imamo veliko starejšega prebivalstva (N7), mlajši pa imajo svoje življenje in zahtevne službe zaradi česar od njih ne moremo pričakovati, da se vsemu odpovedo in skrbijo za nas (N8). V domovih se trudijo, da ustvarijo starejšim prijeten kraj za bivanje (N9) z veliko aktivnostmi čez dan (N10), hkrati pa ni potrebno skrbeti za pranje, kuhanje, da bomo na toplem (N11), kar se mi zdi kar pomirjajoče za starejšega človeka, ki teh opravil mogoče ne zmore več sam opravljati. Menim pa, da je resen problem finančna ureditev domov (N12), saj so cenovno kar zalogaj za nekoga, ki nima visokih prihodkov (N13), po drugi strani pa slišimo v medijih kako primanjkuje negovalcev (N14), kar pa seveda nič ne pripomore h kakovostni oskrbi. Potrebe ljudi so zato težko izpolnjene (N15).

Kaj je vplivalo na oblikovanje vašega mnenja o domovih za stare?

Še pred časom me je bila groza, da bi morala v dom (N16), saj sem mislila, da je to še ena ustanova, kot na primer bolnica, kjer te zaprejo v sobo in nikoli nihče nima časa zate (N17). Potem pa smo se z družino doma pogovorili in zbrali informacije o domovih in sem ugotovila, da ni tako hudo, kot to napihujejo mediji (N18). Veliko informacij lahko danes dobiš s spleta (N19) pa tudi znance imam, ki že bivajo v domu (N20).

Kakšne izkušnje imate z domovi za stare?

Bila sem že na obisku pri znancih (N21), ki bivajo v domovih že nekaj časa, pa moram povedati, da so po večini vsi zadovoljni (N22). Seveda vsem ne more vse pasati (N23), nekomu hrana ni všeč (N24), drugi bi rad več tega pa manj onega, težko je vsem ugoditi (N25), ampak v osnovi pa jim nič ne manjka (N26). Poskrbljeno imajo pravzaprav za vse (N27), to mi je najbolj všeč. Ne rabijo čistiti svojih sob ali pomivati posode in se obremenjevati, kaj bodo jutri kuhali za kosilo. Meni se to zdi super. Pri teh letih, ko že imaš dosti problemov sam s sabo, je super, če lahko nekdo drugače opravi naredi namesto tebe (N28).

V katerih primerih bi se odločili za odhod v dom za stare?

Za dom se bom odločila, ko bo prišlo tako daleč, da sama ne bom več mogla poskrbeti zase (N29). Družino ne želim preveč obremenjevati (N30), ker vem, da imajo otroci naporne službe, čeprav mi zmeraj rečejo, da mi bodo pomagali in se res trudijo, nimam kaj reči. Z družino smo se odločili, da je dom najboljša rešitev v primeru, da ne bom več mogla skrbeti sama zase (N31), oziroma mi družina ne bo več mogla pomagati (N32).

Kako bi se počutili, če bi se morali preseliti v dom?

Če bi se v dom preselila še v kar dobrem fizičnem in mentalnem stanju, bi mi bilo verjetno veliko lažje (N33). Lasten dom, ki si ga sam ustvariš, je težko zapustiti (N34) ampak vsak se mora sprijazniti, da ni večno mlad in aktiven in da potrebuje pomoč (N35). Dom je v teh primerih res pametna odločitev (N36), se meni zdi. Bi pa zagotovo pogrešala svoje otroke in vnuke (N37), nanje sem zelo navezana, ker živimo skupaj. To bi bil verjetno najtežji del.

Kakšne bi bile vaše želje, če bi kdaj postali uporabnik doma za stare?

Želela bi si veliko obiskov moje družine (N38), da bi me vnučki obiskovali in mi delali družbo (N39), pa da bi še kdaj lahko šla domov na kakšno nedeljsko kosilo in popoldansko kavico (N40), ki jo doma vsi skupaj tradicionalno pijemo že vrsto let. To bi gotovo najbolj pogrešala.

Priloga C: ODPRTO KODIRANJE

INTERVJU A

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	Vem, da jih ni veliko	Ni veliko domov	Pomanjkanje domov	Poznavanje domov
A2	Dom ob Savinji, Dom Lipa, Špesov dom, Grmovje	Štirje domovi	Poznani domovi	Poznavanje domov
A3	Ne preveč dobro	Slabo mnenje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
A4	Zame so domovi za starejše hiralnice	Domovi so hiralnice	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
A5	Tisti, ki so pokretni, se jim v domu verjetno dobro godi	Gibalno neomejenim ljudem je v domu lažje	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
A6	Tisti, ki pa so pomoči potrebni, pa v domovih hirajo	Gibalno oviranim ljudem je v domu težje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
A7	Premalo je osebja	Pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
A8	Premalo plačano	Premalo plačano osebje	Premalo plačano osebje	Mnenje o domovih
A9	Da se tudi osebje ne trudi	Osebje se ne trudi	Delo osebja	Mnenje o domovih
A10	Negovalci delajo, zato ker morajo delati	Delo negovalcev je prisiljeno	Delo osebja	Mnenje o domovih
A11	Prvi obisk znanke, ki je morala v dom po kapi	Obisk znancev	Obiski v domovih	Vpliv na oblikovanje mnenja
A12	Obiski pri njej niso bili prijetni zame	Neprijetni obiski	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
A13	Po dnevniku	Dnevnik	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
A14	So vedno poročali o najslabših stvareh	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
A15	Vedno vse najslabše	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
A16	Prestrašijo ljudi in sprožijo govorice	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
A17	Z domovi nimam veliko izkušenj	Malo izkušenj	Pomanjkanje izkušenj	Izkušnje z domovi
A18	Nekajkrat sem bila na obisku pri znankah, ki živijo v domu	Obisk znancev	Obiski v domovih	Vpliv na oblikovanje mnenja
A19	Sem opazila pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
A20	Neprijetne vonjave v sobi	Neprijetne vonjave v sobi	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
A21	Zelo so se mi zasmilili	Smiljenje	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi

A22	V sobo ni prišel nihče od osebja	Odsotnost osebja	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
A23	Poznam gospo, ki je v domu zelo zadovoljna	Zadovoljni znanci	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
A24	Je zadovoljna zato, ker je pokretna in bolj kot ne sama skrbi zase in ni odvisna od drugih	Zadovoljni znanci	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
A25	Všeč so ji aktivnosti	Zadovoljstvo z aktivnostmi	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
A26	Zelo rada vrača domov na obisk	Vračanje domov na obisk	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
A27	Če vem, da bi ostala sama	Ostati sam	Osamljenost	Razlogi za odhod v dom
A28	Če bi bila preveliko breme svojim otrokom	Breme svojim otrokom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
A29	Svojih otrok ne bi želela obremenjevati	Breme svojim otrokom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
A30	Verjetno ne preveč lepo	Slabo počutje	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
A31	V kolikor bi bila zdrava in ne bi potrebovala pomoči, bi mi bilo lažje	V primeru zdravja bi bilo lažje	Pozitivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
A32	Če pa bi morala v dom zaradi hude bolezni in nepokretnosti, pa bi si raje želela kar umreti	Misel na smrt	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
A33	Da bi se lepo počutila med starostniki	Dobro počutje	Dobro počutje	Želje glede življenja v domu
A34	Da bi me svojci obiskovali	Obisk svojcev	Obiski	Želje glede življenja v domu
A35	Da bi lahko še vedno šla kdaj domov	Obisk doma	Vračanje domov	Želje glede življenja v domu
A36	Da bi hitro in spokočno umrla	Želja po hitri in spokojni smrti	Spokojna smrt	Želje glede življenja v domu

INTERVJU B

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B1	Poskrbijo za osnovne človekove potrebe	Skrb za osnovne človekove potrebe	Poslanstvo domov	Poznavanje domov
B2	Ko sami ne moremo več skrbeti zase	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
B3	Namenjeni so starejši populaciji	Namenjenost starejši populaciji	Poslanstvo domov	Poznavanje domov

B4	Dom ob Savinji Celje, Špesov dom v Vojniku in Dom v Laškem	Trije domovi	Poznani domovi	Poznavanje domov
B5	Z domovi nimam izkušenj	Brez izkušenj	Pomanjkanje izkušenj	Izkušnje z domovi
B6	So zelo učinkoviti	Učinkovitost	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
B7	Starostniku olajšajo življenje	Lajšanje življenja starostniku	Poslanstvo domov	Poznavanje domov
B8	Cenovno velik zalogaj	Velik finančni zalogaj	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
B9	Če bi bili cenejši, bi se zanje verjetno odločilo veliko več ljudi	V primeru nižjih cen več odločitev za odhod v dom	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
B10	Si doma sploh ne more privoščiti	Nezmožnost privoščiti si dom	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
B11	Se na dom kljub tako visokim cenam vseeno dolgo čaka	Dolgo čakanje na dom	Dolga čakalna doba	Mnenje o domovih
B12	Zavedanje, da v starejših letih človek ni sposoben enako poskrbeti zase	Zavedanje, da v starejših letih človek ni sposoben enako poskrbeti zase	Uvid v svoje stanje	Vpliv na oblikovanje mnenja
B13	Izkušnje znancev	Izkušnje znancev	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
B14	Iz pripovedovanj znancev	Izkušnje znancev	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
B15	Obiskov pri njih v domovih	Obisk v domovih	Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev	Izkušnje z domovi
B16	Se v domu dobro počutijo	Dobro počutje v domu	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
B17	Imajo razne aktivnosti	Zadovoljstvo z aktivnostmi	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
B18	Všeč mi je bilo, da imajo družbo in kaj za delat	Zadovoljstvo z aktivnostmi	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
B19	Zanje kar dobro poskrbijo	Primerna oskrba	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
B20	Osebjem se zelo trudi	Osebjem se trudi	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
B21	Kako izčrpane so njihove negovalke	Izčrpanost osebja	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
B22	Ne bi bila sposobna več sama skrbeti zase	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
B23	Takrat bomo razmišljali, kako naprej, za zdaj pa naj ostane tako kot je	Zaenkrat naj bo tako, o tem bomo razmišljali kasneje	Izogibanje razmišljanju o prihodnosti	Občutki v primeru odhoda v dom

B24	Verjetno žalostna	Žalost	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
B25	Bi morala zapustiti svoj dom	Zapustitev doma	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
B26	Mislím, da bi se hitro navadila novega okolja	Hitro navajanje na novo okolje	Pozitivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
B27	Da bi v domu dobro poskrbeli zame	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
B28	Da bi imela na voljo vse, kar bi potrebovala	Vse kar potrebuješ, je na voljo	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
B29	Da obdržim svoje stvari	Obdržati svoje stvari	Obdržati svoje stvari	Želje glede življenja v domu

INTERVJU C

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C1	Dom v Vojniku, Poljčanah, Slovenskih Konjicah in na Ptujju	Štirje domovi	Poznani domovi	Poznavanje domov
C2	Zadnja postaja pred britofom	Zadnje domovanje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
C3	Zadnje domovanje	Zadnje domovanje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
C4	Eni so zelo dobri	Dobro mnenje	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
C5	Eni so taki, da niso za nikamor	Slabo mnenje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
C6	Je zelo odvisno od vodstva	Odvisnost od zaposlenih	Delo osebja	Mnenje o domovih
C7	Na splošno dobro	Dobro mnenje	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
C8	Jaz podpiram domove	Podpiranje domov	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
C9	Tisti, ki so odvisni, so ubogi	Gibalno oviranim ljudem je v domu težje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
C10	Zaposleni nimajo časa za njih	Pomanjkanje časa zaposlenih	Pomanjkanje časa zaposlenih	Mnenje o domovih
C11	Si ne želim, da bi bila odvisna od nekoga	Želja biti neodvisen	Sposobnost samooskrbe	Želje glede življenja v domu
C12	Videla sem vse sorte situacije	Opažanje različnih situacij	Lastne izkušnje	Vpliv na oblikovanje mnenja
C13	Zgodbe poslušam od ljudi	Poslušanje drugih	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
C14	Znancev, ki sem jih obiskovala v domu	Obisk znancev	Obiski v domovih	Vpliv na oblikovanje mnenja
C15	Tudi od svojcev	Izkušnje svojcev	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
C16	Mediji po navadi samo kritizirajo	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
C17	Redkokdaj se piše kaj dobrega o domovih	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
C18	Pišejo samo slabe stvari	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja

C19	Posledica pomanjkanja osebja	Pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
C20	Bi morali zaposliti več ljudi	Potreba po zaposlitvi več ljudi	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
C21	Jaz na splošno dobre	Dobre izkušnje z domovi	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
C22	So prijazni, ustrežljivi, pomagajo	Prijazno in ustrežljivo osebje	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
C23	Gospa, ki sem jo obiskala v domu je zelo zadovoljna	Zadovoljni znanci	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
C24	Skrbijo za njo in sama nima nobenih skrbi	Primerna oskrba	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
C25	Vse ji prinesejo	Prinašanje stvari	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
C26	Se lahko udeleži svete maše v domu	Udeležba pri sveti maši	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
C27	Nimam negativnih izkušenj z domovi	Dobre izkušnje z domovi	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
C28	Slišiš vse sorte od drugih ljudi	Poslušanje drugih	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
C29	Če bi ostala sama	Ostati sam	Osamljenost	Razlogi za odhod v dom
C30	Ne bi imela nikogar, ki bi skrbel zame	Nikogar ni, ki bi skrbel	Odsotnost pomoči drugih	Razlogi za odhod v dom
C31	Če bi bila še zdrava ampak sama, bi šla v dom	V primeru zdravja a samote odhod v dom	Osamljenost	Razlogi za odhod v dom
C32	Mislim, da v redu	Dobro počutje	Pozitivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
C33	S tem ne bi imela problemov	Dobro počutje	Pozitivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
C34	V domu imaš res vse	Dom nudi vse	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
C35	Strah bi me bilo le v primeru, če si sama ne bi mogla pomagati	Strah v primeru nezmožnosti samopomoči	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
C36	Če bi bila popolnoma odvisna od drugih	Odvisnost od drugih	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
C37	Ne bi šla kar v katerikoli dom	Odhod samo v določen dom	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
C38	Da bi bilo toplo	Toplota	Toplota	Želje glede življenja v domu
C39	Da bi imela hrano in zdravstveno oskrbo	Hrana in zdravstvena oskrba	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
C40	Družbo	Družba	Družba	Želje glede življenja v domu
C41	Všeč bi mi bile različne aktivnosti	Različne aktivnosti	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
C42	Ne želim ostati sama	Družba	Družba	Želje glede življenja v domu

INTERVJU D

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D1	Vem, da je domov za ostarele premalo	Premalo domov za stare	Pomanjkanje domov	Poznavanje domov
D2	Da so ti prezasedeni	Prezasedeni domovi	Pomanjkanje domov	Poznavanje domov
D3	Dom ob Savinji in Dom ostarelih Grmovje	Dva domova	Poznani domovi	Poznavanje domov
D4	Še nisem nikoli obiskala nobenega doma za starejše	Brez izkušenj	Pomanjkanje izkušenj	Izkušnje z domovi
D5	So absolutno predragi	Predragi domovi	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
D6	Si jih večina starostnikov s svojo penzijo težko privoščiti	Nezmožnost privoščiti si dom	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
D7	Breme za ostale družinske člane	Breme družinskim članom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
D8	Vse informacije dobim iz medijev	Informacije iz medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
D9	V časopisu	Časopis	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
D10	Na televiziji zasledim kakšen prispevek	Televizija	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
D11	V Sloveniji so svojci pogosto nezadovoljni z oskrbo	Nezadovoljstvo z oskrbo	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
D12	Pomanjkanje kadra	Pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
D13	Velikokrat posnetki prikazujejo katastrofalne razmere v domovih	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
D14	Mislím, da ni vse tako slabo	Dobro mnenje	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
D15	Tudi pri nas obstajajo prijazni domovi, ki dobro poskrbijo za starejše	Obstoj prijaznih domov, ki dobro skrbijo za starejše	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
D16	Osebnih izkušenj z domovi še nimam	Brez izkušenj	Pomanjkanje izkušenj	Izkušnje z domovi
D17	Ne poznam nikogar, ki bi tam bival	Brez poznanstev v domu	Pomanjkanje izkušenj	Izkušnje z domovi
D18	Ko ne bi bila več sposobna skrbeti sama zase	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
D19	Ko bi postala breme drugim družinskim članom	Breme družinskim članom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
D20	V primeru invalidnosti	Gibalna oviranost	Gibalna oviranost	Razlogi za odhod v dom

D21	Ne bi želela v takega, kjer zame ne bi lepo skrbeli	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
D22	Ne bi me motilo	Dobro počutje	Pozitivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
D23	Če bi bil dom res kvaliteten	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
D24	Na voljo več različnih aktivnosti	Različne aktivnosti	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
D25	Sploh ne bi nasprotovala odhodu v dom	Brez nasprotovanj odhodu v dom	Pozitivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
D26	Bi pa seveda potrebovala nekaj časa, da bi se navadila na novo življenje	Potreben čas za navajanje na novo življenje	Postopno prilagajanje na novo situacijo	Občutki v primeru odhoda v dom
D27	Za zdaj še sicer o tem ne razmišljam	Ne razmišljanje o tem	Izogibanje razmišljanju o prihodnosti	Občutki v primeru odhoda v dom
D28	Bi si želela nižjih cen mesečne oskrbe v domu	Nižje cene mesečne oskrbe	Nižje cene oskrbe	Želje glede življenja v domu
D29	S trenutnimi dohodki bi si dom zelo težko privoščila	Nezmožnost privoščiti si dom	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
D30	Ne bi pa želela finančno obremenjevati otrok	Želja ne finančno obremenjevati otrok	Sposobnost samooskrbe	Želje glede življenja v domu
D31	Dnevno animacijo	Dnevna animacija	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
D32	Razne predstave in terapije z živalmi	Predstave in terapije z živalmi	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
D33	Čim več aktivnosti v okolici doma	Zunanje aktivnosti	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
D34	Sprehodov in rekreacije na prostem	Zunanje aktivnosti	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu

INTERVJU E

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
E1	V domove za starejše grejo ljudje, ko ne morejo več skrbeti zase	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
E2	Ko so preveč bolni	Bolezen	Bolezen	Razlogi za odhod v dom
E3	Ko njihovi sorodniki zaradi ostalih stvari in drugega dela ne morejo več skrbeti zanje	Breme družinskim članom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom

E4	Vem, da je domov za ostarele pri nas veliko	Veliko domov	Veliko število domov	Poznavanje domov
E5	Je potrebno veliko časa preden te vzamejo v dom	Potreben čas za sprejem v dom	Dolga čakalna doba	Mnenje o domovih
E6	Poznam samo dom, tu v bližini	En dom	Poznani domovi	Poznavanje domov
E7	Lepo skrbijo za ljudi in da so dobri	Primerna oskrba	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
E8	Včasih so bili redki, ki so si lahko privoščili dom	Nekoč so si redki lahko privoščili dom	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
E9	Danes je podobno	Podobnost z današnjim časom	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
E10	Mislím, da je najlepše doma	Najlepše je doma	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
E11	Če ti ne preostane drugega pač moraš v dom	Odhod v dom, ko ne preostane druga	Brez druge izbire	Razlogi za odhod v dom
E12	Svojih otrok tudi ne smeš preveč obremenjevati	Breme svojim otrokom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
E13	Nekateri domovi so dobri in dragi	Predragi domovi	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
E14	Drugi pač malo slabši	Slabo mnenje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
E15	Da se je stanje popravilo	Popravljeno stanje	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
E16	Je vse več starih v domovih	Več starih ljudi v domovih	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
E17	Jih tudi bolj nadzirajo	Nadziranje domov	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
E18	Koliko slišim od drugih	Poslušanje drugih	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
E19	Bi rada ostala doma do smrti	Ostajanje doma do smrti	Izogibanje odhodu v dom	Občutki v primeru odhoda v dom
E20	Doma si ne bi mogla privoščiti	Nezmožnost privoščiti si dom	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
E21	Pravijo da je potem vse še dražje	Predragi domovi	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
E22	Bila sem v našem bližnjem domu	Izkušnje z enim domom	Prisotnost izkušenj	Izkušnje z domovi
E23	Ta gospa je bila zelo prijazna	Prijazno in ustrežljivo osebje	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
E24	Drugače v domu še nisem bila	Brez izkušenj	Pomanjkanje izkušenj	Izkušnje z domovi
E25	Redko kdo gre v dom	Odhod v dom je redek	Izogibanje odhodu v dom	Občutki v primeru odhoda v dom
E26	Težko	Težko	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
E27	Če bi imela več denarja	Predragi domovi	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
E28	Če hčerki ne bi mogli skrbeti za mene	Breme svojim otrokom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
E29	Bi veliko raje ostala doma do konca	Ostajanje doma do smrti	Izogibanje odhodu v dom	Občutki v primeru odhoda v dom

E30	Na začetku se je verjetno težko privaditi	Težko privajanje na začetku	Postopno prilagajanje na novo situacijo	Občutki v primeru odhoda v dom
E31	Meni bi bilo težko	Težko	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
E32	Upam, da se mi ne bo treba nikoli privaditi na to	Upanje, da ne bo odhoda v dom	Izogibanje odhodu v dom	Občutki v primeru odhoda v dom
E33	V domu lepo skrbijo za ljudi, zdravje	Primerna oskrba	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
E34	Pravi dom je samo eden	Samo eden pravi dom	Izogibanje odhodu v dom	Občutki v primeru odhoda v dom
E35	Včasih pa smo si morali dom sami ustvariti in ga zato verjetno potem nočemo zapustiti	Zapustitev doma	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
E36	Da bi lepo delali z mano	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
E37	Da bi me spoštovali	Spoštovanje	Spoštovanje	Želje glede življenja v domu
E38	Da bi me moji otroci velikokrat obiskali	Obisk svojcev	Obiski	Želje glede življenja v domu
E39	Da bi se lahko navadila na tak način življenja	Navajanje na tak način življenja	Dobro počutje	Želje glede življenja v domu
E40	Rada pa bi sama skrbela za sebe	Želja po skrbi zase	Sposobnost samooskrbe	Želje glede življenja v domu
E41	Da drugi ne bi imeli toliko dela z mano	Želja po skrbi zase	Sposobnost samooskrbe	Želje glede življenja v domu

INTERVJU F

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
F1	Vem, da imajo veliko pomanjkljivosti	Veliko pomanjkljivosti	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F2	Premalo osebja	Pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
F3	Ni dobro, da je vse privatizirano	Privatizacija ni dobra	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F4	Poznam jih pa zelo malo	Nepoznavanje domov	Poznani domovi	Poznavanje domov
F5	Dom pri sv. Jožefu	En dom	Poznani domovi	Poznavanje domov
F6	Je kar fajn urejeno	Fino urejeno	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
F7	Imajo dobro organizacijo	Dobra organizacija	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
F8	Eden redkih tako dobrih	Dober dom je redkost	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F9	Če so urejeni kolikor toliko primerno starim ljudem	Urejenost in primernost starim ljudem	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
F10	Če je dovolj osebja z dovolj	Primerna oskrba	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih

	razumevanja za stare ljudi			
F11	Premalo jih je	Premalo domov za stare	Pomanjkanje domov	Poznavanje domov
F12	Ne bi smeli biti privatizirani	Privatizacija ni dobra	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F13	Privatniki po navadi gledajo samo na zaslužek	Gledanje le na zaslužek	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F14	Malo jim je mar potreba	Potreba jim ni mar	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F15	Ni primerne kontrole, ni inšpekcije	Brez kontrole in inšpekcije	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F16	Delajo tako kot jim paše in tako kot je najceneje	Delovanje po svoje in najceneje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F17	V večini primerov najslabše za stare ljudi	Najslabše za stare ljudi	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F18	Si ljudje z nizko penzijo ne morejo privoščiti primerne oskrbe	Nezmožnost privoščiti si dom	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
F19	Države nič ne briga za te ljudi	Brezbrižje države	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F20	Največ pisma bralcev v časopisih	Časopis	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
F21	Zgodbe ljudi, ki bivajo v domovih	Zgodbe ljudi v domu	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
F22	Večina jih je nezadovoljnih	Nezadovoljstvo	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
F23	Mediji tudi zelo veliko pišejo o slabih straneh v domovih	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
F24	Ni kontrole, ni inšpekcije	Brez kontrole in inšpekcije	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F25	Ni nobene spremembe	Brez sprememb	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
F26	Bil sem nekajkrat v domu pri sv. Jožefu na obisku	Obisk v domovih	Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev	Izkušnje z domovi
F27	Po večini so bili ljudje zadovoljni	Zadovoljni znanci	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
F28	Ni bilo neke kritike	Zadovoljni znanci	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
F29	Lepo opremljene sobe	Zadovoljstvo z urejenimi sobami	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
F30	Zračne, svetle in čiste sobe, to mi je bilo všeč	Zadovoljstvo z urejenimi sobami	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
F31	Okoliš je lepo urejen	Lepo urejena okolica	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi

F32	Vse povsod lahko pridejo z vozičkom	Dostopnost za vozičke	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
F33	Osebe je zelo prijazno	Prijazno in ustrežljivo osebje	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
F34	Osebno slabih izkušenj nimam	Dobre izkušnje z domovi	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
F35	V skrajnem primeru, če ni druge možnosti	Odhod v dom, ko ne preostane druga	Brez druge izbire	Razlogi za odhod v dom
F36	Ko ne bi več mogel za sebe skrbet	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
F37	Če ne bi imel nobenega od domačih	Nikogar ni, ki bi skrbel	Odsotnost pomoči drugih	Razlogi za odhod v dom
F38	Dokler lahko sam za sebe skrbim, nikoli ne bi šel v dom	Dokler obstaja možnost skrbi zase, ni odhoda v dom	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
F39	Bi se prilagodil	Prilagajanje	Postopno prilagajanje na novo situacijo	Občutki v primeru odhoda v dom
F40	Bi poskušal najti ta pravi stik z ljudmi, z osebjem	Navezovanje stikov in družba	Pozitivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
F41	Želel bi prijaznost, razumevanje osebja	Prijaznost in razumevanje osebja	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
F42	Želel bi kolikor toliko normalno življenje še naprej	Normalno življenje	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
F43	Aktivno kolikor bi šlo	Različne aktivnosti	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
F44	Pogovore, obiske pa tako	Pogovor in obiski	Obiski	Želje glede življenja v domu
F45	Največ pomeni odnos osebja do pacientov, prijaznost osebja	Pomembnost odnosa osebja do uporabnikov in prijaznost osebja	Delo osebja	Mnenje o domovih

INTERVJU G

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
G1	Kot ustanovo, kamor te pošljejo na stara leta, ker mislijo da zase ne moreš več skrbeti	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
G2	Dom Zimzelen in Velenje	Dva domova	Poznani domovi	Poznavanje domov
G3	V resnici pa imajo v domu ljudi pod nadzorom	Nadzor nad ljudmi v domu	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
G4	Samo čakajo, da umreš	Čakanje na smrt	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
G5	Da lahko drugega notri dajo in pokasirajo	Gledanje le na zaslužek	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
G6	Še nikoli nisem bila v kakšnem domu	Brez izkušenj	Pomanjkanje izkušenj	Izkušnje z domovi

G7	Poznam pa ljudi, ki imajo v domu sorodnike	Izkušnje znancev	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
G8	Njihove izkušnje z domovi so bile večinoma slabe	Slabe izkušnje	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
G9	Tudi na televiziji	Televizija	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
G10	Vedno primanjkuje ljudi in materiala	Pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
G11	Izkušenj z domovi nimam	Brez izkušenj	Pomanjkanje izkušenj	Izkušnje z domovi
G12	Upam, da jih še dolgo ne bom imela	Upanje, da ne bo odhoda v dom	Izogibanje odhodu v dom	Občutki v primeru odhoda v dom
G13	Slišala sem za veliko ljudi	Poslušanje drugih ljudi	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
G14	Ko ne bi bilo nobene druge rešitve	Brez druge možnosti	Brez druge izbire	Razlogi za odhod v dom
G15	Moja družina ne bi mogla več poskrbeti zame	Breme družinskim članom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
G16	Res upam, da do tega ne bo nikoli prišlo	Upanje, da ne bo odhoda v dom	Izogibanje odhodu v dom	Občutki v primeru odhoda v dom
G17	Na začetku verjetno grozno	Občutek groze	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
G18	Mislila bi si, da so me zdaj kar vsi zapustili	Občutek zapuščenosti	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
G19	Da me noben več ne bo prišel obiskat	Občutek zapuščenosti	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
G20	Verjetno bi se sčasoma navadila in se sprijaznila	Postopno navajanje	Postopno prilagajanje na novo situacijo	Občutki v primeru odhoda v dom
G21	Če ne bi prej umrla od šoka in žalosti	Misel na smrt	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
G22	Čim več obiskov, da ne bi bila tako sama	Obiski	Obiski	Želje glede življenja v domu
G23	V domu hitro postaneš osamljen, pa nobenega ne poznaš	Občutek zapuščenosti	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
G24	Sestre tam pa si ne vzamejo čas zate	Pomanjkanje časa zaposlenih	Pomanjkanje časa zaposlenih	Mnenje o domovih
G25	Da bi lepo skrbeli zame	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
G26	Da ne bi v mukah umrla	Lepa smrt	Spokojna smrt	Želje glede življenja v domu

INTERVJU H

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
H1	Domov ne poznam veliko	Nepoznavanje domov	Poznani domovi	Poznavanje domov

H2	Dom v Štorah, pa v Celju, mislim da ga imajo tudi v Laškem	Trije domovi	Poznani domovi	Poznavanje domov
H3	Nimam preveč dobrega mnenja	Slabo mnenje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
H4	Sam sem sicer bil na obisku v samo dveh domovih	Obisk v domovih	Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev	Izkušnje z domovi
H5	Nisem bil navdušen nad stanjem tam	Brez navdušenja nad stanjem v domu	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
H6	Mene spominjajo domovi bolj na bolnico kot pa stavbo, ki bi mu lahko človek rekel dom	Spominjanje na bolnico, ne dom	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
H7	Tam se nikoli nisem prijetno počutil	Slabo počutje	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
H8	Nekatero osebje se sicer zelo trudi	Prijazno in ustrežljivo osebje	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
H9	Prijazni so tudi	Prijazno in ustrežljivo osebje	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
H10	Se nisem mogel znebiti tega čudnega občutka, za vsako ko sem stopil v dom	Slabo počutje	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
H11	Obiski v domovih	Obiski domov	Obiski v domovih	Vpliv na oblikovanje mnenja
H12	Tam sem lahko na lastne oči videl, kako je stanje v domovih	Lastno videnje stanja v domu	Lastne izkušnje	Vpliv na oblikovanje mnenja
H13	Veliko so mi pravili tudi sosede in znanci	Poslušanje drugih	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
H14	Sem pa bil v domovih na obisku	Obisk v domovih	Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev	Izkušnje z domovi
H15	Ga je odhod v dom takrat zelo šokiral	Šok ob odhodu v dom	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
H16	Hudo mu je bilo tam	Hudo mu je bilo	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
H17	Kako je hrana za nič	Zanič hrana	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
H18	Kako mu je dolgčas, ker ni tam nič za početi	Dolgčas	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
H19	So jih v domu imeli kar nekaj	Zadovoljstvo z aktivnostmi	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
H20	Tudi osebje se je na začetku zelo trudilo in ga motiviralo	Osebje se trudi	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi

H21	Obiskov prijateljice	Obisk prijateljev	Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev	Izkušnje z domovi
H22	Je pa v domu kar zadovoljna	Zadovoljni znanci	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
H23	Hitro si je našla družbo	Družba	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
H24	Se vključila na razne aktivnosti	Zadovoljstvo z aktivnostmi	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
H25	Je res odvisno od človeka	Odvisnost od človeka	Osebna situacija in zdravstveno stanje	Občutki v primeru odhoda v dom
H26	Če se znaš prilagoditi in si odprt človek, ti je mogoče tudi v domu lahko lepo	Če je človek prilagodljiv in odprt, mu je lepo v domu	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
H27	Za zdaj še o tem nisem razmišljal	Ne razmišljanje o tem	Izogibanje razmišljanju o prihodnosti	Občutki v primeru odhoda v dom
H28	Dokler imam svojo ženo ob sebi	Ostati sam	Osamljenost	Razlogi za odhod v dom
H29	Dokler sem kolikor toliko zdrav in sposoben skrbeti zase, še ne bi šel v dom	Dokler obstaja možnost skrbi zase, ni odhoda v dom	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
H30	Če bi ostal sam	Ostati sam	Osamljenost	Razlogi za odhod v dom
H31	Bi potreboval pomoč pri vsakdanjih opravilih	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
H32	V primeru, da bi res hudo zbolel	Bolezen	Bolezen	Razlogi za odhod v dom
H33	Odvisno od situacije	Odvisnost od situacije	Osebna situacija in zdravstveno stanje	Občutki v primeru odhoda v dom
H34	Če bi v dom moral zaradi hude bolezni, bi si verjetno želel raje kar umreti	Misel na smrt	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
H35	Če pa bi bil še vsaj malo zdrav, bi se pa poskušal čim hitreje navaditi in prilagoditi na novo življenje	Prilagajanje	Postopno prilagajanje na novo situacijo	Občutki v primeru odhoda v dom
H36	Za zgled vzel ženino prijateljico, ki se je res dobro vključila v okolje	Dobro počutje v domu	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
H37	Vprašanje, če bi se tudi sam lahko tako navadil	Postopno navajanje	Postopno prilagajanje na novo situacijo	Občutki v primeru odhoda v dom
H38	Da mi ne bi bilo dolgčas	Brez dolgčasa	Družba	Želje glede življenja v domu

H39	Da bi dobro poskrbeli zame	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
H40	Da bi me vsake toliko prišli moji obiskat	Obiski svojcev	Obiski	Želje glede življenja v domu
H41	Želel bi se tudi vključiti v domače aktivnosti	Različne aktivnosti	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
H42	Da bi se počutil dobro	Dobro počutje	Dobro počutje	Želje glede življenja v domu

INTERVJU I

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
I1	Dom starejših občanov Vojnik, Dom upokojencev Ptuj, Dom sv. Lenarta v Lenartu, Dom Nine Pokorn Grmovje in Dom sveti Jožef Celje	Pet domov	Poznani domovi	Poznavanje domov
I2	Da so domovi izredno urejeni	Urejenost domov	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
I3	Da je za varovance dobro poskrbljeno	Skrb za varovance	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
I4	Je večina varovancev zelo zadovoljna	Večinsko zadovoljstvo varovancev	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
I5	Se zgodi tu in tam, kakor znajo povedati, da se pri plenicašarjih špara	Varčevanje pri materialu	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
I6	Za današnji čas je to nehumana praksa, vredna vsake kritike, vsake najgrše besede, vsakega bega od doma za ostarele	Slabo mnenje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
I7	Osebni stiki z ostarelimi v domovih	Obiski domov	Obiski v domovih	Vpliv na oblikovanje mnenja
I8	Izkušnje prijateljev	Izkušnje znancev	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
I9	Mediji	Informacije iz medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
I10	Na splošno pozitivne	Dobre izkušnje z domovi	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
I11	Različne glede na posamezne domove	Različne izkušnje glede na posamezne domove	Prisotnost izkušenj	Izkušnje z domovi
I12	Odkvisno tudi od zaposlenih	Odkvisnost od zaposlenih	Delo osebja	Mnenje o domovih
I13	Nekateri uslužbenci, ki ti izrazijo povsem nepričakovano gostoljubnost	Prijazno in ustrezljivo osebje	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi

I14	Drugi, ki te ne opazijo in ne veš, ali smeš pristopiti k varovancu ali ne	Uslužbenci, ki te ne opazijo	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
I15	Če nihče ne bi mogel poskrbeti zame v domačem okolju	Nezmožnost oskrbe v domačem okolju	Odsotnost pomoči drugih	Razlogi za odhod v dom
I16	Če bi ostal popolnoma sam brez obiskov	Ostati sam brez obiskov	Osamljenost	Razlogi za odhod v dom
I17	Če bi spoznal, da bi bila za svojce skrb zame preveliko breme	Breme družinskim članom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
I18	V primeru demence ali kake druge bolezni	Demenca ali druga bolezen	Bolezen	Razlogi za odhod v dom
I19	Če bi mi bila zagotovljena dostojanstvena oskrba	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
I20	Da ne bi šparali na meni	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
I21	Ovisno od zdravstvenega stanja	Ovisnost od zdravstvenega stanja	Osebna situacija in zdravstveno stanje	Občutki v primeru odhoda v dom
I22	Lahko, da bi bil zelo vesel, da bi končno bil spet v družbi in preskrbljen na vseh področjih življenja	Navezovanje stikov in družba	Positivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
I23	Lahko pa da bi postal nostalgichen, če bi moral na hitro zapustiti svoj dom in pravzaprav celo svoje življenje pustiti za sabo	Zapustitev doma	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
I24	Želel bi si samostojno sobo, da bi imel mir v njej	Samostojna soba in mir v njej	Enoposteljna soba	Želje glede življenja v domu
I25	Da bi tam lahko občutil nek košček lastnega doma	Občutek lastnega doma	Dobro počutje	Želje glede življenja v domu
I26	Da bi bilo v domu neko ročno delo	Ročno delo	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
I27	Da bi bilo poskrbljeno za različna praznovanja in obhajanja obletic, praznikov in obhajanje svete maše	Praznovanja	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
I28	Da bi me vsaj enkrat na mesec kdo obiskal	Obisk	Obiski	Želje glede življenja v domu

I29	Družbo in pogovor	Družba in pogovor	Družba	Želje glede življenja v domu
I30	Da bi mi namenil nekaj spodbudnih besed	Namenjanje spodbudnih besed	Družba	Želje glede življenja v domu
I31	Želel bi si obiske kakšnih glasbenih skupin	Obiski glasbenih skupin	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
I32	Da se ne bi počutil v napoto uslužbencem	Občutek sprejetosti	Dobro počutje	Želje glede življenja v domu
I33	Da bi tudi uslužbenci imeli nekaj časa zame in za ostale varovance	Čas uslužbencev zame in ostale	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
I34	Da bi jim znali prisluhniti, jim nameniti par besed in jih nasmejati	Namenjanje spodbudnih besed	Družba	Želje glede življenja v domu

INTERVJU J

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
J1	Dom Lipa, Dom ob Savinji, Dom v Grmovju in v Vojniku	Štirje domovi	Poznani domovi	Poznavanje domov
J2	Čakalnica smrti	Čakanje na smrt	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
J3	Nudijo ti oskrbo, ki jo rabiš, ko si star	Nudenje oskrbe	Poslanstvo domov	Poznavanje domov
J4	Fajn je, da so tudi zdravniki tam	Prisotnost zdravnikov	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J5	Zdravila ti oni dozirajo	Doziranje zdravil s strani osebja	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J6	Ko si star, pozabiš, kako moraš skrbeti zase	Pozabljanje, kako se skrbti zase	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J7	Pa redno prehrano imaš	Redna prehrana	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J8	Jaz imam pozitivno mnenje	Dobro mnenje	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J9	Nič slabega nočejo, skrbijo za tebe	Primerna oskrba	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J10	Ni to neka ustanova, da te hočejo ubiti	Podpiranje domov	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J11	Pa družbo imaš, doma si pa sam	Družba	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J12	Lahko tudi veliko sodeluješ v domu, npr. Pomagaš pri gospodinjskih opravilih	Sodelovanje v domu, npr. pri gospodinjskih opravilih	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J13	Imajo tudi varovana stanovanja	Varovana stanovanje	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J14	Samo je drago to	Predragi domovi	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih

J15	Slišal sem od drugih	Poslušanje drugih	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
J16	Nobenemu ni bilo žal, da je šel v dom	Zadovoljni znanci	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
J17	Žal jim je bilo, da se niso že prej odločili za odhod v dom	Zadovoljni znanci	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
J18	Noben si ne upa iti v dom, ker si ob hišo	Ni odločitve za odhod v dom zaradi zapustitve hiše	Izogibanje odhodu v dom	Občutki v primeru odhoda v dom
J19	Tam nisi nobenemu v napoto	Nisi v napoto	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J20	Na koncu v bistvu vidiš, da je tam boljše	Vidiš, da je tam boljše	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
J21	Svoje izkušnje, sem že bil tam	Lastne izkušnje	Lastne izkušnje	Vpliv na oblikovanje mnenja
J22	Sem to videl, da je čisto v redu	Dobre izkušnje z domovi	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
J23	Mediji pa slabo reklamirajo domove	Negativno poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
J24	Jih je tako ali tako premalo	Premalo domov za stare	Pomanjkanje domov	Poznavanje domov
J25	Bil sem parkrat na obisku	Obisk v domovih	Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev	Izkušnje z domovi
J26	Sem videl, da imajo dosti dogajanja	Aktivnosti	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
J27	Družabne igre imajo	Aktivnosti	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
J28	Imajo tudi filmske večere, kino, ni da ni	Aktivnosti	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
J29	Kar naprej se nekaj dogaja	Aktivnosti	Pozitivne izkušnje	Izkušnje z domovi
J30	Če bi bil vsem v napoto	Breme družinskim članom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
J31	Ne bi mogel več skrbeti zase	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
J32	Bi bil drugim v breme	Breme družinskim članom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
J33	Če pa bi bil finančno malo manj zmožen, bi si moral že prej privarčevati denar za oskrbo	V primeru finančne nezmožnosti potreba po vnaprejšnjem varčevanju	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih
J34	Navadil bi se že	Postopno navajanje	Postopno prilagajanje na novo situacijo	Občutki v primeru odhoda v dom
J35	Ne bi pa bil vesel, ker bi moral zapustiti hišo	Zapustitev doma	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom

J36	Vse kar si gradil moraš potem zapustiti, to je kar težko	Zapustitev doma	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
J37	Družbo rabim	Družba	Družba	Želje glede življenja v domu
J38	Življenje in sprehode	Zunanje aktivnosti	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
J39	Odprt sistem, ker ne zdržim dolgo notri	Odprt sistem	Aktivnosti	Želje glede življenja v domu
J40	Ne bi si želel, da bi me zaprli kam notri	Strah pred zaprtjem	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom

INTERVJU K

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
K1	Dom v Mariboru in v Celju	Dva domova	Poznani domovi	Poznavanje domov
K2	Vem, da tja ne grem, dokler bom le lahko	Ne gre v dom, dokler bo lahko	Izogibanje odhodu v dom	Občutki v primeru odhoda v dom
K3	Domovi so hiralnice	Domovi so hiralnice	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
K4	Nimam dobrega mnenja	Slabo mnenje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
K5	Sem tam imela mamo in se ni dobro končalo	Nezadovoljstvo	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
K6	Ne skrbijo dovolj dobro za svoje paciente	Neprimerna oskrba	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
K7	Nimajo dovolj zdravstvenega osebja	Premalo zdravstvenega osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
K8	V domu te mokrega pustijo tudi po več ur, ker nihče nima časa te pridet pogledat	Neprimerna oskrba zaradi pomanjkanja časa	Pomanjkanje časa zaposlenih	Mnenje o domovih
K9	Nočem sploh misliti na to	Misel na to ni zaželena	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
K10	Izkušnje moje mame	Izkušnje svojcev	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
K11	Z njo niso lepo ravnali	Slabe izkušnje	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
K12	Bila sem tudi na obisku pri prijateljicah	Obiski prijateljev	Obiski v domovih	Vpliv na oblikovanje mnenja
K13	Njihove izkušnje	Izkušnje znancev	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
K14	Še danes mi je žal, da smo se odločili za dom	Obžalovanje odločitve za odhod v dom	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
K15	Tam ni bila srečna	Nesrečnost	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi

K16	Videlo se ji je na obrazu in vse	Opazila na obrazu	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
K17	Ji niso zamenjali plenice in je umili bog ve, kako dolgo	Neustrezna oskrba	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
K18	Da nimajo časa	Pomanjkanje časa zaposlenih	Pomanjkanje časa zaposlenih	Mnenje o domovih
K19	Vsi smo se počutili krivo	Obžalovanje odločitve za odhod v dom	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
K20	Včasih je to bilo drugače	Drugačna preteklost	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
K21	Zdaj so sicer domovi malo napredovali	Popravljen stanje	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
K22	Niso preveč zadovoljne	Nezadovoljstvo	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
K23	Hrana sploh ni dobra	Zanič hrana	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
K24	Nesrečne so, ker nobena od njih ni sama v sobi	Nesrečnost zaradi večposteljnih sob	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
K25	Ko si enkrat star, rabiš nek svoj mir, tega pa v domu sigurno nimaš	Nemir v domu	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
K26	V domu sicer že imam vlogo	Vloga za dom	Zanimanje za dom	Poznavanje domov
K27	Tja ne bom šla, dokler bo le možno	Odhod v dom, ko ne preostane druga	Brez druge izbire	Razlogi za odhod v dom
K28	Samo v primeru, ko res ne bi imela druge izbire	Odhod v dom, ko ne preostane druga	Brez druge izbire	Razlogi za odhod v dom
K29	Ko pa to ne bo več mogoče, pa se bom verjetno morala odločiti za dom	Odhod v dom, ko ne preostane druga	Brez druge izbire	Razlogi za odhod v dom
K30	Po mojem, da grozno	Občutek groze	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
K31	Najbolj bi me bilo strah, da bi me tam pustili zanemarjeno in ne bi skrbeli zame	Strah pred zanemarjanjem in slabo oskrbo	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
K32	Ne vem, če bi se lahko navadila na takšno življenje	Postopno navajanje	Postopno prilagajanje na novo situacijo	Občutki v primeru odhoda v dom
K33	Bi si želela prej umreti	Misel na smrt	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
K34	Da bi imela svojo sobo	Lastna soba	Enoposteljna soba	Želje glede življenja v domu
K35	Družbe in direndaja ne maram preveč	Brez družbe in direndaja	Mir	Želje glede življenja v domu
K36	Rada imam svoj mir, da me ne motijo	Želja po miru	Mir	Želje glede življenja v domu

K37	Da lahko v miru berem	Želja po miru	Mir	Želje glede življenja v domu
K38	Da me ne bi pustili zanemarjeno, tako kot so pustili mojo mamo. Tega se najbolj bojim	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
K39	Človek s tem zgubi vso dostojanstvo	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu

INTERVJU L

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
L1	Dom Vojnik, Štore, v Galiciji Grmovje, Šmarje pri Jelšah, Celjski dom ob Savinji	Pet domov	Poznani domovi	Poznavanje domov
L2	Jaz mislim, da je premalo poskrbljeno za starejše	Neprimerna oskrba	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
L3	Si zaslužijo več pozornosti in tudi boljše nego	Starejši si zaslužijo več pozornosti in boljše nego	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
L4	Ker je v domovih osebja premalo	Pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
L5	Zelo se varčuje v kadrovskih zadevah	Varčevanje v kadrovskih zadevah	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
L6	Morali bi več ljudi zaposlit, pa bi s tem razbremenili tiste, ki tam že delajo	Potreba po zaposlitvi več ljudi	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
L7	Bi tudi imeli več časa zaposleni za njih	Pomanjkanje časa zaposlenih	Pomanjkanje časa zaposlenih	Mnenje o domovih
L8	Obveščanje naših medijev ni popolnoma pravilno in ne pove zmeraj resnice	Neresnično poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
L9	Sem videl, kakšno je življenje tam, ko sem bil na obisku pri znancih	Obiski znancev	Obiski v domovih	Vpliv na oblikovanje mnenja
L10	Nimam nekaj veliko izkušenj	Malo izkušenj	Pomanjkanje izkušenj	Izkušnje z domovi
L11	Parkrat sem bil na obisku	Obisk v domovih	Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev	Izkušnje z domovi
L12	Mi tudi žena kaj pove	Poslušanje drugih	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
L13	So kar ubogi tam, sploh tisti, ki si sami ne morejo pomagati	Gibalno oviranim ljudem je v domu težje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
L14	Osebja pa ni dosti, da bi vsem ustregli	Pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih

L15	Če bi ostal sam, v primeru ženine smrti	Ostati sam	Osamljenost	Razlogi za odhod v dom
L16	Doma bi mi bilo samemu dolgočas	Dolgočas samemu doma	Osamljenost	Razlogi za odhod v dom
L17	Ne vem, kako bi se počutil	Nevednost glede počutja	Neznani občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
L18	Dokler ne prideš tja, ne moreš vedet	Težko je vedeti, dokler ne prideš tja	Neznani občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
L19	Ne bi bilo lahko	Težko	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
L20	Taka odločitev je zelo velika	Velika odločitev	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
L21	Bi se že moral navaditi	Navajanje	Postopno prilagajanje na novo situacijo	Občutki v primeru odhoda v dom
L22	Polno dobrih prijateljev, druženja	Družba in pogovor	Družba	Želje glede življenja v domu
L23	Da bi v domu navezal stike in si našel družbo	Družba	Družba	Želje glede življenja v domu
L24	Da bi lepo poskrbeli zame, če sam ne bi mogel	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu

INTERVJU M

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
M1	Jih kar nekaj poznam	Poznavanje domov	Poznani domovi	Poznavanje domov
M2	V Vojniku – Špesov dom, Jožefov hrib, Celjski dom, Polzela, Loka	Pet domov	Poznani domovi	Poznavanje domov
M3	Tam je pa groza, je bol ubogo tam	Groza	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
M4	Nekje moraš biti, ko je nuja	Ko je potreba, moraš nekje biti	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
M5	So premalo ločeni oddelki za samo nego in oddelki, kjer bivajo še gibalno sposobni	Premajhna ločenost oddelkov nege in oddelkov, kjer bivajo gibalno sposobni	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
M6	Tisti bi se še lahko družili, tisti, ki pa so hudo bolni pa potrebujejo drugačno nego, več mira in razumevanja	Različne potrebe ljudi glede na zdravstveno stanje	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
M7	Več osebja bi mogli dati v domove	Potreba po zaposlitvi več ljudi	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
M8	Vsepovsod varčujejo, pri negi in pri hrani	Varčevanje pri materialu	Negativno mnenje	Mnenje o domovih

M9	Premalo družabnega življenja je v domu	Premalo družabnega življenja	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
M10	Oskrba ni tista taka, kot bi mogla biti	Nepripravljena oskrba	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
M11	Obisk kar nekaj domov	Obisk domov	Obiski v domovih	Vpliv na oblikovanje mnenja
M12	Izkušnje	Lastne izkušnje	Lastne izkušnje	Vpliv na oblikovanje mnenja
M13	Sem bila v treh domovih na obisku	Obisk domov	Obiski v domovih	Vpliv na oblikovanje mnenja
M14	Mediji imajo pa tako največji vpliv	Velik vpliv medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
M15	Poznam osebo, ki dela v domu in sem od nje dobila informacije	Izkušnje znancev	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
M16	Zelo slabe	Slabe izkušnje	Negativne izkušnje	Izkušnje z domovi
M17	Je bila zelo nezadovoljna	Nezadovoljstvo	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
M18	Odločila se je za dom, ker ji druga ni preostala	Odločitev za odhod v dom, ker ni bilo druge izbire	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
M19	Kako zaposleni nikoli nimajo časa za njo ali za njeno sosedo	Pomanjkanje časa zaposlenih	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
M20	Najbolj so ji manjkali pogovori, topla beseda	Pomanjkanje pogovorov in tople besede	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
M21	Zaposleni niso imeli časa za to	Pomanjkanje časa zaposlenih	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
M22	Če ostanem sama veš, da morem iti v dom	Ostati sam	Osamljenost	Razlogi za odhod v dom
M23	Kdo me bo pa rihtal	Nikogar ni, ki bi skrbel	Odsotnost pomoči drugih	Razlogi za odhod v dom
M24	Dokler bi še lahko hodila in skrbela zase, kolikor toliko no, bi še ostala doma, potem bi šla pa v dom	Dokler obstaja možnost skrbi zase, ni odhoda v dom	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
M25	Nekaj fajn se ne bi počutila	Slabo počutje	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
M26	Tista zadnja varianta, ko nimaš več kaj druga, kot pa iti v dom	Odhod v dom, ko ne preostane druga	Brez druge izbire	Razlogi za odhod v dom
M27	Se ne bi fajn počutila	Slabo počutje	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
M28	Da bi me obiskovala moja družina, prijatelji in znanci	Obisk svojcev	Obiski	Želje glede življenja v domu

M29	Da ne bi bila čisto sama tam	Družba	Družba	Želje glede življenja v domu
M30	Če bi bila zdrava in bi se sama odločila za dom, bi mi bilo lažje	V primeru zdravja bi bilo lažje	Pozitivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
M31	Da bi bila hudo bolna, bi si pa želela predvsem v redu oskrbe	Dobra skrb v domu	Primerna oskrba	Želje glede življenja v domu
M32	Mira in tišine	Mir in tišina	Mir	Želje glede življenja v domu

INTERVJU N

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
N1	Sem se že kar nekaj zanimala	Zanimanje za dom	Zanimanje za dom	Poznavanje domov
N2	Sem že tudi oddala vlogo za dom	Vloga za dom	Zanimanje za dom	Poznavanje domov
N3	Pri moji starosti moraš tudi na to misliti	Zanimanje za dom	Zanimanje za dom	Poznavanje domov
N4	So čakalne dobe za dom zelo dolge	Dolga čakalna doba na dom	Dolga čakalna doba	Mnenje o domovih
N5	Dom v Vojniku, Sv. Jožef, Dom ob Savinji, Lipa, Grmovje	Pet domov	Poznani domovi	Poznavanje domov
N6	Mislím, da so v Sloveniji vedno večje potrebe po domovih	V Sloveniji velika potreba po domovih	Pomanjkanje domov	Poznavanje domov
N7	Imamo veliko starejšega prebivalstva	Veliko starejšega prebivalstva	Pomanjkanje domov	Poznavanje domov
N8	Od njih ne moremo pričakovati, da se vsemu odpovedo in skrbijo za nas	Breme svojim otrokom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
N9	V domovih se trudijo, da ustvarijo starejšim prijeten kraj za bivanje	Prizadevanje za ustvarjanje prijetnega kraja za bivanje	Poslanstvo domov	Poznavanje domov
N10	Z veliko aktivnostmi čez dan	Aktivnosti	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
N11	Ni potrebno skrbeti za pranje, kuhanje, da bomo na toplem	Delo opravijo drugi	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
N12	Resen problem finančna ureditev domov	Finančna ureditev domov je problem	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
N13	So cenovno kar zalogaj za nekoga, ki nima visokih prihodkov	Velik finančni zalogaj	Visoke cene oskrbe	Mnenje o domovih

N14	Slišimo v medijih kako primanjkuje negovalcev	Pomanjkanje osebja	Pomanjkanje osebja	Mnenje o domovih
N15	Potrebe ljudi so zato težko izpolnjene	Neprimerna oskrba	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
N16	Me je bila groza, da bi morala v dom	Občutek groze	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
N17	Še ena ustanova, kot na primer bolnica, kjer te zaprejo v sobo in nikoli nihče nima časa zate	Spominjanje na bolnico, kjer si zaprt in nihče nima časa zate	Negativno mnenje	Mnenje o domovih
N18	Sem ugotovila, da ni tako hudo, kot to napihujejo mediji	Neresnično poročanje medijev	Mediji	Vpliv na oblikovanje mnenja
N19	Veliko informacij lahko danes dobiš s spleta	Pridobivanje informacij s spleta	Splet	Vpliv na oblikovanje mnenja
N20	Znance imam, ki že bivajo v domu	Izkušnje znancev	Izkušnje drugih	Vpliv na oblikovanje mnenja
N21	Bila sem že na obisku pri znancih	Obisk znancev	Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev	Izkušnje z domovi
N22	So po večini vsi zadovoljni	Zadovoljni znanci	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
N23	Vsem ne more vse pasati	Nezadovoljstvo	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
N24	Nekomu hrana ni všeč	Zanič hrana	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
N25	Težko je vsem ugoditi	Težko je vsem ugoditi	Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
N26	V osnovi pa jim nič ne manjka	Primerna oskrba	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
N27	Poskrbljeno imajo pravzaprav za vse	Primerna oskrba	Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev	Izkušnje z domovi
N28	Pri teh letih, ko že imaš dosti problemov sam s sabo, je super, če lahko nekdo drug taka opravila naredi namesto tebe	Delo opravijo drugi	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
N29	Ko bo prišlo tako daleč, da sama ne bom več mogla poskrbeti zase	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
N30	Družino ne želim preveč obremenjevati	Breme družinskim članom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
N31	Je dom najboljša rešitev v primeru, da ne bom več	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom

	mogla skrbeti sama zase			
N32	Mi družina ne bo več mogla pomagati	Breme družinskim članom	Breme družini	Razlogi za odhod v dom
N33	Če bi se v dom preselila še v kar dobrem fizičnem in mentalnem stanju, bi mi bilo verjetno veliko lažje	V primeru zdravja bi bilo lažje	Pozitivni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
N34	Lasten dom, ki si ga sam ustvariš, je težko zapustiti	Zapustitev doma	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
N35	Vsak se mora sprijazniti, da ni večno mlad in aktiven in da potrebuje pomoč	Nezmožnost skrbeti zase	Nezmožnost samooskrbe	Razlogi za odhod v dom
N36	Pametna odločitev	Pametna odločitev	Pozitivno mnenje	Mnenje o domovih
N37	Pogrešala svoje otroke in vnuke	Pogrešanje otrok in vnukov	Negativni občutki	Občutki v primeru odhoda v dom
N38	Želela bi si veliko obiskov moje družine	Obisk svojcev	Obiski	Želje glede življenja v domu
N39	Da bi me vnučki obiskovali in mi delali družbo	Obisk svojcev	Obiski	Želje glede življenja v domu
N40	Da bi še kdaj lahko šla domov na kakšno nedeljsko kosilo in popoldansko kavico	Občasen odhod nazaj domov	Vračanje domov	Želje glede življenja v domu

Priloga D: OSNO KODIRANJE

Poznavanje domov

- *Poznani domovi*
  - Štirje domovi (A2), (C1), (J1)
  - Trije domovi (B4), (H2)
  - Dva domova (D3), (G2), (K1)
  - En dom (E6), (F5)
  - Nepoznavanje domov (F4), (H1)
  - Pet domov (I1), (L1), (M2), (N5)
  - Poznavanje domov (M1)

- *Poslanstvo domov*
  - Skrb za osnovne človekove potrebe (B1)
  - Namenjenost starejši populaciji (B3)
  - Lajšanje življenja starostniku (B7)
  - Nudenje oskrbe (J3)
  - Prizadevanje za ustvarjanje prijetnega kraja za bivanje (N9)

- *Pomanjkanje domov*

- Ni veliko domov (A1)
- Premalo domov za stare (D1), (F11), (J24)
- Prezasedeni domovi (D2)
- V Sloveniji velika potreba po domovih (N6)
- Veliko starejšega prebivalstva (N7)
- *Veliko število domov*
  - Veliko domov (E4)
- *Zanimanje za dom*
  - Vloga za dom (K26), (N2)
  - Zanimanje za dom (N1), (N3)

Mnenje o domovih

- *Pozitivno mnenje*
  - Gibalno neomejenim ljudem je v domu lažje (A5)
  - Učinkovitost (B6)
  - Dobro mnenje (C4), (C7), (D14), (J8)
  - Podpiranje domov (C8)
  - Dom nudi vse (C34)
  - Obstoj prijaznih domov, ki dobro skrbijo za starejše (D15)
  - Primerna oskrba (E7), (E33), (F10), (J9)
  - Popravljeno stanje (E15), (K21)
  - Več starih ljudi v domovih (E16)
  - Nadziranje domov (E17)
  - Fino urejeno (F6)
  - Dobra organizacija (F7)
  - Če je človek prilagodljiv in odprt, mu je lepo v domu (H26)
  - Urejenost domov (I2)
  - Skrb za varovance (I3)
  - Večinsko zadovoljstvo varovancev (I4)
  - Prisotnost zdravnikov (J4)
  - Doziranje zdravil s strani osebja (J5)
  - Pozabljanje, kako se skrbi zase (J6)
  - Redna prehrana (J7)
  - Družba (J11)
  - Sodelovanje v domu, npr. pri gospodinjskih opravilih (J12)
  - Varovana stanovanje (J13)
  - Nisi v napoto (J19)
  - Vidiš, da je tam boljše (J20)
  - Aktivnosti (N10)
  - Delo opravijo drugi (N11), (N28)
  - Pametna odločitev (N36)
- *Negativno mnenje*
  - Slabo mnenje (A3), (C5), (E14), (H3), (I6), (K4)
  - Domovi so hiralnice (A4), (K3)
  - Gibalno oviranim ljudem je v domu težje (A6), (C9), (L13)
  - Zadnje domovanje (C2), (C3)
  - Najlepše je doma (E10)
  - Veliko pomanjkljivosti (F1)
  - Privatizacija ni dobra (F3), (F12)
  - Dober dom je redkost (F8)
  - Gledanje le na zaslužek (F13), (G5)
  - Potreba jim ni mar (F14)

- Brez kontrole in inšpekcije (F15), (F24)
  - Delovanje po svoje in najceneje (F16)
  - Najslabše za stare ljudi (F17)
  - Brezbrižje države (F19)
  - Brez sprememb (F25)
  - Nadzor nad ljudmi v domu (G3)
  - Čakanje na smrt (G4), (J2)
  - Varčevanje pri materialu (I5), (M8)
  - Neprimerna oskrba (K6), (L2), (M10), (N15)
  - Misel na to ni zaželeno (K9)
  - Drugačna preteklost (K20)
  - Nemir v domu (K25)
  - Starejši si zaslužijo več pozornosti in boljše nego (L3)
  - Groza (M3)
  - Ko je potreba, moraš nekje biti (M4)
  - Premajhna ločenost oddelkov nege in oddelkov, kjer bivajo gibalno sposobni (M5)
  - Različne potrebe ljudi glede na zdravstveno stanje (M6)
  - Premalo družabnega življenja (M9)
  - Finančna ureditev domov je problem (N12)
  - Spominjanje na bolnico, kjer si zaprt in nihče nima časa zate (N17)
- *Pomanjkanje osebja*
    - Pomanjkanje osebja (A7), (A19), (C19), (D12), (F2), (G10), (L4), (L14), (N14)
    - Potreba po zaposlitvi več ljudi (C20), (L6), (M7)
    - Premalo zdravstvenega osebja (K7)
    - Varčevanje v kadrovskih zadevah (L5)
- *Premalo plačano osebje*
    - Premalo plačano osebje (A8)
- *Delo osebja*
    - Osebje se ne trudi (A9)
    - Delo negovalcev je prisiljeno (A10)
    - Odvisnost od zaposlenih (C6), (I12)
    - Pomembnost odnosa osebja do uporabnikov in prijaznost osebja (F45)
- *Visoke cene oskrbe*
    - Velik finančni zalogaj (B8), (N13)
    - V primeru nižjih cen več odločitev za odhod v dom (B9)
    - Nezmožnost privoščiti si dom (B10), (D6), (D29), (E20), (F18)
    - Predragi domovi (D5), (E13), (E21), (E27), (J14)
    - Nekoč so si redki lahko privoščili dom (E8)
    - Podobnost z današnjim časom (E9)
    - V primeru finančne nezmožnosti potreba po vnaprejšnjem varčevanju (J33)
- *Dolga čakalna doba*
    - Dolgo čakanje na dom (B11), (N4)
    - Potreben čas za sprejem v dom (E5)
- *Pomanjkanje časa zaposlenih*
    - Pomanjkanje časa zaposlenih (C10), (G24), (K18), (L7), (M19)
    - Neprimerna oskrba zaradi pomanjkanja časa (K8)

Vpliv na oblikovanje mnenja

- *Lastne izkušnje*
  - Opažanje različnih situacij (C12)
  - Lastno videnje stanja v domu (H12)
  - Lastne izkušnje (J21), (M12)
- *Izkušnje drugih*
  - Izkušnje znancev (B13), (B14), (G7), (I8), (K13), (M15), (N20)
  - Poslušanje drugih (C13), (C28), (E18), (G13), (H13), (J15), (L12)
  - Izkušnje svojcev (C15), (K10)
  - Nezadovoljstvo z oskrbo (D11)
  - Zgodbe ljudi v domu (F21)
- *Obiski v domovih*
  - Obisk znancev (A11), (A18), (C14), (L9)
  - Obiski domov (H11), (I7), (M11), (M13)
  - Obiski prijateljev (K12)
- *Mediji*
  - Dnevnik (A13)
  - Negativno poročanje medijev (A14), (A15), (A16), (C16), (C17), (C18), (D13), (F23), (J23)
  - Informacije iz medijev (D8), (I9)
  - Časopis (D9), (F20)
  - Televizija (D10), (G9)
  - Neresnično poročanje medijev (L8), (N18)
  - Velik vpliv medijev (M14)
- *Uvid v svoje stanje*
  - Zavedanje, da v starejših letih človek ni sposoben enako poskrbeti zase (B12)
- *Splet*
  - Pridobivanje informacij s spleta (N19)

Izkušnje z domovi

- *Pozitivne izkušnje*
  - Dobre izkušnje z domovi (C21), (C27), (F34), (I10), (J22)
  - Prijazno in ustrežljivo osebje (C22), (E23), (F33), (H8), (H9), (I13)
  - Zadovoljstvo z urejenimi sobami (F29), (F30)
  - Lepo urejena okolica (F31)
  - Dostopnost za vozičke (F32)
  - Aktivnosti (J26), (J27), (J28), (J29)
- *Negativne izkušnje*
  - Neprijetni obiski (A12)
  - Neprijetne vonjave v sobi (A20)
  - Smiljenje (A21)
  - Odsotnost osebja (A22)
  - Brez navdušenja nad stanjem v domu (H5)
  - Spominjanje na bolnico, ne dom (H6)
  - Slabo počutje (H7), (H10)
  - Uslužbenci, ki te ne opazijo (I14)
  - Obžalovanje odločitve za odhod v dom (K14), (K19)
  - Slabe izkušnje (M16)
- *Pozitivne izkušnje sorodnikov ali znancev*
  - Zadovoljni znanci (A23), (A24), (C23), (F27), (F28), (H22), (J16), (J17), (N22)

- Zadovoljstvo z aktivnostmi (A25), (B17), (B18), (H19), (H24)
  - Vračanje domov na obisk (A26)
  - Dobro počutje v domu (B16), (H36)
  - Primerna oskrba (B19), (C24), (N26), (N27)
  - Osebj se trudi (B20), (H20)
  - Prinašanje stvari (C25)
  - Udeležba pri sveti maši (C26)
  - Družba (H23)
- *Negativne izkušnje sorodnikov ali znancev*
    - Izčrpanost osebja (B21)
    - Nezadovoljstvo (F22), (K5), (K22), (M17), (N23)
    - Slabe izkušnje (G8), (K11)
    - Šok ob odhodu v dom (H15)
    - Hudo mu je bilo (H16)
    - Zanič hrana (H17), (K23), (N24)
    - Dolgčas (H18)
    - Nesrečnost (K15)
    - Opazila na obrazu (K16)
    - Neustrezna oskrba (K17)
    - Nesrečnost zaradi večposteljnih sob (K24)
    - Odločitev za odhod v dom, ker ni bilo druge izbire (M18)
    - Pomanjkanje časa zaposlenih (M19), (M21)
    - Pomanjkanje pogovorov in tople besede (M20)
    - Težko je vsem ugoditi (N25)
- *Obisk sorodnikov, prijateljev ali znancev*
    - Obisk v domovih (B15), (F26), (H4), (H14), (J25), (L11)
    - Obisk prijateljev (H21)
    - Obisk znancev (N21)
- *Pomanjkanje izkušenj*
    - Malo izkušenj (A17), (L10)
    - Brez izkušenj (B5), (D4), (D16), (E24), (G6), (G11)
    - Brez poznanstev v domu (D17)
- *Prisotnost izkušenj*
    - Izkušnje z enim domom (E22)
    - Različne izkušnje glede na posamezne domove (I11)

Razlogi za odhod v dom

- *Osamljenost*
  - Ostati sam (A27), (C29), (H28), (H30), (L15), (M22)
  - V primeru zdravja a samote odhod v dom (C31)
  - Ostati sam brez obiskov (I16)
  - Dolgčas samemu doma (L16)
- *Breme družini*
  - Breme svojim otrokom (A28), (A29), (E12), (E28), (N8)
  - Breme družinskim članom (D7), (D19), (E3), (G15), (I17), (J30), (J32), (N30), (N32)
- *Nezmožnost samooskrbe*
  - Nezmožnost skrbeti zase (B2), (B22), (D18), (E1), (F36), (G1), (H31), (J31), (N29), (N31), (N35)
  - Dokler obstaja možnost skrbi zase, ni odhoda v dom (F38), (H29), (M24)

- *Odsotnost pomoči drugih*
  - Nikogar ni, ki bi skrbel (C30), (F37), (M23)
  - Nezmožnost oskrbe v domačem okolju (I15)
- *Gibalna oviranost*
  - Gibalna oviranost (D20)
- *Bolezen*
  - Bolezen (E2), (H32)
  - Demenca ali druga bolezen (I18)
- *Brez druge izbire*
  - Odhod v dom, ko ne preostane druga (E11), (F35), (K27), (K28), (K29), (M26)
  - Brez druge možnosti (G14)

Občutki v primeru odhoda v dom

- *Negativni občutki*
  - Slabo počutje (A30), (M25), (M27)
  - Misel na smrt (A32), (G21), (H34), (K33)
  - Žalost (B24)
  - Zapustitev doma (B25), (E35), (I23), (J35), (J36), (N34)
  - Strah v primeru nezmožnosti samopomoči (C35)
  - Odvisnost od drugih (C36)
  - Odhod samo v določen dom (C37)
  - Težko (E26), (E31), (L19)
  - Občutek groze (G17), (K30), (N16)
  - Občutek zapuščenosti (G18), (G19), (G23)
  - Strah pred zaprtjem (J40)
  - Strah pred zanemarjanjem in slabo oskrbo (K31)
  - Velika odločitev (L20)
  - Pogrešanje otrok in vnukov (N37)
- *Pozitivni občutki*
  - V primeru zdravja bi bilo lažje (A31), (M30), (N33)
  - Hitro navajanje na novo okolje (B26)
  - Dobro počutje (C32), (C33), (D22)
  - Brez nasprotovanj odhodu v dom (D25)
  - Navezovanje stikov in družba (F40), (I22)
- *Izogibanje razmišljanju o prihodnosti*
  - Zaenkrat naj bo tako, o tem bomo razmišljali kasneje (B23)
  - Ne razmišljanje o tem (D27), (H27)
- *Postopno prilagajanje na novo situacijo*
  - Potreben čas za navajanje na novo življenje (D26)
  - Težko privajanje na začetku (E30)
  - Prilagajanje (F39), (H35)
  - Postopno navajanje (G20), (J34), (H37), (K32), (L21)
- *Osebna situacija in zdravstveno stanje*
  - Odvisnost od človeka (H25)
  - Odvisnost od situacije (H33)
  - Odvisnost od zdravstvenega stanja (I21)

- *Izogibanje odhodu v dom*
  - Ostajanje doma do smrti (E19), (E29)
  - Odhod v dom je redek (E25)
  - Upanje, da ne bo odhoda v dom (E32), (G12), (G16)
  - Samo eden pravi dom (E34)
  - Ni odločitve za odhod v dom zaradi zapustitve hiše (J18)
  - Ne gre v dom, dokler bo lahko (K2)
- *Neznani občutki*
  - Nevednost glede počutja (L17)
  - Težko je vedeti, dokler ne prideš tja (L18)

Želje glede življenja v domu

- *Dobro počutje*
  - Dobro počutje (A33), (H42)
  - Navajanje na tak način življenja (E39)
  - Občutek lastnega doma (I25)
  - Občutek sprejetosti (I32)
- *Obiski*
  - Obisk svojcev (A34), (E38), (H40), (M28), (N38), (N39)
  - Pogovor in obiski (F44)
  - Obiski (G22), (I28)
- *Vračanje domov*
  - Obisk doma (A35)
  - Občasen odhod nazaj domov (N40)
- *Spokojna smrt*
  - Želja po hitri in spokojni smrti (A36)
  - Lepa smrt (G26)
- *Primerna oskrba*
  - Dobra skrb v domu (B27), (D21), (D23), (E36), (G25), (H39), (I19), (I20), (K38), (K39), (L24), (M31)
  - Vse kar potrebuješ, je na voljo (B28)
  - Hrana in zdravstvena oskrba (C39)
  - Prijaznost in razumevanje osebja (F41)
  - Normalno življenje (F42)
  - Čas uslužbencev zame in ostale (I33)
- *Obdržati svoje stvari*
  - Obdržati svoje stvari (B29)
- *Sposobnost samooskrbe*
  - Želja biti neodvisen (C11)
  - Želja ne finančno obremenjevati otrok (D30)
  - Želja po skrbi zase (E40), (E41)
- *Družba*
  - Družba (C40), (C42), (J37), (L23), (M29)
  - Brez dolgčasa (H38)
  - Družba in pogovor (I29), (L22)
  - Namenjanje spodbudnih besed (I30), (I34)

- *Aktivnosti*
  - Različne aktivnosti (C41), (D24), (F43), (H41)
  - Dnevna animacija (D31)
  - Predstave in terapije z živalmi (D32)
  - Zunanje aktivnosti (D33), (D34), (J38)
  - Ročno delo (I26)
  - Praznovanja (I27)
  - Obiski glasbenih skupin (I31)
  - Odprt sistem (J39)

- *Nižje cene oskrbe*
  - Nižje cene mesečne oskrbe (D28)

- *Spoštovanje*
  - Spoštovanje (E37)

- *Enoposteljna soba*
  - Samostojna soba in mir v njej (I24)
  - Lastna soba (K34)

- *Mir*
  - Brez družbe in dorendaja (K35)
  - Želja po miru (K36), (K37)

- *Toplota*
  - Toplota (C38)